

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:59

SVERIGES
RIKSDAG

Fredagen den 16 januari

Kl. 09.00–13.25

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:266

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:266 Situationen i Sudan och Sveriges vapenexport
av Håkan Svenneling (V)

Interpellationen kommer att besvaras 23 januari 2026.

Skälet till dröjsmålet är inplanerade åtaganden.
Stockholm den 14 januari 2026
Utrikesdepartementet
Maria Malmer Stenergard (M)
Enligt uppdrag
Karin Olofsdotter
Expeditionschef UD

Interpellation 2025/26:276

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:276 Myndigheters arbete för att upptäcka relationsvåld
av Åsa Eriksson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 februari 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 14 januari 2026
Socialdepartementet
Anna Tenje (M)
Enligt uppdrag
David Oredsson
Expeditionschef

§ 2 Svar på interpellation 2025/26:232 om polisens agerande mot kvinnor som utnyttjas i prostitution

Anf. 1 Justitieminister GUNNAR

STRÖMMER (M):

Fru talman! Samuel Gonzalez Westling har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att säkerställa att polisen följer befintlig lagstiftning för att skydda människor som utnyttjats eller löper risk att utnyttjas i sexhandel och i så fall vilka, samt om jag avser att återinföra polisens tidigare återrapporteringskrav gällande köp av sexuell handling i myndighetens regleringsbrev.

Låt mig först understryka att människohandel och människoexploatering, inte minst exploatering för sexuella ändamål, är väldigt allvarliga brott som kränker de grundläggande mänskliga rättigheterna. Och just köp av sexuella handlingar innebär inte sällan en cynisk och hänsynslös exploatering av personer som redan befinner sig i en utsatt situation. Regeringen beslutade därför redan i juni förra året att ge Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten i uppdrag att förstärka arbetet mot människohandel och människoexploatering.

Syftet med uppdraget är bland annat att myndigheterna ska förbättra sina arbetsmetoder för att öka utredningsförmåga och lagföring men också säkerställa att offer får rätt stöd och skydd. I uppdraget ingår även att Polismyndigheten ska stärka den uppsökande och förbyggande verksamheten, både fysiskt och digitalt. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober i år.

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2026 finns dessutom ett återrapporteringskrav om hur myndighetens förmåga att förebygga, förhindra, utreda och lagföra brott har utvecklats vad gäller bland annat mäns våld mot kvinnor och köp av sexuell handling.

I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) stärker regeringen också finansieringen till den kommande handlingsplanen mot prostitution och människohandel, som just nu bereds inom Regeringskansliet. För åren 2026–2028 handlar det om 14 miljoner kronor som avsätts särskilt för den handlingsplanen. Den ska ha ett särskilt fokus på barn och unga och syfta till att

förebygga och bekämpa utnyttjande i prostitution och människohandel men också stärka stödet och skyddet för utsatta personer.

Så sent som i december tog regeringen emot en utredning som är av stort intresse för de frågor vi diskuterar här i dag. Utredningen heter *Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel* (SOU 2025:119). I den finns förslag om hur ändringar i EU:s människohandelsdirektiv kan genomföras här i Sverige och hur arbetet mot människohandel kan förbättras. Utredningen föreslår till exempel att det ska bli brottsligt att beställa eller nyttja tjänster som tillhandahålls av offer för människohandel eller människoexploatering. Betänkandet är ute på remiss fram till den 17 mars 2026. Sedan ska vi på lämpligt sätt ta det arbetet vidare.

Det är en högt prioriterad fråga för regeringen att motverka människohandel oavsett ändamål. Det rör sig om en mycket allvarlig typ av brottslighet som ofta utförs av väl organiserade kriminella nätverk. Regeringen arbetar både brett och med kraft mot den grova och organiserade brottsligheten. Det är ett långsiktigt arbete, och vi har inga avsikter att slå av på takten.

Då interpellanten anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmanen att Gudrun Nordborg (V) i stället fick delta i interpellationsdebatten.

Anf. 2 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Tack, justitieministern, för svaret! Jag uppskattar att det präglas av engagemang och att det innehåller flera positiva initiativ som riktar sig till en rad olika myndigheter.

Bakgrunden till interpellationen är att kvinnor som har varit involverade i prostitution inte har fått sina rättigheter tillgodosedda vid gränspolisen utan har tagits i förvar i stället för att få betänketid att överväga hur de skulle vilja engagera sig i en rättsutredning, vilket är en rätt de har.

Vårt syfte är att man ska nå ända fram till de kvinnor och flickor som är exploaterade i prostitution. De ska självklart erbjudas stöd och få alternativ inför framtiden. De drabbade har ofta också en nyckelfunktion så att polis och åklagare kan få information som kan leda till lagföring. Det skapar i sin tur nya rättigheter för brottsoffren – rätt till målsägandebiträde, skadestånd med mera inklusive möjlighet till en bättre framtid.

För att detta ska vara möjligt krävs att man skapar tillit. Den kan bara skapas via respektfullt bemötande och information så att de vågar berätta om sina erfarenheter. Det måste ges information om rätten till betänketid, som innebär att man har möjlighet till 30 dagars uppehållstillstånd för att överväga vad som har skett och om man vill gå in i en rättsutredning eller inte. En sådan ansökan ger rätt till både vård och insatser från socialtjänsten. Det är en viktig del i skyddsprocessen, som förhoppningsvis kan fortsätta med att man går in i en rättsutredning och får fortsatt uppehållstillstånd.

Att denna rätt till betänketid inte respekteras är enligt vår mening uttryck för ett allvarligt kvinnoförakt med grymma konsekvenser. Här öppnar man nya möjligheter för hallickar och sexköpare. Vi vill inte att de ska kunna återta makten över flickorna eller kvinnorna. Vi måste förhindra det, och vi måste nå ända fram.

Spridda projekt och att man går in punktvis hjälper inte för att hantera detta. Problematiken är inte ny, utan vi har haft den och försökt tackla den i decennier. Det måste till mycket handlingskraft här, inklusive resursättning för de insatser som behövs i väldigt många myndigheter.

Jag hoppas på en fortsättning från justitieministern och är nyfiken på hur den skulle kunna se ut.

Anf. 3 Justitieminister GUNNAR

STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar Gudrun Nordborg och interpellanten för möjligheten att diskutera dessa viktiga frågor i dag.

Vi är helt överens om problemet och problemets allvar och vikten av att alla aktörer i samhället som på olika sätt kommer i kontakt med problemet hanterar det. De måste agera på ett sådant sätt att de som är utsatta och är offer för människohandel behandlas med den respekt de förtjänar. Men aktörerna måste också agera på sådant sätt att man kan komma åt den bakomliggande problematiken och dem som i bakgrunden styr, beställer och organiserar människohandeln och prostitutionen.

Som jag sa i mitt inledande svar gör vi det på olika sätt. Det sker med tydlig styrning i form av särskilda myndighetsuppdrag, som inte minst tar sikte på det faktum att Sverige i princip har haft obefintlig lagföring på området, vilket i ett internationellt perspektiv framstår som något utmärkande. I regleringsbrevet till Polismyndigheten har vi även tydliga återrapporteringskrav om detta. Jag nämnde också att vi har tagit emot en utredning som tar sikte på just människohandelsproblematiken, som rymmer väldigt många bra lagstiftningsförslag och också ytterligare åtgärder som kan vidtas för att möta denna problematik.

När det gäller den konkreta frågan om hanteringen av eller mötet med kvinnor i den här situationen i relation till gränspolisen har den lyfts på olika sätt under en längre tid. Jag har också själv träffat företrädare för civilsamhällesorganisationer som är engagerade i frågorna och som har stöttat kvinnor i det läget. Där vill jag egentligen säga två saker.

Det ena är att när det gäller beslut om att ta personer i förvar, som fattas av Migrationsverket och polisen, kan det även i sådana här fall vara aktuellt med förhör, om det behövs för att utreda om en person har rätt att vistas i Sverige eller om man bedömer att det finns en risk för att personen inte kommer att samarbeta med polisen. Jag vill ändå bara säga att det finns en legitimitet i att överväga den typen av åtgärder i sådana här fall.

Men med detta sagt är det också oerhört viktigt att polisen är mycket medveten om den problematik som man arbetar med och vilken särskild hänsyn man måste ta i fall där det handlar om kvinnor som är utsatta för människohandel och befinner sig i prostitution och i ett sådant här utsatt läge. Polisen har också under senare år ägnat mycket kraft åt att utbilda sina medarbetare kring de här frågorna. Eftersom vi har följt upp dessa frågor med polisen i ljuset av de här rätt uppmärksammade fallen och uppvaktningar från civilsamhället vet jag också att det dessutom i detta nu, internt inom polisen, förs en diskussion om hur man ska kunna tillgodose alla de här viktiga ändamålen i det svåra arbetet över gränsen.

Jag är glad för att frågorna lyfts även här i kammaren. Jag vill försäkra interpellanten och Gudrun Nordborg om att jag uppfattar att alla aktörer i grund och botten har samma inställning. Det här är kvinnor som befinner sig i ett utsatt läge och naturligtvis ska behandlas utifrån det.

Anf. 4 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Jag önskar att de ambitioner som visas nu verkligen blir omsatta i praktiken. Det har tidigare skett satsningar gång på gång, och jag är rädd för att det också fortsättningsvis kan bli punktinsatser som inte ger effekt på bred basis, vilket skulle behövas.

Det är uppenbart att en stor del av den utsatthet som kvinnor och barn har drabbats av har hamnat i skuggan av gängkriminaliteten. Jag hoppas att man försöker komma i kapp så att kvinnor och barn får sina rättigheter tillgodosedda. Man brukar markera brottsofferperspektiven, och de är extremt viktiga här. Det måste bli bättre insatser på detta område.

Jag har inte hunnit ta del av hela den nya utredningen, men när det handlar om insatser för de brottsoffer som är utsatta för prostitution i olika former, som alla enligt vår mening ska ha rätt till målsägandestatus, finns det också utöver polisen, som ibland gör ett väldigt bra arbete, andra professioner som skulle kunna stärkas. Jag tänker särskilt på de regionkoordinatorer som finns. Det har kommit förslag om att man skulle kunna göra så som ett län har gjort, nämligen ha speciella koordinatorer när det handlar om prostitution och människohandel, som är fokuserade på barn och unga. Det finns alltså också utrymme för att göra spetsinsatser på den sociala sidan, vilket ibland är nödvändigt för att rättsväsendet ska kunna fungera.

Jag förstår att ministern är glad över att man ”redan” i somras, i juni 2025, tagit initiativ. Men jag blir lite störd och tycker att det skaver när man säger att man ”redan” har gjort det, när det är väldigt gamla problem man ska tackla. Men tack och lov att det har kommit igång nu!

Jag kan också, som jag antydde i mitt förra anförande, fundera över resurssättningen och den handlingsplan som nämns i svaret. Detta har nämnts tidigare när Vänsterpartiet har väckt den här frågan. Jag undrar när handlingsplanen kan väntas vara klar. Någonstans i närtid är det kanske eftersom det nämns i

budgetpropositionen; man tänker sig att förstärka med 14 miljoner. Men det är en liten summa, särskilt om det ska täcka flera år. Det skulle vara åren mellan 2026 och 2028, och då blir det för mig en väldigt liten summa för att tackla ett stort problem, där många aktörer behöver förstärkningar. Jag undrar om ministern vill kommentera detta.

Anf. 5 Justitieminister GUNNAR

STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag börjar med att ta fasta på Gudrun Nordborgs utrop om tack och lov. Tack och lov, Gudrun, har vi nu fått en regering som hugger tag i frågorna med allvar och med den höga ambitionsnivå som problemen verkligen förtjänar.

Vad gäller handlingsplanen är det klart att den kommer att komma på plats under året. Jag har inget datum i dag, men det ligger i sakens natur eftersom vi har tagit höjd för den budgetmässigt från och med i år och några år framåt.

Vad gäller beloppen ska man naturligtvis ha med sig att de ska läggas ovanpå alla de resurser som avsätts för den här problematiken inom ramen för myndigheternas ordinarie uppdrag och finansiering. Till olika myndigheter bara på min sida av systemet – Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten – ska läggas alla sociala myndigheter och aktörer, både nationellt och lokalt. Det är klart att det kommer att ske en enorm resursmobilisering kring den här problematiken, på väldigt goda grunder.

Gudrun Nordborg sa att dessa frågor har hamnat i skymundan för gängkriminaliteten. Jag vill allmänt säga att jag gärna skriver under på att det, inte minst i den allmänna debatten, finns en stor risk för att så stora systemhotande problem som vi har haft och har med skjutningar, sprängningar, kriminell ekonomi och rekrytering av barn blir en väldigt dominant fråga. Och det kräver för all del också mycket resurser, till exempel hos polisen, att motverka den typen av brottslighet. Men jag vill ändå understryka ett par saker.

Det ena är att den stora polistillväxt som sker nu – det växer nu lokalt, nära medborgarna och nära problembilden – sker både för att vi ska kunna angripa gängkriminaliteten med full kraft och för att säkerställa att det finns växande resurser för att möta andra väldigt angelägna problem i samhället. Om vi vidgar perspektivet är våld, annat förtryck och annan kränkande behandling som drabbar kvinnor i olika situationer i samhället en väldigt central del av detta. Nu kommer det också på bred front.

Återigen: I mitt fögderi riktar vi nu väldigt omfattande straffskärpningar mot olika aspekter av våld som drabbar kvinnor. Det handlar om alltifrån att det nu ska bli möjligt att döma till exempel serievåldtäktsmän till livstids fängelse till den nya säkerhetsförvaringen, som kommer på plats i april och innebär att riktigt farliga personer kan låsas in på obestämd tid, och så vidare. Dessutom har vi det vi talar om här i dag. Jag tog som sagt före jul emot en utredning som också tar sikte på

de straffrättsliga frågorna när det gäller just den här problematiken.

Till detta kommer en hel del andra saker vi gör som jag tror har stor betydelse för det här. En sådan reform jag kan peka på är den stora rivning av sekretesshinder som skedde under förra året. Vi talar väldigt mycket om detta i relation till rekryteringen av barn in i kriminella nätverk – skola, polis och socialtjänst kan arbeta närmare varandra.

Men detta är en generell förändring som också kommer att göra det möjligt för myndigheter att dela information på ett annat sätt för att möta annan problematik. Vi har talat om det, vill jag minnas, i relation till den förfärliga årliga siffran på 13–15 kvinnomord i nära relationer. Information om att detta kan hända finns i systemet. Det är bara det att de aktörer som kan påverka och förebygga att det händer inte har informationen tillsammans.

Jag tror att vi kan se motsvarande utmaningar på det område vi nu talar om, människohandelsområdet. Här skulle man kunna utbyta information på ett effektivare sätt med stöd av den nya regleringen. Då kommer också olika delar av samhället att kunna angripa, förebygga och förhindra den här problematiken i större utsträckning än tidigare.

Sammantaget: Ja, det har varit debattskugga i någon mån, men inte leveransskugga, för där händer det nu väldigt mycket.

Anf. 6 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Tack igen, justitieministern, för synpunkter som jag i stora delar kan hålla med om! Men jag har också invändningar.

Jag säger tack och lov för att man nu satsar, även om det kom sent. Men jag vill också säga att jag har arbetat med dessa frågor länge. Jag har varit med om stora satsningar där man har gått in brett och på lokal och regional nivå och på riksnivå försökt utbilda alla professioner som skulle kunna komma i beröring med dem som är utsatta för prostitution och människohandel. Men ändå får man börja om på nytt hela tiden, för detta ingår inte strukturellt i systemet. Det kan skjutas undan och nedprioriteras om andra frågor uppfattas som allvarigare.

Jag vill också markera att det också i en del färskas forskningsrapporter och kartläggningar att gängkriminaliteten och den organiserade brottsligheten också omfattar människohandel och prostitution. De är alltså inte helt artsilda. Där har man ett cyniskt utnyttjande av kvinnor och barn som ibland är mer lukrativt än narkotika eftersom kvinnor och barn kan missbrukas gång på gång medan narkotikan försvinner när den säljs – har man sålt den är den borta.

Jag håller med om att det är oerhört viktigt att kunna förebygga dessa brott på olika sätt. Där har jag också kunnat se initiativ från olika myndigheter där man försöker satsa på detta. Jag hoppas på en fortsatt intensiv debatt och många fler reformer för att stödja detta.

Anf. 7 Justitieminister GUNNAR

STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt mig först säga att jag vet att Gudrun Nordborg har en omfattande erfarenhet av både denna problematik och andra närliggande frågor. Jag har stor respekt för det. Det ledamoten har att säga är initierat och väl underbyggt.

Jag är också medveten om riskerna med att ta itu med problem lite mer stokastiskt i stället för att arbeta långsiktigt och strukturellt. Vi försöker också ta med oss den insikten i vårt sätt att leda problematiken genom att ha krav på återkommande återrapportering i regleringsbrev och att ha regeringsuppdrag som riktar sig till flera olika aktörer och sträcker sig över längre tid. Där är behovet av att investera strukturellt och långsiktigt i frågorna så att säga själva utgångspunkten.

Jag kvitterar gärna detta och underskattar inte heller svårigheten att åstadkomma det. Jag inser också att det har tagits många initiativ under årens lopp. Men detta är alltså den ansats vi har när vi nu angriper den här problematiken. Det genomsyrar också den utredning som jag nämnde och som jag fick före jul, som ju tar sikte just på människohandelsfrågorna.

Låt mig också kvittera en väldigt viktig insikt om att detta ofta är en del av den organiserade brottsligheten. Det kan uppträda på flera olika och i alla avseenden väldigt cyniska och utnyttjande sätt – alltifrån att kvinnor, flickor och flickvänner kan användas som betalningsmedel i olika transaktioner mellan gäng eller inom gäng till den mer storskaliga människohandel som innefattar prostitution och annat.

Jag är glad över att vi nu har utbytt erfarenheter och listat en lång rad åtgärder som nu är på gång i relation till denna problematik: regeringsuppdrag, styrning i förhållande till myndigheterna, straffskärpningar som är på ingång, ny handlingsplan med finansiering och så vidare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 3 Svar på interpellation 2025/26:234 om en modern och ändamålsenlig pliktmateriallagstiftning

Anf. 8 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Ewa Pihl Krabbe har frågat mig om jag avser att verka för att en modern och ändamålsenlig pliktmateriallagstiftning ska komma till stånd i närtid.

Ett effektivt tillhandahållande av publicerat material och en moderniserad pliktinsamling – som är fullt ut anpassad till den digitala utvecklingen och det förändrade medielandskapet – är av stor vikt både för svensk forskning och för demokratin. Det insamlade materialet utgör också en del av vårt gemensamma kulturarv och är en resurs för allmänheten. Det är därför angeläget med ett nytt, rättssäkert och långsiktigt hållbart regelverk.

Betänkandet *Papper, poddar och ... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial* (SOU 2021:32) har lämnat förslag på hur pliktinsamlingen av material kan utformas så att den blir medie-, teknik- och formatberoende.

Det här är ett juridiskt och tekniskt komplext ärende, där olika intressen och aspekter måste vägas in. Frågan bereds inom Regeringskansliet.

Anf. 9 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret.

Listan över kommande propositioner kom ju nu i veckan. Jag får erkänna att jag återigen blev besviken när det inte heller i år fanns med något om en reviderad plikttagstiftning.

Plikttagstiftning innebär ju att förlag, tryckerier och andra utgivare är skyldiga att leverera exemplar av tryckt och digitalt material och att materialet ska bevaras som en del av det nationella kulturarvet. Kungliga biblioteket, vårt nationalbibliotek, är mottagare av detta samt vissa universitetsbibliotek som får leveranser av tryckt material.

Syftet är att säkerställa att det som publiceras i samhället inte går förlorat och att möjliggöra forskning och kunskapsuppbyggnad. Yttrandefriheten och offentligheten värnas också genom att materialet bevaras långsiktigt.

Nuvarande plikttagstiftning är från 1993, och det finns också en tillkommande lag om pliktexemplar av elektroniskt material från 2012. Normalt sett är detta inte alls någon föråldrad lagstiftning. Men just i detta fall är lagstiftningen väldigt omodern och helt oanpassad till den digitala utveckling som skett och till det ständigt förändrade medielandskapet, och så har det varit ett bra tag.

Den mediala utvecklingen och de stora förändringarna i hur publicering sker ledde fram till direktiv för en utredning med uppdraget att få fram en ny och ändamålsenlig lagstiftning 2019. Dessförinnan hade Kungliga biblioteket av dåvarande regering fått i uppdrag att göra en utredning, som sedan utmynnade i en rapport som hette *Plikten under lupp*, där KB varnade för vad som händer om det insamlade materialet inte håller måttet.

Sedan kom då den beställda utredningen *Papper, poddar och ... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial* 2021, alltså för snart fem år sedan. Man lämnade där ett gediget förslag på hur pliktinsamlingen av material kan utformas så att den blir medie-, teknik- och formatberoende.

Man kan väl kort säga att förslaget innebär en rejäl utvidgning när det gäller vad som ska samlas in, bevaras och tillgängliggöras som pliktexemplar. Pliktutredningen föreslår också att plikttagstiftningens syfte ska framgå av lagens inledande bestämmelse.

Kungliga biblioteket är hela Sveriges nationalbibliotek och har samlingar som sträcker sig mer än tusen år bakåt i tiden och växer för varje dag. Man samlar in, bevarar och tillgängliggör allt som ges ut i

Sverige – från handskrifter, böcker och tidningar till musik, tv-program och bilder.

Uppgiften för KB är att samla in och bevara i princip allt som publicerats i landet varenda dag utifrån gällande lagstiftning. Som tidigare sagts är denna lagstiftning sedan många år tillbaka omodern och orsakar stora kostnader och mycket arbetstid för myndigheten, som löpande måste digitalisera nya dagstidningar som i stället skulle kunna samlas in i digital form från leverantören. Kungliga biblioteket måste lägga väldigt mycket tid på att tolka den lagstiftning som finns. Det kostar många extra miljoner.

Ett annat och kanske större problem är att myndighetens uppgift att stödja forskning inte heller kan upprätthållas om man med den aktuella plikttagstiftningen inte ges möjlighet att samla in relevanta medieformer. Det är allvarligt för demokratin.

Jag har sagt det tidigare, och jag säger det nu: Det känns fattigt att det inte finns några visioner om arbetets fortskridande. Lagstiftning ska naturligtvis inte vara något hafsverk, men rimligen måste det finnas någon plan för arbetets fortskridande.

Jag vill fråga statsrådet: Finns det någon plan för när ett förslag ska komma om en ny och ändamålsenlig plikttagstiftning?

Anf. 10 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag delar helt Ewa Pihl Krabbes engagemang i den här frågan. Det är viktigt att vi får till stånd en ny lagstiftning på området. Precis som Ewa Pihl Krabbe säger hade utvecklingen gått väldigt fort redan innan utredningen tillsattes 2019. Problemet är att utvecklingen sedan har sprungit ännu fortare. Det gör att vi, när vi jobbar med den här lagstiftningen, måste se till att den också tar höjd för den utveckling som har skett sedan utredningen presenterade sitt förslag.

Utredningen föreslog en samlad pliktmateriallag som omfattar alla medieformer. Syftet är att den ska göras teknik- och formatberoende. Men en fråga som har tillkommit sedan dess är frågan om generativ AI och hur man sedan kan använda materialet bland annat för forskning. Då måste den här lagstiftningen samverka med regelverket kring upphovsrätt, till exempel, för att säkerställa balansen mellan rättighetsinnehavaren, den som till exempel skriver en bok eller en artikel eller vad det nu är för någonting, och samhällets behov av att långsiktigt bevara det som framställts.

Den avvägningen är väldigt svår, och utvecklingen går väldigt snabbt.

Utredarens uppdrag omfattade inte upphovsrättslagstiftningen. Det gör att vi nu måste göra en noggrann analys av hur en ny plikttagstiftning ska förhålla sig till bland annat dessa frågor. Det är absolut inte något ointresse för frågan. Det är just detta att utvecklingen går så fort som gör att vi måste se till att en ny lagstiftning verkligen tar höjd för alla de här problemen, som inte är alldeles lätta att lösa.

Anf. 11 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag är medveten om att den här frågeställningen liksom dubbleras nästan hela tiden, men man skulle kanske kunna tänka sig att dela upp lagstiftningen på något sätt i de delar som man kan klara av redan nu.

Som jag sa tidigare utgår KB:s insamlingsuppdrag huvudsakligen från pliktlagstiftningen. Kungliga biblioteket skrev bland annat i fjol i sitt budgetunderlag att man understryker vikten av att regeringen tar ställning till utredningen *Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial* från 2021. Man informerade också i budgetskrivningen om de negativa konsekvenser som blir följden av att en ny pliktlagstiftning dröjer.

Man skriver bland annat att behovet av löpande och framtida digitalisering av inlämnade fysiska pliktexemplar av dagstidningar, böcker med mera kvarstår om KB inte får lagstöd för insamling av digitala förlagor. Att inte anpassa pliktlagstiftningen utifrån digitaliseringens möjligheter får till följd att KB dras med omfattande och onödiga kostnader. Jag tror att det ligger på bortåt 10 miljoner eller någonting sådant.

Man tar också upp, i den här skrivningen, att KB:s uppgift att stödja forskning inte kan upprätthållas om pliktlagstiftningen inte stöder insamling av relevanta medieformer och robotinsamling av svenska webbplatser.

Jag vill säga att med digitala förlagor avses här tryckfiler för bland annat de dagstidningar och böcker som löpande inkommer till KB i fysiskt format – varenda dag. Om KB kan få tillgång till digitala tryckfiler undviks en framtida både kostsam och onödig digitaliseringsprocess i fråga om böcker, tidskrifter och vardagstryck. I stället kan man koncentrera sig på digitalisering av det historiska materialet. Effekten blir sammantaget att betydligt mer material kan göras tillgängligt för Kungliga bibliotekets användare i digital form.

Anf. 12 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag delar, som sagt, Ewa Pihl Krabbes synpunkter i den här frågan. Men jag tror att det är viktigt att också få med den del som handlar om upphovsrättslagstiftningen, för den fanns inte med i den ursprungliga utredningen. Skälet till att det är viktigt är att Kungliga biblioteket i dag jobbar väldigt mycket med generativ AI. Man tränar så kallade språkmodeller. Då har den här frågeställningen blivit mer och mer aktuell. Eftersom den inte fanns med i den ursprungliga utredningen krävs det en del ytterligare utredning för att man ska kunna få till stånd en modern lagstiftning på det här området.

Jag tycker att idén om att dela upp lagstiftningen – att försöka ta det enkla, så att säga, först – som Ewa Pihl Krabbe beskriver är intressant. Jag är beredd att ta den idén med mig, men jag är samtidigt ganska övertygad om att det är bättre att ta ett samlat grepp. Annars kanske man först gör en ny lagstiftning, och sedan

visar det sig att den leder till ökade problem på det här området. Det vill vi verkligen inte.

Precis som Ewa Pihl Krabbe säger är det här en otroligt viktig lagstiftning. Den är gammal, och den har betytt otroligt mycket för Sverige. Det handlar just om att man samlar in ett exemplar av allt som trycks i Sverige, och det är en enorm tillgång för forskningen. Det är en fantastisk tillgång för oss som släktforskar, för allmänheten, för människor som är intresserade av olika frågeställningar.

Vi måste lösa detta. Men jag är lite orolig för att om vi skyndar nu kan det hända att vi får göra om alltihop om ett par år, och det tror jag faktiskt vore dumt.

Anf. 13 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Jag har ställt samma fråga till statsrådets båda företrädare de senaste åren, och jag har fått ungefär samma svar. Jag förstår mycket väl problematiken. Jag vill bara peka på att det kanske kan gå att göra någonting, men jag förstår också att man vill ha det sammanhållet.

Det kostar väldigt mycket pengar och energi för Kungliga biblioteket att det ser ut så här. Det är pengar som vi skulle kunna använda på ett bättre sätt, tycker jag.

Jag vill tacka för svaret. Jag förstår mycket väl hur situationen ser ut, men jag hoppas ändå att statsrådet skyndar på lagstiftningsarbetet i den mån det går.

Anf. 14 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tror att man måste skynda i lagom takt i den här frågan. Det är verkligen inte ett ointresse som gör att frågan inte har kommit framåt. Det handlar om att detta är otroligt komplicerat och att vi måste vara varsamma med lagstiftningen och se till att den blir bra – just eftersom den tekniska utvecklingen går så otroligt snabbt.

Jag tar med mig idén och ser om det går att dela upp lagstiftningen på något sätt, även om jag i grunden är lite skeptisk till om det kan fungera.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 4 Svar på interpellation 2025/26:254 om rätten till skola och utbildning för personer med funktionsnedsättning

Anf. 15 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Nadja Awad har frågat vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa rätten till skola och utbildning för elever med funktionsnedsättningar.

Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka

funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen [2010:800]).

Som bland annat Skolverket har konstaterat får alltför många elever inte tillgång till effektiva stödinsatser i rätt tid. Skolorna behöver därför bättre förutsättningar för att kunna möta elevernas behov. Stödet måste också sättas in tidigare än i dag. Dagens bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd fungerar inte som det var tänkt och möter inte elevernas stödbehov i tillräcklig utsträckning.

Regeringen vill därför införa stödundervisning i svenska, svenska som andraspråk och matematik som en ny typ av stödåtgärd, tillsammans med obligatoriska standardiserade tester som kan bidra till att tidigt identifiera elever som behöver stödinsatser, däribland stödundervisning. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) att medel tillförs för att möjliggöra ett förbättrat stöd i skolan, bland annat införandet av stödundervisning. Förslagen bereds nu inom Regeringskansliet.

Regeringen genomför bland annat stora satsningar för att skolorna ska kunna anställa fler speciallärare och inrätta fler särskilda undervisningsgrupper. Vi ser också till att fler kan utbilda sig till speciallärare. Regeringen har även beslutat om att en särskild utredare ska föreslå åtgärder för att reformera utbildningarna på det specialpedagogiska området (dir. 2025:93). Syftet är att utbildningarna bättre ska spegla skolornas behov och att fler ska kunna arbeta direkt med eleverna. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag i juni 2026.

Regeringen förbättrar också huvudmännens möjligheter att stärka samverkan mellan skola och socialtjänst och öka närvaron för eleverna genom satsningen på skolsociala team.

För många personer med funktionsnedsättning fungerar folkhögskolan bättre än andra utbildningsformer. Det hänger bland annat ihop med att folkhögskolan erbjuder mindre studiegrupper, anpassat stöd och flexibla studieupplägg. Det förbättrar individers möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden eller fortsätta till vidare studier. I budgetpropositionen för 2026 föreslår regeringen därför satsningar på folkhögskolans verksamhet för just personer med funktionsnedsättningar.

Myndigheten för yrkeshögskolan har bland annat i uppdrag att följa upp verksamhet utifrån det nationella målet för funktionshinderspolitiken. Myndigheten kan även lämna statsbidrag eller särskilda medel för stöd till studerande med funktionsnedsättning till utbildningsanordnare av yrkeshögskoleutbildning och konst- och kulturutbildning.

Få saker är så viktiga för Sveriges framtid som skolan.

Anf. 16 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Ministern konstaterar verkligheten, vilken är att alltför många elever inte får tillgång till stödinsatser i rätt tid. Skolan behöver därför bättre förutsättningar för att kunna möta elevernas behov. Regeringen vill därför göra stora satsningar för att utbilda

speciallärare. Skolorna ska kunna anställa fler speciallärare, inrätta fler särskilda undervisningsgrupper och öka närvaron för eleverna genom en satsning på skolsociala team.

Fru talman! Det är höga ambitioner i en verklighet där nedskärningarna i svensk skola är de största på 30 år. Regeringen skickar massuppsägningar från Rosenbad till svenska skolor där ute. Det är uppsägningar av speciallärare, specialpedagoger, elevassistenter och lärare. Färdigutbildade speciallärare blir inte ens anställda i den rekordhöga arbetslöshet som är den största på 20 år. Elevgrupperna blir också större och större. Sjukskrivningarna bland lärare ökar. Våldet på skolorna eskalerar. Elevernas psykiska ohälsa förvärras något enormt. Det är vad skolorna larmar om, och det är akut.

Jag blir mörkrädd över utvecklingen inom svensk skola. Det krävs ekonomiska resurser för att stävja den här utvecklingen.

Detta konstaterar även rektorerna i grundskolan. Två av tre av dem uppger att de inte får tillräckliga ekonomiska resurser tilldelade för att möta stödbehoven hos elever med NPF-diagnoser. Det kan exempelvis handla om att anpassa skolornas lokaler, anställa personal eller köpa in hjälpmedel. De resurserna läggs i stället på skattesänkningar, på miljardtals kronor för regeringen och regeringens rika vänner. Kristersson, Åkesson och deras vänner har blivit rikare. Elever, skolpersonal och vårdnadshavare har fått betala den notan.

Ministern konstaterar också att för många personer med funktionsnedsättning fungerar folkhögskolan bättre än andra utbildningsformer. Det hänger bland annat ihop med att folkhögskolan erbjuder mindre studiegrupper, anpassat stöd och flexibla studieupplägg. Det förbättrar individers möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden eller fortsätta till vidare studier.

Frågan är då varför regeringen väljer att dela ut nedskärningsbudgetar till landets folkhögskolor. 90 procent av folkhögskolorna har minskat verksamheten 2023 och 2024. Det har blivit färre lärare, och kurser och utbildningar har lagts ned.

Fru talman! Det är symtomatiskt att ministern över huvud taget inte nämner anpassad skola och utbildning i sitt svar. Elever som läser enligt ämnesområden i anpassad skolform får fortfarande 225 timmar mindre undervisning än vad alla andra elever i svensk skola får. Det är inte bara en detalj i timplanen utan ett besked som år efter år säger att just de elever som ofta behöver mest undervisning och mest lärarnärvaro förväntas klara sig med minst.

När signalen uppifrån är att den här elevgruppen ska ha mindre tid för lärande, hur kan någon då låtsas bli förvånad över att anpassad skola fortfarande ses som omsorg och förvaring snarare än utbildning? Färre lärare är behöriga i den här skolformen – endast 15 procent. När den obligatoriska förskoleklassen infördes stod den anpassade skolan utanför. När garantin för tidiga stödinsatser kom gällde den inte elever i anpassad skolform. Elevantalet i anpassad skola ökar,

men lokalerna blir inte fler. Verksamheten flyttas till överblivna utrymmen som aldrig var tänkta som skola. Vi snackar om källarvåningar, vårdcentraler och avskilda korridorer.

Tycker ministern att regeringen tillför tillräckliga resurser till svensk skola så att barn och unga med funktionsnedsättningar kan få en likvärdig skolgång och utbildning?

Anf. 17 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Ibland är det lite fascinerande att lyssna på Vänsterpartiet, för ni har på något sätt har en historieskrivning som om ingenting sker och som om jättemycket skedde under de åtta år som Vänsterpartiet var ansvarigt för den statliga budgeten för svensk skola.

Sanningen är ju att vi aldrig har gjort så stora statliga satsningar på svensk skola som vi gör nu. Klart är att det behövs ännu mer pengar; det är jag fullt medveten om. Jag skulle, precis som jag gissar att Vänsterpartiet vill, vilja ha en helt statlig skola. Sanningen är ju att skolan i Sverige är kommunaliserad, vilket innebär att det först och främst är kommunala medel som går till alla de verksamheter som Nadja Awad nämner.

Vi måste också göra stora förändringar av lagstiftningen gällande skolan. Nadja Awad nämner till exempel att det är helt orimligt att elever i anpassad grundskola, det som tidigare hette särskolan, inte har haft tillgång till förskoleklassen. Detta ändras nu med en tioårig grundskola. Det skedde inte under de åtta år som ni var ansvariga för den här verksamheten, men nu sker det. Elever i anpassad grundskola kommer att börja årskurs 1 vid sex års ålder, precis som alla andra elever i Sverige.

Det är också helt riktigt att vi måste satsa på fler speciallärare. Det är därför vi har gett ett utredningsuppdrag om att helt lägga om speciallärautbildningen så att alla som går den specialpedagogiska utbildningen faktiskt får behörighet att bli speciallärare och undervisa. Så är det inte i dag.

Ett skäl till att vi har så få speciallärare är att en tidigare socialdemokratisk regering lade ned speciallärautbildningen helt och hållet. Det var en regering som Vänsterpartiet stödde.

Det sker enormt mycket på skolans område. Vi måste få nya läroplaner, nya kursplaner och nytt betygssystem. Vi måste se till att få en lagstiftning som är anpassad så att stöd till elever sätts in betydligt tidigare än i dag. Jag ser fram emot att lägga fram alla dessa propositioner under våren och att se om Vänsterpartiet kommer att stödja reformerna eller inte.

Anf. 18 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Jag vill förtydliga en sak i den här debatten. Sedan över 15 år tillbaka har högerpartierna haft majoritet i Sveriges riksdag. Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet har inte haft majoriteten. Det är därför det ser ut som det gör runt om i landet.

Nu pratar vi om skolan, men vi kan också titta på hushållens ekonomi. Vi kan titta på klimatambitionerna. Vi kan titta på äldreomsorgen, vården, socialtjänsten och en rad andra områden. Det ser ut som det gör för att regeringens partier tillsammans med Sverigedemokraterna har prioriterat skattesänkningar för de allra rikaste, att nedmontera välfärden, att göra avregleringar och att privatisera välfärdens verksamheter. Det är därför det ser ut som det gör i Sverige i dag. Det vill jag ha sagt.

Jag går nu över till de olika utredningar och eventuella lagstiftningar som ministern nämnde och som ska förbättra skolans verksamheter. Som jag sa i mitt första anförande är innehållet i flera av utredningarna positivt. Förslagen skulle exempelvis leda till att vi skulle få fler utbildade speciallärare och att fler speciallärare skulle kunna anställas. Man skulle kunna ha fler speciella undervisningsgrupper för att tidigt kunna följa upp och nå ut till de elever som har det allra svårast, bland annat elever med funktionsnedsättningar, och satsa på att få ned frånvaron bland dem genom att införa skolsociala team. Det är positiva förslag. Det var därför jag sa att det är höga ambitioner, men i en verklighet där nedskärningarna är de största på 30 år.

Denna högerregering påstår att de gör de största reformerna för svensk skola på över 30 år. Men Sveriges Lärare larmar samtidigt om att det sker nedskärningar över hela landet. Det finns en orsak bakom detta. Ulf Kristersson, Jimmie Åkesson och deras vänner har blivit rikare. Alla andra har fått betala.

Våra skattepengar, som ska gå till barn och unga och arbetare i svensk skola, läggs i stället på hög så att de allra rikaste kan roffa åt sig. Höginkomsttagare kan få över 50 000 kronor i månaden i statliga bidrag om de nyttjar lyxrut- och lyxrotbidragen och ISK-sparandets förmåner fullt ut. Vi snackar om över 50 000 kronor i månaden! Det är bidrag höginkomsttagare får för att borgerliga politiker har bestämt att de inte ska behöva betala för sin kakelläggning i köket i Östermalmsvåningen eller för hushållsstädningen och för att de ska slippa betala skatt på det egna sparandet.

Ulf Kristersson, Jimmie Åkesson och andra höginkomsttagare, inklusive ministern själv, som tjänar över 66 000 kronor per månad, har fått en skattesänkning på över 6 000 kronor varje månad – över 70 000 kronor per år – samtidigt som barn med funktionsnedsättningar i svensk skola får undervisning i källarvåningar av obehöriga lärare, elevassistenter och speciallärare sägs upp mitt i en skolkris, elever med NPF-diagnoser som adhd och autism inte får stödinsatser i tid och elevgrupperna blir större och större. Är det här rätt prioriteringar, tycker ministern?

Anf. 19 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det är lite fascinerande att Vänsterpartiet över huvud taget inte tar ansvar för den politik som fördes 2014–2022 och nu säger sig stödja mängder av de reformer som kommer att läggas fram under våren

men uppenbarligen aldrig hade lagt fram samma förslag när man själv var ansvarig.

Jag välkomnar att Vänsterpartiet nu vill ha fler speciallärare, till exempel. Det är jättebra. Jag välkomnar att Vänsterpartiet tycker att arbetet med skolsociala team är viktigt. Jag välkomnar att Vänsterpartiet nu är för en tioårig grundskola i stället för det märkliga system vi haft där förskoleklassen har varit en egen skolform vid sidan om grundskolan. Jättebra! Men sanningen är att dessa initiativ har kommit från den här regeringen och inte från den regering som Vänsterpartiet tidigare stödde.

Vi måste göra stora förändringar på skolans område, och vi behöver öka den statliga styrningen kraftfullt eftersom vi har en väldigt ojämlik skola. Det skiljer mycket mellan hur mycket de olika kommunerna satsar på sin skola. En del av det kan staten naturligtvis hjälpa upp genom stora statsbidrag. Regeringen gör de största statliga satsningarna på svensk grundskola någonsin för att kompensera för att många kommuner inte satsar på skolan.

Jag ser som sagt fram emot i vår när vi lägger fram alla dessa propositioner och att se vad Vänsterpartiets inställning då blir till de här frågorna. Min bild är att Vänsterpartiet delvis har samma uppfattning när det gäller att öka den statliga styrningen och att öka likvärdigheten i svensk skola.

Anf. 20 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Jag kan upprepa det jag sagt om varför Sverige har en nedskuren välfärd – vilket har drabbat skolan – och varför hushållen har och har haft det riktigt tufft ekonomiskt. Det är för att högerpartier i Sveriges riksdag har majoriteten. Hur ska Vänsterpartiet då få igenom någonting som skulle förbättra svensk skola eller göra det lättare ekonomiskt för hushållen? Borgerliga budgetar och lagförslag har gått igenom men inte Vänsterpartiets budgetar och lagförslag. Det är ganska enkel matematik.

Det har sett ut så här över åren för att regeringens partier och Sverigedemokraterna har prioriterat skattesänkningar för de allra rikaste. Som jag var inne på: Ulf Kristersson, Jimmie Åkesson och andra högerkomsttagare, närmare bestämt de som tjänar över 66 000 kronor varje månad, har fått en skattesänkning på över 6 000 kronor varje månad eller över 70 000 kronor per år. Det är den prioritering regeringen med hjälp av Sverigedemokraterna har gjort i stället för att säkerställa att barn med funktionsnedsättningar i svensk skola inte får undervisning i en källarvåning av obehöriga lärare, att elevassistenter och speciallärare inte sägs upp mitt i en skolkris, att elever får stödinsatser i tid och att elevgrupperna inte blir större och större.

Vi möttes nyligen av nyheten att tre av fyra som blir sjuka av stress är kvinnor. De jobbar inom välfärden, till exempel i skolan. Ta ansvar någon gång!

Jag ser fram emot att ta del av propositionerna under vårterminen och att ta ställning till dem.

Anf. 21 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag hade ju inte sett fram emot en debatt om skattepolitiken utan en debatt om skolan, som är ett av mina ansvarsområden och som jag tycker är otroligt viktig.

Jag tar ansvar för det den här regeringen gör. Jag är fascinerad över att Vänsterpartiet inte tar ansvar för något av det som den förra regeringen gjorde trots att man röstade för den under åtta års tid.

Om vi går tillbaka till skolpolitiken är det klart att det är viktigt att styra upp mycket av den lagstiftning vi har, till exempel så att elever tillförsäkras rätten till tidiga insatser när de behöver det. Så är det inte i svensk skola i dag. Om man tittar på de insatser som sätts in ser man att de sätts in som mest i årskurs 9, vilket de flesta av oss nog tycker är ganska sent.

Jag har också tagit del av rapporteringen om sjukskrivningar i välfärdssektorn. Skolan är en viktig del av det. Regeringen reglerar nu lärarnas undervisningstid. Lärarna har fått väldigt mycket mer undervisningstid – ungefär två veckor mer per år – sedan detta avreglerades för ungefär 30 år sedan. Det är någonting som den här regeringen nu genomför. Det skedde inte när Vänsterpartiet var ansvarigt.

Det handlar faktiskt inte bara om vad man vill göra eller om att säga att saker och ting som den här regeringen gör är bra. Vänsterpartiet hade ett ansvar under åtta års tid. Det går faktiskt inte att friskriva sig från det ansvaret. Man röstade för en regering som, skulle jag säga, inte genomförde någonting på skolans område.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2025/26:240 om brister i psykiatrisk tvångsvård av barn och unga

Anf. 22 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Clara Aranda har frågat mig vilka ytterligare åtgärder jag avser att vidta för att förbättra den psykiatriska tvångsvården av barn och unga. Hon har även frågat mig hur jag och regeringen ser på att förbjuda att tvångsåtgärderna fastspänning med bälte och avskiljning används på barn och unga.

Vidare har hon frågat mig om jag kommer att verka för att barnrättsperspektivet fullt ut ska implementeras i den psykiatriska vården. Hon har också frågat mig hur jag avser att vidare följa upp de brister som Inspektionen för vård och omsorg har presenterat när det gäller den psykiatriska tvångsvården av barn och unga. Slutligen har hon frågat mig vilka åtgärder jag anser vara nödvändiga för att möta det som framkommer i Socialstyrelsens senaste rapport om dödlighet efter psykiatrisk tvångsvård.

Jag vill inledningsvis tacka för Clara Arandas engagemang i frågan om den psykiatriska tvångsvården för barn och unga. Som Clara Aranda konstaterar i

interpellationen är barn och unga i den psykiatriska tvångsvården en särskilt utsatt grupp. Vården för dessa barn och unga är dessutom förknippad med stora utvecklingsbehov, vilket har framkommit i flera utredningar och rapporter.

Regeringen genomför kraftfulla insatser för att stödja regionerna i arbetet med att förbättra den psykiatriska tvångsvården för barn och unga såväl som för vuxna. Som exempel kan nämnas att regeringen, liksom Clara Aranda nämner i interpellationen, har gett Socialstyrelsen i uppdrag att stärka och utveckla den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården (S2024/01004). I uppdraget ingår bland annat att stödja regionerna i arbetet med att förebygga tvångsvård och tvångsåtgärder, stärka rättssäkerheten och utveckla vården och dess innehåll, bland annat genom nationella riktlinjer för barn och unga i psykiatrisk heldygnsvård och tvångsvård.

Regeringen har vidare gett ett förnyat uppdrag till Inspektionen för vård och omsorg att stärka och utveckla tillsynen inom psykisk hälsa och suicidprevention (S2025/01452). I uppdraget ingår att särskilt uppmärksamma heldygnsvården och tvångsvården. Vidare ska myndigheten utveckla arbetet med återföring av kunskap från tillsynen till stöd för regionerna och stärka samarbetet med bland annat Socialstyrelsen för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv statlig styrning med kunskap. Barnrättsperspektivet är en viktig utgångspunkt i detta arbete.

Regeringen avsätter för 2026 därutöver cirka 1,3 miljarder kronor genom en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, för psykisk hälsa och suicidprevention som bland annat innehåller riktade medel till regionerna för att förbättra tvångsvården och för att förebygga och motverka behovet av tvångsåtgärder.

Frågan om en god vård för barn och unga med komplex psykiatrisk problematik låter sig dock inte lösas enbart med riktade insatser gentemot tvångsvården, utan den måste mötas från flera olika håll. För att stärka barnrättsperspektivet, motverka tvångsvård och tvångsåtgärder och minska överdödligheten bland personer som tvångsvårdas behövs ett samtidigt fokus på förebyggande och främjande arbete, ett stärkt suicidpreventivt arbete, en tillgänglig primärvårdsnivå, en specialiserad psykiatrisk vård av hög kvalitet och en väl fungerande högspecialiserad vård för de svårast sjuka.

För att stärka och utveckla det arbetet genomför regeringen flera kraftfulla insatser under mandatperioden. Som exempel kan nämnas att regeringen avsätter 1 miljard kronor 2026 för att öka tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatri och 100 miljoner kronor 2026 för att utveckla vården vid ätstörningar. Samtidigt genomförs en riktad satsning på primärvårdens arbete med psykisk ohälsa, och riktade medel avsätts genom överenskommelsen med SKR inom psykisk hälsa och suicidprevention för att utveckla det förebyggande arbetet för barn och unga.

I frågan om tvångsåtgärder, fastspänning med bälte och avskiljning när det gäller barn och unga är både jag och regeringen angelägna om att insatser genomförs för att förebygga och minimera behovet av tvångsåtgärder samt att de tvångsåtgärder som behöver vidtas, till exempel till följd av fara för patientens liv eller hälsa, genomförs så skonsamt och respektfullt som möjligt.

Sammanfattningsvis står den psykiatriska tvångsvården för barn och unga och för vuxna högt på min och regeringens agenda. Nu behöver regionerna visa att den psykiatriska tvångsvården, som är en vård som berör en av samhällets mest utsatta grupper, är en fråga som placeras högt på agendan även på regional nivå.

Anf. 23 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Det är väldigt glädjande att regeringen och ministern arbetar så engagerat och målinriktat med frågor som rör psykisk hälsa och suicidprevention. Jag känner mig trygg med att de här frågorna tas på allvar.

Med det sagt vill jag göra en tillbakablick. Det har nu gått mer än fem år sedan lagstiftningen om tvångsåtgärder inom den psykiatriska tvångsvården för barn och unga skärptes. Syftet var att stärka skyddet för barn, begränsa användningen av tvång och säkerställa att barnrättsperspektivet skulle få ett tydligare genomslag i vården.

Trots detta kan vi i dag konstatera att utvecklingen inte går i den riktning som var avsedd. Barn och unga som vårdas med tvång är en av samhällets mest utsatta grupper. De har mycket små möjligheter att påverka sin situation eller hävda sina rättigheter, och just därför ställs särskilt höga krav på rättssäkerhet, kunskap och respekt för barnets bästa. Ändå visar både tillsyn och rapporter att dessa krav ofta inte uppfylls.

Inspektionen för vård och omsorg har inom ramen för sitt regeringsuppdrag pekat på allvarliga och återkommande brister i den psykiatriska tvångsvården. Tvångsåtgärder genomförs utan tydligt lagstöd, utan korrekt dokumentation och ibland utan tillräcklig kunskap om vad som faktiskt utgör en tvångsåtgärd. Patienter informeras inte alltid om rätten till uppföljningssamtal efter genomförda åtgärder, trots att dessa samtal är viktiga för att bearbeta det som ofta är en djupt traumatisk upplevelse.

Fru talman! Under 2023 genomförde Ivo en nationell tillsyn av barn- och ungdomspsykiatrisk tvångsvård. Av 26 granskade verksamheter hade 21 brister. I elva fall var bristerna så allvarliga att vårdgivarna krävdes på åtgärdsplaner. Det här är siffror som tydligt visar att problemen är strukturella och inte enskilda undantag.

Rapporten visar också att risken för återkommande tvångsvård och suicid är förhöjd i denna grupp, att unga kvinnor är kraftigt överrepresenterade och att det – föga förvånande – finns stora regionala skillnader i hur tvångsvård används.

Regeringen har vidtagit viktiga åtgärder, bland annat genom uppdrag till Socialstyrelsen. Mot bakgrund av de allvarliga brister som fortsatt konstateras menar mitt parti dock att mer behöver göras.

En anledning till att jag ställt den här interpellationen är det faktum att Ivos tillsyn och Socialstyrelsens senaste rapport pekar på ett system där tvångsåtgärder fortfarande används på ett sätt som riskerar att skada barn och unga och där barnrättsperspektivet inte får fullt genomslag.

När regeländringarna infördes 2020 var syftet att stärka skyddet och rättssäkerheten för barn och unga i den psykiatriska tvångsvården. Det skulle ske genom tydligare särreglering, begränsningar av hur länge tvångsåtgärder får pågå, ökade krav på dokumentation samt uppföljning och stärkt tillsyn. Sverigedemokraterna välkomnade dessa ambitioner men var samtidigt tydliga med att lagändringarna inte var tillräckliga. Jag ser därför fram emot att höra hur statsrådet avser att gå vidare för att stärka skyddet för barn och unga i den psykiatriska tvångsvården och säkerställa barnrättsperspektivet.

Anf. 24 Socialminister JAKOB
FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag delar interpellantens syn att det inte fungerar tillräckligt väl och inte har blivit tillräckligt bra. De åtgärder som kan genomföras ska genomföras när det är motiverat, inte annars, och det är motiverat när det är extrema förhållanden och man behöver vidta åtgärder för att skydda liv och hälsa, dock väl medveten om att åtgärderna i sig har de negativa konsekvenser som interpellanten tydligt pekar på.

Jag vill peka på några saker som vi har gjort och gör. För bara några månader sedan gav vi Ivo det mest omfattande tillsynsuppdraget någonsin riktat mot just den psykiatriska vården och de olika verksamheter som jobbar med psykisk hälsa och suicidprevention, med särskild inriktning inte minst på sluten psykiatrisk vård och tvångsvård. Skälen är det vi har sett i tidigare genomgångar, det vill säga att tvångsåtgärder genomförs utan lagstöd och tillräcklig dokumentation och uppföljning på det sätt interpellanten pekar på.

Jag skulle vilja peka på viktiga saker i det uppdrag vi har gett Ivo. Det handlar dels om resurser för att kunna göra detta på ett bra sätt, dels om att återföra kunskap till verksamheterna om hur de ska göra. Att inte bara klanka ned på och påpeka fel utan att också jobba med hur man kan förbättra för att undvika att detta händer i framtiden är angeläget.

Nu finns bättre möjlighet att göra detta, för vi har också gett Statens beredning för medicinsk och social utvärdering i uppdrag att ta fram det bästa kunskapsunderlaget för hur man kan jobba med alternativa metoder för att så långt som möjligt undvika tvångsåtgärder. Denna rapport har nu presenterats, och den är viktig för Ivo men också för Socialstyrelsen i de riktlinjer man nu arbetar med för den psykiatriska heldygnsvården.

Här finns alltså ny kunskap som behöver spridas, och regionerna behöver förstås ta sitt ansvar och ta in denna i sina verksamheter.

Det kom en intressant studie som visserligen inte handlade specifikt om barn och unga men som visade hur många i Sverige som har sin första kontakt med den specialiserade psykiatrin under tvång och hur mycket detta skilde sig åt mellan olika regioner. Det är givetvis ett underbetyg att så många i vissa regioner debuterar i psykiatrin under tvång och att man inte på andra sätt och i ett tidigare skede har kunnat fånga upp personer som mår dåligt. De regioner som inte kom så väl ut i denna granskning behöver se hur man kan förändra sitt arbetssätt och sina metoder för att undvika tvångsvård.

Ibland är tvångsvård nödvändig för att rädda liv och hälsa för de aktuella personerna men också för att dessa har en potential att skada andra personer. Men vi vet också att tvångsvård i sig och de åtgärder interpellanten pekar på kan leda till försämrat mående, och därför behöver man vara mycket noggrann i detta arbete.

Jag är därför glad över de initiativ vi har fått på plats, och jag är övertygad om att de kommer att göra skillnad.

Anf. 25 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Det arbete som pågår är bra, och det görs viktiga insatser. Men låt mig påminna om att FN:s barnrättskommitté har rekommenderat Sverige att helt förbjuda fastspänning med bälte och avskiljning av just barn. Barnombudsmannen har tidigare instämt i denna bedömning och menar att dessa åtgärder strider mot barnkonventionen, och denna uppfattning ställer sig Sverigedemokraterna bakom.

Trots FN:s rekommendation används dessa kontroversiella tvångsåtgärder fortfarande inom svensk barn- och ungdomspsykiatri. Bältesläggning är en av de mest ingripande tvångsåtgärder som finns. För barn och unga kan denna åtgärd vara djupt traumatisk och medföra långvariga konsekvenser.

Som jag nämnde tidigare har Sverigedemokraterna uppfattningen att detta ska fasas ut och har under lång tid drivit på för att så ska ske. Fokus är särskilt på patienter under 18 år. Samtidigt som detta sker vill vi att man implementerar nya arbetssätt och tillför resurser. Detta är inget isolerat ställningstagande utan en del av ett bredare arbete för att förbättra den psykiatriska vården, vilket vi menar kommer att minska behovet av tvång, stärka rättssäkerheten och säkerställa att svårt sjuka patienter behandlas på ett etiskt och patientsäkert sätt, vilket inte är fallet i dag när man använder sig av tvångsåtgärder på detta sätt.

Sammanfattningsvis visar denna interpellationsdebatt varför det fortsatt finns behov av att driva på för ytterligare åtgärder inom den psykiatriska tvångsvården av barn och unga. Detta ligger också i linje med den kritik och de rekommendationer som ges av både tillsynsmyndigheter och flera remissinstanser.

Låt mig ge ett konkret exempel från min hemstad Norrköping som visar varför frågan är så aktuell. I somras vittnade både personal och patienter i psykiatrin där om allvarliga kränkningar och övergrepp. På en avdelning skulle patienter underordna sig genom tvång. Vittnesmål från patienter visade att tvångsåtgärder användes som bestraffning när man inte lydde personalen. Det framkommer tydligt att mycket beror på vilken personal som arbetar. Patienter har fått helt olika behandling beroende på vem som är på plats, vilket visar att vården inte alltid präglas av konsekvens, rättssäkerhet eller barnets bästa.

Det är fullständigt oacceptabelt att tvångsåtgärder i vissa fall används som bestraffning eller på ett sätt som kan beskrivas som maktmissbruk. Det gör att åtgärder som bältesläggning inte kan anses som säkra även om lagstiftningen tillåter dem. Att detta får fortgå är både djupt problematiskt och oroväckande. Barn och unga ska aldrig behöva riskera trauma som en följd av godtyckliga beslut eller okunskap.

Lagändringarna 2020 var ett steg i rätt riktning eftersom de innebar tydligare regler, kortare tidsgränser, ökade krav på dokumentation och stärkt tillsyn. Men verkligheten på golvet visar att detta inte räcker. Om personalens individuella agerande avgör hur tvång används och om tvångsåtgärder missbrukas spelar det ingen roll hur strikt lagtexten är, för patienten är fortfarande utsatt.

Fru talman! Jag vill gärna veta hur statsrådet ser på de allvarliga brister som jag har beskrivit och som förekommer inom den psykiatriska vården i Norrköping men även i andra delar av landet.

Anf. 26 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar Clara Aranda för denna viktiga diskussion.

Jag tror att flera saker är helt nödvändiga. Den första är att bygga ut kapaciteten i psykiatrin så att det finns tillräckliga resurser, tillräckligt med platser och tillräckligt med utrymme att bedriva en bra psykiatrisk vård. Det är därför regeringen i samverkan med Sverigedemokraterna tillskjuter mycket stora resurser till både barn- och ungdomspsykiatrin och vuxenpsykiatrin. Jag ser med oro på att kapaciteten inom dessa verksamheter inte är tillräckligt bra, vilket jag tror kan gå ut över kvaliteten i vården genom exempelvis för korta vårdtider. Men det medför också andra risker.

Med detta sagt behöver vården bedrivas på ett bra sätt. En anledning till att jag och regeringen har fattat beslut om Ivos omfattande tillsynsuppdrag är just vittnesmål och tidigare granskning av rapporter som visar att det finns brister som behöver uppmärksammas och åtgärdas.

Man behöver arbeta på ett mer systematiskt sätt för att komma till rätta med dessa problem, och jag tänker särskilt på Socialstyrelsens pågående arbete med nationella riktlinjer för den barn- och ungdomspsykiatriska heldygnsvården och stödet till regionerna när det gäller uppföljning. Det är viktigt att göra detta också

på verksamhetsnivå. Nu arbetar man också med att ta fram ett nationellt utbildningskoncept och kompetensmål avseende psykiatrisk heldygnsvård och tvångsvård, och man genomför insatser för att minska behovet av just tvångsåtgärder genom stöd till regionerna. Jag är övertygad om att detta kommer att bidra till en förbättrad vård.

Det är mycket angeläget att utveckla vården och ta del av den kunskap som finns för att undvika den här typen av situationer. Samtidigt kan vi konstatera att den utredning som låg till grund för den förändrade lagstiftningen 2020 inte helt ville utesluta tvångsåtgärder eftersom man såg att de kan ha en roll att spela i livräddande syfte och att de referensgrupper som var kopplade till utredningen inte ville göra det. Detta behöver man också ha med sig.

Vi är helt överens i den del som handlar om att vi tillsynsmässigt måste jobba mycket mer systematiskt och aktivt för att tvångsåtgärder bara ska användas när det är absolut nödvändigt, inte på några andra grunder eller i några andra former eller sammanhang. Som interpellanten pekade på medför åtgärderna i sig risker för patienten.

Anf. 27 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för viktiga besked i den här frågan!

Innan de regeländringar som jag nu har lyft upp i debatten blev verklighet låg propositionen *Förbättringar för barn inom den psykiatriska tvångsvården* på riksdagens bord. Då var det faktiskt två partier som i sina respektive följdmotioner hade yrkanden om att fasa ut bältesläggning som tvångsåtgärd för patienter under 18 år. Det var Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna.

Att fasa ut bältesläggning menar vi är helt möjligt. Det har exempelvis Island visat. Där används inte bältesläggning inom psykiatrin, utan man har i stället investerat i personalnärvaro, utbildning i deeskalering bemötande och tidiga individanpassade insatser. Vi kan därmed konstatera att säkerheten har kunnat upprätthållas utan att barn har spänts fast mot sin vilja.

Om Island kan bedriva psykiatrisk tvångsvård utan bältesläggning måste även Sverige kunna ta det viktiga steget att fasa ut bältesläggning, framför allt när det gäller patienter under 18 år. Min bestämda uppfattning är att det också skulle tvinga psykiatrin att använda mer trygga, värdiga och evidensbaserade åtgärder. Låt oss gemensamt arbeta för att det ska bli verklighet.

Jag vill avslutningsvis lyfta fram det viktiga arbete som jag anser att ministern har genomfört på detta område så här långt under mandatperioden, som det inte är så mycket kvar av. Mycket har gjorts, och det tycker jag är positivt. Det är väldigt glädjande att se hur frågor om psykisk ohälsa och suicidprevention tas på allvar, med konkreta åtgärder och förståelse för att det är ett långsiktigt arbete. Tack så mycket för det, och tack för debatten!

Anf. 28 Socialminister JAKOB
FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack igen, Clara Aranda, för en viktig och angelägen diskussion!

Det handlar om utsatta människor som befinner sig i en väldigt utsatt situation. De mår mycket dåligt, och de är föremål för insatser som de inte har samtyckt till. Det är en särskild situation som vi behöver hantera var-
samt.

Tvångsåtgärder är något som kommer att vara nöd-
vändigt, och då är frågan under vilka former det ska
ske. Min uppfattning är att vi måste komma bort från
det som vi har sett historiskt, nämligen att man kan till-
gripa tvångsåtgärder på ett sätt som inte riktigt är för-
enligt med lagstiftningen. Det är därför vi nu bland an-
nat ökar tillsynen. Vi tar fram riktlinjer och andra me-
toder som kan fungera lika bra. Dessa ska användas i
större utsträckning – i den delen är vi helt överens.

Jag är dock inte i en position att jag kan säga här
och nu att vi lovar att lägga fram en lag för att avskaffa
tvångsåtgärder. Jag har inte det underlaget givet den
tidigare utredningen om den här frågan, men jag lovar
att arbeta för att de ska minska och bara användas när
det är absolut nödvändigt.

Som interpellanten pekade på har vi gjort mycket,
men vi kommer att göra mer. Varenda dag fram till va-
let, och gärna därefter också, kommer vi att fortsätta
att förbättra för de människor som har det oerhört tuftt
i vårt land. De får inte de bästa insatserna, vill jag säga,
på grund av att psykiatri inte har tillräcklig kapacitet,
att man inte jobbar tillräckligt väl och att personalen
inte har de bästa förutsättningarna. Ibland fångas män-
niskor inte upp utan lämnas vind för våg mellan olika
aktörer i samhället. Det duger inte, tycker jag.

Det finns alltför stort ingenmansland i Sverige när
det gäller den psykiatriska vården. Människor lämnas
utan stöd och hjälp, och det kan leda till att de hamnar
i en ännu värre situation där tvångsvård till slut blir
nödvändigt därför att man inte har fångat upp och gett
rätt insatser i ett tidigare skede. Detta är något som vi
måste komma bort från. Fler aktörer måste samverka,
jobba ihop och ha ett gemensamt arbetssätt för att
hjälpa den enskilda personen till ett bättre liv.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2025/26:246 om reli- giösa paraplyorganisationer och bristen på trans- parens

Anf. 29 Socialminister JAKOB
FORSSMED (KD):

Fru talman! Nima Gholam Ali Pour har frågat mig
om jag avser att verka för att öka de statsbidragsberät-
tigade muslimska trossamfundens transparens gentemot
allmänheten. Han har även frågat mig om jag av-
ser att verka för att muslimska paraplyorganisationer
som utger sig för att vara trossamfund inte ska få ta del
av skattemedel.

Låt mig börja med att slå fast att både föreningsfri-
heten och religionsfriheten utgör en del av de grund-
läggande fri- och rättigheterna i Sverige. Regeringens
utgångspunkt är att trossamfunden i allmänhet har en
viktig roll för sina medlemmar och också för samhället
i stort genom det arbete de bedriver. De bidrar också
till att hålla det demokratiska samtalet levande. Rätten
att utöva sin tro öppet och tillsammans med trosfränder
är central i vårt samhälle.

Om det är så att trossamfund och verksamheter har
kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra
antidemokratiska miljöer ska de inte få del av statliga
stöd.

Som jag har redovisat, bland annat i samband med
svaret på Jonas Anderssons interpellation den 5 de-
cember 2025 om uttalanden av imamer, genomför re-
geringen ett stort antal insatser för att motverka detta.
Det handlar om ett nytt, skarpare regelverk för bidrags-
givning, som också har lett till att flera organisationer
som tidigare har fått stöd nu nekats det på grund av att
de inte uppfyller de krav som ställs. Det handlar också
om inrättandet av en stödfunktion inom Center mot
våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rå-
det för att stärka och utveckla det förebyggande arbetet
mot våldsbejakande extremism.

Utöver detta har regeringen tillsatt en utredning
som har i uppdrag att överväga och föreslå regler som
förbjuder eller på annat sätt motverkar utländsk finan-
siering av trossamfund och andra verksamheter i Sve-
rige med koppling till islamism, extremism och andra
antidemokratiska intressen (dir. 2025:52). Utred-
ningen ska redovisa sina förslag den 29 maj 2026.

En förändring i det nya regelverket för statens stöd
till trossamfund som började gälla den 1 januari 2025
är att respektive samfund var för sig behöver söka bi-
drag hos Myndigheten för ungdoms- och civilsam-
hällesfrågor. Det innebär att paraplyorganisationer inte
längre kan söka statsbidrag för trossamfundsverksam-
het, detta just för att regelverket ska bli tydligare och
mer transparent. När det gäller frågor om eventuella
paraplyorganisationer som utger sig för att vara tros-
samfund ingår betydande kontrollmekanismer i myn-
dighetens uppdrag att pröva, hantera och följa upp
statsbidrag till trossamfunden.

På samma sätt behöver det sökande samfundet re-
dovisa uppgifter till myndigheten om till exempel före-
trädare för organisationen. Som jag nämnde vid den
tidigare interpellationsdebatten är min uppfattning att
krav på att alla som finns i vissa miljöer måste få sina
namn publicerade på webben är en fråga som behöver
hanteras med varsamhet, inte minst av säkerhetsskäl.
Däremot är det en självklarhet att myndigheten i kon-
takterna med samfunden vet vilka som företräder dem.
Det ska det inte råda någon som helst tvekan om.

Sammanfattningsvis genomför regeringen flera an-
gelägna insatser för att motverka att statlig finansiering
går till trossamfund och andra verksamheter i Sverige
med koppling till våldsbejakande extremism och andra
antidemokratiska intressen. Vi tar dessa frågor på

största allvar, och det bör ses i ljuset av de viktiga förändringar som vi nu genomför.

Anf. 30 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Jag tror att de flesta som betalar skatt i det här landet förväntar sig att de organisationer som tar del av skattemedel har en extern kanal där de kommunicerar ut vilken verksamhet de bedriver. Det kravet är nog högre ställt när det gäller religiösa organisationer som tar emot skattemedel, eftersom många skattebetalare känner att de inte ska behöva finansiera religiösa organisationer.

När det gäller muslimska organisationer är kravet ännu högre ställt med tanke på att islam inte har någon lång historia i Sverige, att de flesta skattebetalare inte är muslimer och att muslimska religiösa organisationer varit inblandade i en rad skandaler de senaste decennierna.

Om man tittar på de externa kanaler som de muslimska statsbidragsberättigade samfundet har ser man att det inte finns några namn på representanter eller styrelseledamöter. Svenska Islamiska Samfundet har inte ens en hemsida där man kan hitta information. När det gäller Förenade Islamiska Föreningar i Sverige och Sveriges Muslimska Förbund står det inte på deras hemsida vilka deras medlemsförsamlingar är.

Det här blir ett problem när en moské hamnar i en skandal, vilket sker rätt ofta. Då vet varken politiker eller vanliga medborgare vilket samfund moskén tillhör. Det är relevant vilka medlemsförsamlingar dessa muslimska samfund har och att vi har en diskussion om det här.

Om man tittar på Förenade Islamiska Föreningar i Sverige ser man att Göteborgs moské finns bland deras medlemsförsamlingar. Göteborgs moské höll en bön för den dödade Hamasledaren Ismail Haniya i augusti 2024. Varför håller man en bön för en dödad Hamasledare i en moské i Sverige? Hamas är ju en terroristorganisation. Det är viktigt att allmänhet och politiker är medvetna om att en moské med dessa extrema åsikter faktiskt är en del av ett statsbidragsberättigat samfund. Frågan är hur det kan vara så att ett sådant samfund fortfarande är statsbidragsberättigat.

En annan moské som är en del av Förenade Islamiska Föreningar är Stockholms moské. Där samlades det in 870 000 kronor för terroristorganisationen Nusrafronten för tio år sedan. Det är en av många skandaler som Stockholms moské har varit involverad i. I en rapport som skrevs åt MSB, som har bytt namn till Myndigheten för civilt försvar, och som fortfarande finns på myndighetens hemsida står det att Stockholms moské kan ses som Muslimska brödrskapets huvudkontor i Sverige.

Det finns rätt mycket belägg för att de församlingar som är en del av Förenade Islamiska Föreningar har åtminstone ideologiska kopplingar till Muslimska brödrskapet. Varför är ett samfund med ideologiska kopplingar till Muslimska brödrskapet fortfarande statsbidragsberättigat?

Att dessa muslimska samfund som får bidrag från staten är så obenägna att berätta vilka deras representanter är och vilka deras medlemsförsamlingar är kan bero på att det uppstår rätt många frågetecken när det kommer fram vilka församlingar och moskéer som ingår i dessa samfund.

Anf. 31 Socialminister JAKOB

FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för den här interpellationen!

Vi har alltså skärpt det här regelverket kraftigt. Vi har nya regler, som jag redogjorde för, för vem som kan få ta emot statsbidrag. Verksamheter som tidigare har tagit emot statsbidrag har nu med hjälp av den nya lagstiftningen blivit nekade sådana statsbidrag. Vi har byggt upp funktionen inom Centrum mot våldsbejakande extremism för att stötta arbetet med att motverka extremistiska tendenser och våldsbejakande extremism. Vi har nu också utredningen om utländsk finansiering, för att nämna några av de åtgärder som vi vidtar.

Det finns också ett väl utbyggt samarbete mellan ansvarig myndighet för bidragshanteringen och Säkerhetspolisen, som har kommit till uttryck vid flera tillfällen. Det är inte sällan myndigheten som sysslar med just bidragshantering som uppmärksammar Säpo på missförhållanden inom olika verksamheter.

Vad gäller ansökningar och transparens är det så att myndigheten vet vilka som företräder samfundet. Samfundet måste i sin ansökan till myndigheten också redovisa alla församlingar och föreningar som ingår, och det är allmänna handlingar.

Anf. 32 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Med tanke på att statsrådet säger att man nu har ett system för att hantera detta utgår jag från att man också kommer att hantera den information som jag går igenom här.

Islamiska förbundet i Sverige, som är en del av det statsbidragsberättigade samfundet Förenade Islamiska föreningar, är medlem i Federation of Islamic Organisations in Europe. Federation of Islamic Organisations in Europe har nära ideologiska band till Muslimska brödrskapet. Statsrådet vet förmodligen att Muslimska brödrskapet är en islamistisk rörelse som vill islamisera samhället i sin helhet och upprätta ett globalt kalifat. Terroristorganisationer som Hamas har sitt ursprung i Muslimska brödrskapet.

Hur kan vi ha ett statsbidragsberättigat samfund med sådana kopplingar till en islamistisk rörelse? Jag utgår från att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är medveten om att Islamiska förbundet i Sverige utgör en viktig del av Förenade Islamiska Föreningar. Om myndigheten är medveten om detta är frågan varför detta samfund fortfarande är statsbidragsberättigat.

Sveriges muslimska förbund, ännu ett statsbidragsberättigat samfund, har cirka 70 medlemsförsamlingar. Ett av deras mål är att integrera medlemsmoskéerna i

det svenska samhället. Vilka är medlemsmoskéerna? Det vet vi inte. Det står inte någonting på förbundets hemsida om vilka moskéer som är medlemmar i Sveriges muslimska förbund. Däremot känner vi till en församling som brukade vara medlem i Sveriges muslimska förbund fram till 2024 eftersom den församlingen utsattes för ett polistillslag i mars 2024, när Säpo slog till mot flera adresser i en insats mot misstänkt förberedelse till terroristbrott.

Jag menar att ett samfund som vill ta del av skattemedel och som för inte så länge sedan hade en församling som var involverad i terrorism borde redogöra för allmänheten vilka som är dess medlemsförsamlingar. Det är inte för mycket begärt att bara berätta vilka medlemsförsamlingarna är.

Du ska inte behöva kontakta en myndighet för att få information om ett skattefinansierat samfund, utan samfundet måste vara öppet med vad man egentligen sysslar med – särskilt med tanke på att det inte är många som förstår varför dessa muslimska samfund över huvud taget ska finansieras av skattemedel.

När muslimska samfund driver moskéer som finansieras av länder som Qatar, Förenade Arabemiraten och Saudiarabien, varför stöder den svenska staten dessa samfund? Det är rätt svårt, och för mig personligen omöjligt, att svara på den frågan. Vi har islamistiska diktaturer som bygger moskéer i Sverige, och sedan ska den svenska staten finansiera driften. Hur går det ens ihop?

Ett enkelt sätt att hantera det här problemet vore om Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor faktiskt publicerade vilka föreningar, församlingar och organisationer som ingår i de olika samfunden. Myndigheten sitter ju på den informationen, och det borde inte vara hemligt. Om svenska skattebetalare ska finansiera dessa moskéer borde de veta vad de finansierar.

Kanske är det helt olämpligt att finansiera vissa av dessa moskéer. Det vet vi inte i dag eftersom det är få människor som vet vilka moskéer som ingår i dessa statsbidragsberättigade samfund. Om vi nu måste finansiera moskéer med skattemedel, är det då inte rimligt att vi vet vilka dessa moskéer är och vilka som styr dem?

Anf. 33 Socialminister JAKOB
FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag vill återigen påminna om att vi nu har ett skarpare regelverk och att ett ännu skarpare regelverk är på väg fram i samverkan mellan våra partier. Vi är också överens om att vi ska ha ett system för att kunna ge statsbidrag till trossamfund med olika inriktningar.

Vi har nu också den här utredningen. Interpellanten tog upp just detta att utländska aktörer, stater och andra organ, kan finansiera verksamhet i Sverige. Det är angeläget att det prövas i större utsträckning än vad som sker i dag. Det är därför vi har tillsatt den här utredningen om just utländsk finansiering av verksamheter

med kopplingar till islamism eller annan extremism på olika sätt.

Jag vill också påminna om att det stärkta demokrativillkoret handlar om att man ska bidra till att inte bryta mot de grundläggande principer som vårt samhälle vilar på och inte kränka personers grundläggande fri- och rättigheter. Man ska inte utöva eller uppmana till våld och diskriminering och så vidare.

Det är en viktig uppgift för myndigheterna att tillse att detta fungerar. Myndigheterna arbetar ju för svenska folket, och de har tillgång till uppgifterna från de respektive trossamfunden om vilka församlingar och föreningar som ingår. Det är också allmänna handlingar.

Anf. 34 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Under mina anföranden är det inte främst regelverket som jag har kritiserat, utan det är bristen på transparens. Jag har gått igenom exempel efter exempel på hur de här muslimska församlingarna och samfunden undanhåller information. Men jag vill ändå tacka socialministern för denna debatt. Jag tror att mycket framkom under debatten som de som lyssnade kan reflektera över.

Det finns en anledning till att transparens är viktigt när det gäller just moskéer. År 2017 publicerade DN en artikel om nio muslimska församlingar i Sverige som var kontrollerade av den statliga religionsmyndigheten i Turkiet, Diyanet. Imamer vid dessa moskéer kartlade människor som var kritiska till den turkiska regimen. Vid den tiden fick dessa moskéer, som verkade för främmande makt, ta del av skattemedel från Myndigheten för stöd till trossamfund.

Frågan är om de moskéerna ingår i de muslimska samfund som i dag tar del av skattemedel. Det är svårt att ta reda på detta när inte alla muslimska samfund redogör för vilka som är deras medlemsförsamlingar.

Tyvärr har rätt många moskéer i Sverige kopplingar till diverse diktaturer och islamistiska organisationer. Det är viktigt att statsbidragsberättigade samfund är öppna med vilka moskéer och församlingar de har som medlemmar och som därmed får ta del av skattemedel.

Terrorism, iransk underrättelseverksamhet, islamism och judehat – allt detta har finansierats av skattemedel som gått till moskéer i Sverige för att politiker och myndigheter inte har varit vaksamma nog.

Nu måste vi kräva att de moskéer som vill ha skattemedel redogör i detalj för vad de sysslar med. De måste redogöra detta inte endast för en myndighet utan också för en allmänhet som har fått nog av moskéer som springer islamisters ärenden.

Anf. 35 Socialminister JAKOB
FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag delar interpellantens uppfattning om att transparens är viktigt. Trossamfunden kan göra egna insatser för att öka förtroendet för sig själva genom att vara mer transparenta med vilken verksamhet man bedriver och vilka

församlingar och föreningar som ingår i trossamfundet.

Min poäng i den här interpellationsdebatten är att det ju inte är okänt för myndigheterna när de ska granska bidragsansökningarna vilka föreningar och församlingar som ingår. Detta ingår i de ansökningar man behöver lämna till myndigheten när man gör sin bidragsansökan, och det är också allmänna handlingar. På det sättet finns en transparens gentemot det offentliga. Det vill jag få sagt i den här debatten, liksom det faktum att vi har skärpt regelverket för att göra det möjligt att på ett tydligare sätt än tidigare kunna stoppa bidrag och hindra utländska extremistiska organ eller andra aktörer som vill finansiera religiös verksamhet i Sverige. Det ska finnas ökade möjligheter att stoppa detta.

Vi ser båda risker med att extremistisk verksamhet på olika sätt understöds. Så ska det naturligtvis inte vara. Om man bedriver en extremistisk verksamhet som står i strid med lagstiftning och det regelverk vi har i dag ska man naturligtvis också nekas statsbidrag.

Samtidigt vet vi att det stora flertalet av trossamfundet gör betydande och viktiga insatser både för sina medlemmar och för samhället som helhet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2025/26:206 om konsekvenser av nedstängda 2G- och 3G-nät

Anf. 36 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Isak From har frågat mig vilken konsekvensanalys jag och regeringen har gjort nu när även relativt nya 4G-mobiltelefoner slutar fungera när 2G-nätet stängs. Isak From har även frågat mig om jag och regeringen avser att ta några initiativ för att äldre inte ska lida ekonomisk skada av Post- och telestyrelsens beslut.

Jag vill inleda med att konstatera att Post- och telestyrelsen, alltså PTS, utfärdar tillstånd för användning av radiofrekvenser och att tillståndsvillkoren är teknikneutrala. Det är alltså mobiloperatörerna som avgör vilka tjänster som ska tillhandahållas i näten och vilken teknik som ska användas. Därmed har de också ansvaret gentemot användarna att genomföra förändringar på ett ansvarsfullt sätt, bland annat genom att identifiera utmaningar, informera om kommande förändringar i utbudet av tjänster och erbjuda användarna ett gott stöd för att hantera de konsekvenser som förändringarna kan få.

PTS har sedan flera år tillbaka haft regeringens uppdrag att följa och redovisa hur avvecklingen av kopparnäten samt 2G- och 3G-näten fortlöper och att följa konsekvenserna av teknikskiftet. I uppdraget ingår att bevaka vilka informationsinsatser som genomförs med anledning av avvecklingen. I uppdraget ingår också att redovisa vilka ersättningslösningar som erbjuds i de fall elektroniska kommunikationstjänster har varit beroende av de nät som nu avvecklas.

Inom ramen för uppdraget har PTS fört dialog med operatörerna. På ett sent stadium har det uppdragats att vissa kunder inte kommer att kunna nå SOS Alarm via 112 på ett tillfredsställande sätt utan att använda nödroaming, trots att telefonerna kan använda 4G för vanliga samtal. Post- och telestyrelsen inledde med anledning av detta den 14 november ett tillsynsärende.

Operatörerna är enligt lag skyldiga att medverka till att förmedla nödsamtal via nödnumret 112. De är också skyldiga att förmedla den information som krävs för att SOS Alarm ska kunna lokalisera den nödställda. Även om användarens vanliga operatör saknar täckning eller har drabbats av ett avbrott kan samtal till 112 kopplas fram via en annan operatörs nät under förutsättning att någon annan operatör har täckning. Det är detta som kallas nödroaming, och det är en väldigt viktig säkerhetsåtgärd.

PTS beslutade den 21 november om ett föreläggande riktat mot de aktörer som stänger ned sina 2G-nät. Föreläggandet innehåller bland annat krav på att identifiera vilka kunder som berörs och att direkt kontakta dem vars telefoner påverkas. Post- och telestyrelsens bedömning i föreläggandet är att nödroaming i annan aktörs nät inte kan vara den enda lösningen för att ringa nödsamtal och att utgångspunkten måste vara att en fungerande telefonitjänst ska kunna förmedla samtal till nödnumret 112 via det egna nätet.

I december kallade regeringen till sig mobiloperatörerna för att förhöra sig om situationen och för att inskräpa att regeringen förväntar sig att de gör allt de kan för att kontakta och hjälpa de kunder som berörs. Jag fortsätter att följa situationen noggrant och kommer naturligtvis inte att tveka att kalla till mig mobiloperatörerna igen om det behövs.

En konsument's rätt till ersättning om han eller hon har köpt en 4G-telefon som förlorat möjligheten att ringa larmsamtal är en fråga som får prövas mot gällande lagstiftning, och det enskilda fallet får avgöras i enlighet med de regler som finns. En konsument som köpt en sådan telefon kan först vända sig till sin operatör eller återförsäljare. Om konsumenten inte kompenseras kan denne vända sig till Allmänna reklamationsnämnden.

Jag har full förståelse för att det kan vara betungande för de användare som drabbas att byta telefon eller operatör. Samtidigt kan vi inte riskera att människor i nöd inte kan nå 112 via sin telefon. Jag förväntar mig att alla berörda företag tar sitt ansvar och hjälper sina kunder på bästa sätt.

Anf. 37 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, civilminister Erik Slottner, för ett långt och innehållsrikt svar!

Jag och statsrådet debatterade senast en nedstängning av 2G- och 3G-näten i september 2024, alltså för snart ett och ett halvt år sedan. Då var utgångspunkten näringslivets och kommunernas användande, inte minst utifrån att larmsystem och olika tjänster som är viktiga för näringslivet försvann.

Jag ska väl säga att jag då i grund och botten delade civilministerns inställning att det här är en marknadsfråga. Det är marknaden och teleoperatörerna som ska säkerställa att omställningen faktiskt fungerar. Men man läser och blir kontaktad om ett sådant marknadsmisslyckande som det ändå måste vara att det fortsätter att säljas 4G-telefoner som inte kommer att fungera. Detta väcker ju frågor.

Civilministern är också konsumentminister. Det här är ju fullständigt orimligt och tveklöst ett marknadsmisslyckande. Det har i dagarna kommit nyhetsrapportering om att de här telefonerna fortsätter att säljas – oftast till äldre människor. Det är oftast en billigare variant med stora siffror, som är lätta för äldre personer att använda.

Frageställningen blir därför: Har regeringen och konsumentministern gjort det som rimligen krävs? Jag förstår av svaret att man har kallat till sig operatörerna för samtal, och det kan givetvis vara bra. Men eftersom det här är en situation som fortgår efter att den har uppdragats känns det ändå som att konsumentministern borde ta ett initiativ till. Det vore rimligt att han här i kammaren redogjorde för vilka insatser man avser att göra för de personer, oftast äldre, som i det här fallet uppenbarligen är lurade på ett eller annat sätt – medvetet eller omedvetet.

Det är ändå de som säljer de här produkterna på marknaden som har ansvaret för att säkerställa att det de säljer faktiskt går att använda. Nu har det framkommit att det fortsätter att säljas 4G-telefoner som inte har den nödvändiga uppkopplingsfunktionen för att nå SOS Alarm. Jag tycker att Post- och telestyrelsens agerande har varit rimligt; det kan inte få vara så att det säljs telefoner som inte går att nyttja. Marknaden fortsätter dock att sälja de här telefonerna till konsumenterna, och det känner jag faktiskt är luredrejeri. Det vore rimligt av konsumentministern att agera. (Applåder)

Anf. 38 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag ska inleda med att säga att vi hade en del debatter om den här frågan under förra året och att jag tycker att Socialdemokraterna då ibland gav sken av att ha en annan syn på detta. De gav sken av att de ville tvinga operatörerna att vänta med att stänga ned 2G- och 3G-näten, trots att vi hittills alltid har varit överens om att teknikneutralitet ska gälla i tilldelningen av frekvensbanden.

Operatörerna har nu valt att stänga ned 2G-nätet eftersom det i princip är outnyttjat och vi behöver mer 5G i våra nät. Det behövs av många olika anledningar, både utifrån ett konsumentperspektiv och utifrån ett näringslivs- och innovationsperspektiv. I grunden är det alltså bra att vi fyller näten med ny teknik – att vi ersätter gammal teknik med ny teknik.

Det här teknikskiftet har varit känt under många år. Det har varit känt i fem år att det här skulle läggas ned, och olika myndigheter och aktörer har haft i uppdrag – och även tagit på sig uppdraget – att informera om detta. Det har på det stora hela skötts mycket bra. Vi

har också i olika omgångar gett PTS i uppdrag att göra konsekvensanalyser och följa avvecklingen så att den går så smidigt som möjligt.

Nu har avvecklingen av 2G- och 3G-näten skett hos tre av operatörerna. Telia väntar med sin nedsläckning av 2G-nätet fram till 2027. Hittills har vi inte sett några incidenter med anledning av detta. Det kan vara så att de uppkommer framöver – året är fortfarande nytt – men hittills har det inte varit några kända incidenter.

Precis som Isak From säger är jag ansvarig även för konsumentfrågor, fru talman. Vi har i dag en stark konsumentskyddslagstiftning i Sverige, och jag menar att vi inte kan ha en särslagstiftning med anledning av att 2G-nätet släcks i Sverige. Det måste i stället provas gentemot den lagstiftning som finns. Mig veterligen är inget ärende påbörjat hos Allmänna reklamationsnämnden. Återigen: Jag säger ”mig veterligen” – det kan ha hänt, men jag har hittills inte fått information om att något ärende är påbörjat.

Min förhoppning är verkligen att de som på senare tid har köpt telefoner i tron om, och kanske till och med utifrån information om, att de ska gå att ringa nödsamtal med också kommer att få ersättning för den utgift de har haft. I min kontakt med teleoperatörerna har de också sagt att de kommer att vara generösa och erbjuda nya telefoner till ett mycket rabatterat pris för att ersätta och hjälpa sina kunder.

Vi vet inte heller om det här alltid är den enda telefon som kunden har. Många gånger kan det också vara så att man har flera telefoner, ur någon form av beredskapsperspektiv eller annat, så det är inte säkert att detta alla gånger är den enda telefon som finns i hushållet. Man kan ha även andra telefoner som man använder. Men det ser såklart väldigt olika ut, och det kan vi bara spekulera om.

Är det så att man under de senaste tre åren har köpt en telefon som visar sig inte fungera kan man anmäla det som ett ursprungligt fel, och då ska näringsidkaren – återförsäljaren – faktiskt ersätta konsumenten. Om återförsäljaren inte gör det kan konsumenten vända sig till Allmänna reklamationsnämnden, som då kommer att göra en bedömning av vad som gäller och inte. Vi har hittills inte haft något sådant rättsfall, men det ska bli väldigt spännande att se vad nämnden i så fall kommer fram till.

Min stora förhoppning är dock att de kunder som nu är drabbade ska kunna få hjälp antingen av återförsäljaren eller via sin telekomoperatör.

Anf. 39 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag tackar civilministern för svaret.

Konsumentverket och PTS har gemensamt varit ute och påpekat att nedstängning är en större fråga. Det är något som drabbar mer än bara enskilda hushåll. Jag menar också att en del av orsaken till att Telia fortsatt driver sitt nät till 2027 är att alla kunder inte har haft möjlighet att ställa om, och i det fallet ska ju Telia ha en eloge. Telia är även den operatör som har störst nät, inte minst ute i gles- och landsbygd. Det är klart att

ytterligare en orsak är att det kan finnas ett antal trygghetslarm, hissar och betalterminaler som fortfarande går på den här gamla tekniken och som behöver fasas ut.

Vårt inlägg från den socialdemokratiska sidan är att konsumenterna måste vara skadeslösa i det här fallet. Det kan inte vara så att marknaden på konsumenternas bekostnad tjänar pengar på en teknik som faktiskt slutar att fungera.

Jag tackar för civilministerns förhoppning och hoppas att den räcker. Man bör dock lyssna på inte minst pensionärsorganisationerna. Bland annat PRO kräver att politiken måste agera för att enskilda konsumenter, oftast äldre personer, ska känna att de har en trygghet. Är du en seriös handlare ska du naturligtvis bistå i bytet till en telefon som funkar mot nätet. Finns det aktörer som inte gör det är det ju förkastligt och något som måste fördömas på alla sätt.

Det känns dock som att det finns anledning att fortsätta följa frågan, som statsråden brukar säga. Statsrådet kan ju här svara på vad man avser att göra om det kommer indikationer. Statsrådet har i sitt svar sagt att han i så fall avser att kalla till sig marknaden och berörda aktörer igen, och det är väl välkommet. Men jag tycker fortsatt att det är fullständigt oacceptabelt att enskilda pensionärer, vilket det oftast handlar om, ska drabbas av ekonomisk skada på grund av ett marknadsmisslyckande.

(Applåder)

Anf. 40 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Absolut! Jag sa även i mitt interpellationssvar att vi fortsätter att följa frågan, och självklart gör vi det.

Man ska komma ihåg att den här informationen var ny för Post- och telestyrelsen. Den kom i höstas. Vi blev alltså lite tagna på sängen; det kan vi gott erkänna att vi blev. Det är också därför vi agerade så snabbt, och det är därför PTS i november – väldigt kort efter att informationen kom – satte igång ett tillsynsärende. Bara en vecka efter att ärendet startades kom också förelägganden. Jag måste alltså säga att myndigheten har agerat på ett mycket snabbt och klanderfritt sätt. Detta har skötts mycket professionellt, måste jag verkligen säga.

Väldigt snabbt efter detta kallade jag också till mig telekomoperatörerna för att ha ett samtal med dem. Det var ett ganska frankt och uppriktigt samtal där jag beskrev vilka förväntningar jag har på telekomoperatörerna och att det inte var tillfredsställande att informationen kom så sent som den gjorde. Jag tycker ändå att regering och myndigheter, med de förutsättningar som fanns, agerade mycket snabbt på det robusta och resoluta sätt vi kunde.

Hittills är 7 000 telefoner blockerade, just för att vi inte ska ha telefoner som man inte kan ringa nödsamtal med. PTS beräknar att ungefär 60 000 telefoner kommer att behöva blockeras den närmaste tiden. Det går att nå SOS Alarm med dem i dag, men med

fördröjning. Det är inte tillfredsställande. Därför kommer de också att blockeras.

Låt oss nu pröva detta mot gällande konsumentskyddslagstiftning. Visst, man kan säga att ministern står och hoppas på att detta ska räcka. Men vi har ett starkt konsumentskydd. Det är också svårt att veta om de här telefonerna har sålts med vetskap eller ovetskap om att de inte kommer att fungera. Det ser kanske lite olika ut. Men så länge de är köpta av seriösa återförsäljare är jag övertygad om att detta kommer att ersättas.

Återigen: Telekomoperatörerna har också uttalat att de är villiga att hjälpa sina kunder med nya telefoner till rabatterade priser. I slutänden finns också Allmänna reklamationsnämnden att vända sig till.

Jag vet inte riktigt vad det är Socialdemokraterna förväntar sig ska göras. Vilken lagstiftning ska man ta till för att skydda just de konsumenter som drabbats i denna enskilda fråga? Det är svårt att göra den typen av särslagstiftning.

Min förhoppning men också tro är som sagt att det kommer att kunna lösas inom ramen för den konsumentskyddslagstiftning vi redan har.

Anf. 41 ISAK FROM (S):

Fru talman! Regeringen styr riket. Jag tror inte att det behövs ny lagstiftning. Däremot är det viktigt att regeringen ser till att säkerställa.

När jag skrev interpellationen i början av december hade jag kontakt med Konsumentverket. De uppgav då att den information de hade gått ut till operatörerna. Det var förmodligen en av orsakerna till att regeringen hade ett möte med operatörerna. Sedan har Konsumentverket fått signaler om att informationen inte har gått ut till alla försäljare. Det är väldigt viktigt.

Det handlar om glappet. Jag håller med om att konsumenterna ska vara skadeslösa. De ska få en ny produkt. Precis som statsrådet säger är det 7 000 telefoner som har slutat fungera. Om det är 60 000 till som kommer att fasas ut finns det risk att det blir ett glapp däremellan och att det finns personer som tror att de har en fungerande produkt men som inte kommer att nå 112.

Det är där jag tycker att regeringen, i kraft av just regering, måste säkerställa att de har gjort allt i sin makt för att personer som eventuellt blir drabbade ändå ska känna en trygghet i att ha en fungerande tjänst om man blir sjuk och behöver nå 112 på något sätt. Då behöver det sättas till resurser och åtgärder så att marknaden, i det här fallet, fungerar.

(Applåder)

Anf. 42 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! 60 000 telefoner är många. Det låter också som många. Samtidigt ska man veta att det i Sverige är flera miljoner telefoner som är i omlopp. Det är viktigt att komma ihåg. Ibland kan en siffra låta väldigt hög, men i relation till en annan siffra blir den ändå ganska låg i sammanhanget.

Icke förty är det 60 000 telefoner. Hur många abonnenter det gäller vet vi inte. Vi vet ju inte om en del hushåll som drabbas exempelvis äger flera telefoner av den sorten.

När det gäller det här med att regeringen måste göra allt i sin makt tycker jag att vi har gjort allt vi kan. Isak From insinuerar att regeringen sitter med armarna i kors och inte gör något. Vi har varit väldigt aktiva i denna fråga. Nedsläckningen har varit välkänd i fem år. Vi har gett flera aktörer i uppdrag att sprida information om detta.

Telekomoperatörerna har också varit jätteaktiva i denna fråga. Vid mötet jag hade med dem den 12 december framkom det att de tar individuell kontakt. De försöker nå de berörda genom att ringa. Men det är många som inte svarar, eftersom man har lärt sig att inte svara på okända nummer. Då sms:ar de. Som ett sista steg får de skicka fysiska brev. De gör allt de kan för att nå sina slutkunder. De vill naturligtvis upprätthålla goda kundrelationer så gott de kan. Det var ändå tryggt att höra detta från dem.

Vi behöver inte i onödan måla upp ett svart scenario om att allt kommer att bli katastrof för de här personerna. Jag tror inte att det kommer att bli så; vi har en konsumentskyddslagstiftning där återförsäljarna har sitt ansvar. Om de inte sköter sitt ansvar har vi Allmänna reklamationsnämnden, som ska säga sitt. I det här fallet har vi också telekomoperatörer som är mycket måna om sina kunder och vill hjälpa dem på absolut bästa sätt.

Jag både hoppas och är övertygad om att detta kommer att lösas på ett bra sätt. Det är vi båda två väldigt angelägna om.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2025/26:251 om upprätthållen verksamhet vid akutsjukhus när telefoni och nät ligger nere

Anf. 43 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Markus Selin har frågat ministern för civilt försvar om ministern har dragit några slutsatser av störningarna i en av de större mobiloperatörernas nät den 9 december 2025 och deras följd effekter för samhällsviktig verksamhet. Markus Selin har även frågat vilka åtgärder ministern avser att vidta för att säkerställa att akutsjukhus och annan samhällsviktig verksamhet inte påverkas av störningar i kommersiella mobiloperatörers nät.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill inleda med att konstatera att alla berörda aktörer, såväl statliga som privata, behöver vidta åtgärder för att säkerställa en hög säkerhetsnivå och en stark krisberedskap inom sektorn elektronisk kommunikation och post. Den digitala infrastrukturen är grundläggande för ett välfungerande samhälle. Det är vårt gemensamma ansvar att bidra till att samhället kan

motstå störningar och snabbt återhämta sig efter en incident.

Regeringen bedriver tillsammans med Post- och telestyrelsen och aktörerna i sektorn för elektroniska kommunikationer och post ett aktivt arbete för att stärka robustheten och motståndskraften i den digitala infrastrukturen. Operatörerna har i över 20 år omfattats av krav på att vidta åtgärder för att säkerställa en grundläggande nivå av driftsäkerhet i sina nät och tjänster i syfte att undvika störningar och avbrott.

I propositionen *Totalförsvaret 2025–2030* (prop. 2024/25:34) konstaterade regeringen att åtgärder behövs vidtas för att stärka robusthet och motståndskraft i nät och tjänster. För detta ändamål har regeringen avsatt 6,75 miljarder kronor fram till 2030.

PTS arbetar för att stärka aktörers beredskapsförmågor och minska riskerna för avbrott och störningar. Myndigheten finansierar robusthetshöjande åtgärder för att säkerställa tillgång till reservkraft, möjliggöra inköp av förstärkningsmaterial och utrustning samt stärka reparationsförmågan. Om infrastrukturen skadas eller mobilnäten störs ut ska det snabbt gå att åtgärda, för att begränsa påverkan på samhällsviktiga tjänster.

Regeringen har gett PTS i uppdrag att utveckla samverkansformerna mellan privata och offentliga aktörer, exempelvis gällande hybridhot och incidentrapportering. Regeringen har även gett PTS i uppdrag att stärka förmågan att förebygga och hantera incidenter som kan följa av aktörsdrivna hot i sektorn för elektronisk kommunikation. Dessa uppdrag stärker sektorns handlingsförmåga i såväl normalläge som kris och höjd beredskap.

Regeringens digitaliseringsstrategi framhäver den privata sektorns roll och betonar vikten av privat-offentlig samverkan i arbetet med att säkerställa att Sverige har en robust och redundant infrastruktur. För att stärka samarbetet och förbättra förmågan att snabbt återställa skadad digital infrastruktur har regeringen formaliserat Nationella telesamverkansgruppen.

Trots det goda arbete som sedan länge görs för att stärka beredskapen och nätens redundans och robusthet går det aldrig att helt utesluta att störningar och avbrott uppstår i de elektroniska kommunikationerna. Därför måste verksamheter som har ett stort beroende av fungerande elektroniska kommunikationer ha beredskap för att kunna bedriva sin verksamhet även om störningar och avbrott inträffar.

EU-direktiven NIS 2 och CER ställer krav på bland annat hälso- och sjukvårdssektorn att säkerställa en hög nivå av cybersäkerhet samt motståndskraft och förmåga att tillhandahålla samhällsviktiga tjänster. Den 15 januari, det vill säga i går, trädde den nya cybersäkerhetslagen (2025:1506) i kraft. Därmed genomfördes NIS 2-direktivet i svensk lag. Av lagen framgår bland annat att verksamhetsutövare ska vidta lämpliga säkerhetsåtgärder utifrån ett allriskperspektiv.

I Sverige ska det alltid finnas tillgänglig och tillförlitlig konnektivitet, fungerande elektroniska

kommunikationer och tillgång till digitala tjänster. Regeringen kommer att fortsätta sitt arbete för att stärka denna mycket samhällsviktiga infrastruktur.

Anf. 44 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

Jag kan inte nog betona hur allvarlig händelsen den 9 december var. När sex av sju akutsjukhus i Stockholmsregionen tvingas gå upp i stabsläge på grund av ett avbrott i mobilnätet, herr talman, är det inte längre ett tekniskt irritationsmoment. Då är det en kritisk säkerhetsfråga för hela samhället.

En anställd på ett av de här sjukhusen säger till Aftonbladet: ”Vi har ingen telefoni. Vi har ingenting.” Han berättar att de får springa mellan avdelningarna och att de anställda får ringa varandra i tjänst på sina privata mobiltelefoner. Han säger: ”Vi är i 2025. Det här borde inte hända.”

Herr talman! Här kan vi stanna upp och reflektera några sekunder för att påminna oss om vissa saker. På akutsjukhus räddar man liv. Varje sekund kan ha direkt livsavgörande konsekvenser. Sverige är i dag ett av världens mest digitaliserade länder. Det är en styrka, men det gör oss bevisligen också sårbara. Det gäller vården, räddningstjänsten, polisen, betalningssystemen – vi är djupt beroende av att telefoni och datakommunikation fungerar. När den elektroniska infrastrukturen brister provas egentligen hela samhällskontraktet.

Herr talman! Under tidigare år tog Sverige viktiga steg för att stärka robust elektronisk kommunikation genom ett strategiskt arbete och en stärkt roll för Post- och telestyrelsen. Digital infrastruktur betraktades återigen som en totalförsvarsfråga.

Låt mig vara tydlig: Ingen begär att ministern ska detaljstyra myndigheter eller ingripa i enskilda tillsynsärenden. Det vore fel. Det strider mot vår förvaltningsmodell. Sverige har ett förbud mot ministerstyre. Men det betyder inte att regeringen saknar ansvar när samhällsviktig infrastruktur fallerar. Tvärtom innebär det att regeringen har ansvar för ramarna, för lagstiftning, för uppdrag, för prioriteringar och för resurser.

Därför är inte min fråga i dag vilka ministern pekar ut som skyldiga utan vilka åtgärder regeringen har initierat efter att sex av sju akutsjukhus tvingats upp i stabsläge på grund av nätavbrott. Regeringen har full möjlighet att ge ansvariga myndigheter i uppdrag att analysera händelsen, dra lärdomar och föreslå åtgärder. Regeringen kan ge uppdrag i regleringsbrev, initiera samordning mellan sektorer, föreslå lagändringar och anslå resurser.

Min fundering är nu: Delar ministern uppfattningen att det handlar om en systemrisk när sex av sju akutsjukhus i Stockholmsområdet påverkas samtidigt? Jag skulle också gärna vilja veta om regeringen har initierat några aktiviteter efter den 9 december, det vill säga sådant som inte redan var på gång före den 9 december.

Anf. 45 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag delar interpellantens uppfattning. Med det alltmer digitaliserade samhället blir vi naturligtvis sårbara. Vi blir framför allt sårbara när de kommunikationerna inte fungerar. Dock vill jag säga att vi också är sårbara när vi jobbar analogt och manuellt. Då är vi sårbara på ett annat sätt. Helt ärligt vet jag inte om vi på totalen är mest sårbara när vi är digitala eller när vi är analoga. Det beror naturligtvis på situationen och vilken verksamhet vi befinner oss i. Vad som är viktigt är att vi har en god beredskap. När vi jobbar digitalt ska det finnas analoga och manuella alternativ att ta till när den elektroniska kommunikationen inte fungerar.

Det enskilda fallet den 9 december var givetvis mycket allvarligt. Jag delar den bedömningen. Självklart är det väldigt allvarligt när telefoner slutar fungera, när man inte kan nå 114 14 eller när sjukvårdsapparaturen inte fungerar. Men den händelsen visade också att beredskapen var god. Man åtgärdade felet mycket snabbt – på några timmar. Sjukhusen gick upp i stabsläge. Man tog till manuella rutiner, vilket gjorde att konsekvenserna inte blev så illa som de annars skulle kunna bli. Att händelsen inträffade berodde på ett avbrott i eltillförseln som också påverkade de elektroniska kommunikationerna. Men man hade rutiner på plats som visade sig vara väldigt välfungerande. Det tycker jag var väldigt bra.

Som Markus Selin säger håller regeringen och ministrarna inte på med detaljstyrning av myndigheterna. Vi ska absolut inte hålla på med ministerstyre, endast myndighetsstyrning. Vi ansvarar för lagar, resurser och beredskapsfrågor – exakt. Det är just det som jag tycker att regeringen gör på ett mycket bra sätt inom det här området.

Som jag nämnde i interpellationssvaret trädde en ny cybersäkerhetslag i kraft så sent som i går, bara för att nämna ett exempel. Vi har formaliserat NTSG, Nationella telesamverkansgruppen, som jag nämnde i den förra interpellationsdebatten med Isak From. Vi tar ut en beredskapsavgift från telekomoperatörerna för att jobba med beredskap. Inom totalförsvaret lägger vi fram till 2030 inte mindre än 6,75 miljarder kronor på att stärka beredskapen inom telekomsektorn. Vi ger också nya uppdrag i regleringsbrev till bland annat Post- och telestyrelsen om att stärka arbetet i de här frågorna ännu mer. Syftet är att vi ska bli mindre sårbara när digital infrastruktur störs ut och mer redundanta – när en kommunikationsväg slås ut ska det finnas en annan att använda i stället.

Det här garanterar inte till 100 procent att det aldrig kommer att hända incidenter. Men när incidenter sker, antingen på grund av angrepp, kanske från antagonistisk stat, eller på grund av oväder, som vi har fått uppleva de senaste veckorna, ska det finnas en infrastruktur att ta till i stället. Det ska finnas en beredskap. Jag tycker att den mycket olyckliga händelse som skedde den 9 december visade prov på att den beredskapen är mycket god. Men även saker som fungerar bra kan

fungera ännu bättre, och det är därför vi i regeringen gör de satsningar som vi nu gör.

Anf. 46 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Tack återigen till ministern för svaret!

När kommersiella mobilnät slås ut och akutsjukhusen påverkas räcker det inte att bara hänvisa till strategier, samverkan och ansvar. Det räcker inte heller att hänvisa till EU-direktiv och miljarder, som i det inledande svaret. Miljarder låter bra. Men ministern säger ingenting konkret om vad det kommer att göra för dessa sex, sju akutsjukhus som det är fråga om.

Vi har en samsyn. Det är skönt att höra att också ministern instämmer i att det är allvarligt. Men jag saknar svaret på en av mina frågor. Delar ministern min bild av att det är en systemrisk? När telefon-, data- och mobilnät slås ut samtidigt räcker det inte med reservrutiner som bygger på samma underliggande infrastruktur.

Det är därför som vi socialdemokrater under våra regeringsår började tala om verklig redundans och inte bara tekniska reservlösningar. Tidigare S-ledda regeringar har också sett allvaret i detta, och vi ser det även här och nu.

Vi kan alla ödmjukt konstatera att detta arbete inte är färdigt. Det nämner också ministern. Men riktningen var tydlig då och måste vara det nu. Digitalisering måste alltid gå hand i hand med motståndskraft.

Herr talman! Jag vill betona att det inte handlar om att peka finger åt en enskild operatör. När ett tekniskt haveri får konsekvenser för hela akutsjukvården i Region Stockholm, Sveriges största region – i min valkrets, Stockholms läns valkrets, Sveriges största valkrets – är det inte ett tekniskt irritationsmoment. Det är per definition ett systemproblem.

Det är sådana systemproblem som jag menar att regeringen ska hantera genom regelverk, krav och beredskap. Jag hoppas och tror att ministern delar uppfattningen att digitalisering utan tillräcklig robusthet innebär ökade risker för patienterna på sjukhusen, och i de här fallen på akutsjukhus.

Kan regeringen tänka sig nya eller skärpta krav på mobiloperatörer just när det gäller leveranssäkerhet till akutsjukhus? Finns det något sådant tänk hos ministern eller regeringen?

Jag noterar att ministern säger att kraven har funnits i 20 år. Ja, men låt oss vända på steken. Då är min fråga: Räcker det att de har funnits i 20 år? Har regeringen accepterat att vi kan ha den här falska tryggheten?

(Applåder)

Anf. 47 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag tycker nog ändå att interpellanten lyssnade lite dåligt, eller kanske medvetet lyssnade dåligt, på de två inlägg som jag har gjort hittills.

Jag redogör i interpellationssvaret väldigt tydligt för vad regeringen gör på området för att öka robustheten, redundansen och vår cybersäkerhet för att kunna stå emot den här typen av påfrestningar och händelser.

Detta är det minsta jag sover dåligt över om nätterna för vad regeringen gör. Jag har inte det minsta dåligt samvete för det arbete som regeringen gör. Det står mycket högt upp på vår agenda, bland annat för att det är en viktig del i totalförsvaret och inte minst i det civila försvaret. Det är därför som skyddet av elektronisk kommunikation har en så hög prioritering i ökningarna inom det civila försvaret.

Det målas här upp en bild som inte stämmer överens med verkligheten och som svartmålar Sverige och regeringens arbete i det här avseendet på ett olyckligt och nästan lite taskigt sätt. Jag tycker att regeringen hanterat de här frågorna på ett mycket bra sätt.

Vi har en myndighet, Post- och telestyrelsen, som har ett mycket gott renommé. Den har på ett väldigt professionellt sätt hanterat den här typen av händelser. Det är också till den myndigheten man ska rapportera den här typen av incidenter, och Post- och telestyrelsen analyserar för att se hur man kan undvika att sådant sker i framtiden.

I just det här enskilda fallet handlar det om brister i kraftförsörjningen till våra telekomnät. Egentligen är det i det här fallet inte telekomoperatörerna som vi ska anklaga alltför mycket. I det här enskilda fallet handlar det om kraftbrist.

Vi kan inte ha en lagstiftning och ett regelverk som anpassar sig till vissa sjukhus i Stockholmsområdet. Vår lagstiftning måste ändå vara generell, och våra åtgärder måste ändå vara generella, för att i största möjliga mån undvika att sådant här sker framöver. Men när det väl sker framöver ska vår beredskap vara så pass god att avbrotten blir så korta som möjligt och konsekvenserna så milda som möjligt.

När det gäller det som skedde den 9 december är vår bild att beredskapen var god. Man hanterade mycket snabbt läget. På några timmar kunde man återställa och återgå till normalläge igen. Det visar på god beredskap.

Frågan är då: Är regeringen nöjd med detta? Tycker regeringen att vi har gjort allt vi behöver? Nej. Det är därför vi ger nya uppdrag till Post- och telestyrelsen i regleringsbrevet för det här året. Vi vill utveckla detta arbete ännu mer. Vi ser att vi behöver jobba ännu mer för att stärka vår beredskap, det civila försvaret och skyddet för befolkningen i en tid då vi blir alltmer beroende av digitala tjänster och elektronisk kommunikation.

Anf. 48 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Tack till ministern.

Jag lyssnar noga. Jag förstår ministerns reaktion. Men min andra fråga var: Har ministern eller regeringen gjort någonting efter den 9 december?

Jag vänder mig mot beskrivningen att det gäller några akutsjukhus i Stockholmsregionen. Låt oss vända på det. Det är här det bor så många människor att vi har så många akutsjukhus.

Vi kan analogt jämföra med andra regioner som kanske har betydligt färre akutsjukhus. Det är för att

det är färre som bor där. Det kan vara samma problem som jag är ute efter.

Återigen: Jag skulle gärna vilja höra om ministern eller regeringen har gjort något efter den 9 december. Jag upplever fortfarande att läget är riktigt allvarligt.

Jag upplever fortfarande att det finns en glipa mellan politisk ambition och det politiskt mer abstrakta arbetet och facit. Vad hände den 9 december? Vi kan inte vara nöjda med det.

Det handlar om sex av sju akutsjukhus. Vi har flera skildringar av hur personalen har slagit knut på sig själv. Det är därför vi står här i dag. Detta är före kris och före krig. Det handlar om akutsjukhus där varje sekund kan påverka människoöden.

Avslutningsvis vill jag säga att när telefonin fallerar och nätet ligger nere på akutsjukhus är det ytterst liv och hälsa som vi talar om. Det är inte teknik.

Anf. 49 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Läget är självklart väldigt allvarligt när akutsjukhus störs ut, oavsett var i landet det sker. När jag sa att det handlade om några akutsjukhus var det inte för att negligera antalet. Jag menade bara att vi inte kan ha rutiner och lagstiftning anpassade enbart för sjukhus i Stockholm, utan det måste vara generellt. Det var vad jag menade i mitt inlägg.

Vi måste dra lärdomar av alla incidenter. Det är också därför det finns krav på incidentrapportering till PTS för att man ska kunna dra lärdom när incidenter uppstår och för att vi ska kunna jobba ännu bättre och ännu mer effektivt vid framtida incidenter.

En sak vet vi. Det kommer att ske incidenter även framöver. Det kommer att ske avbrott i olika tjänster i våra samhällen. Då måste vi ha rutiner på plats för att konsekvenserna ska bli så få och så milda som möjligt.

Markus Selin säger att jag bara hänvisar till strategier och EU-direktiv. Det gör jag inte alls! Vi har en nyantagen digitaliseringsstrategi. Där är frågor om robusthet viktiga, och därför ville jag nämna det i mitt interpellationssvar. Jag tycker också att det är viktigt att nämna NIS 2-direktivet och CER-direktivet, för EU jobbar väldigt aktivt med cybersäkerhet, inte minst utifrån ett totalförsvarsperspektiv. Jag nämnde också den nya lagstiftning som kom så sent som i går och alla andra åtgärder som regeringen vidtar, inte minst med näringslivet och med PTS. Det är alltså en bred palett vi jobbar med.

Slutligen ska jag svara på frågan om vi har gjort något efter den 9 december. Nej, som civilminister har inte jag gjort något just med anledning av den 9 december. Regeringen har gett uppdragen till PTS, och jag tycker att det fungerar bra. Vi har förstärkt uppdragen i regleringsbrev till PTS.

Jag har från mitt perspektiv inte sett någon anledning att vidta ytterligare åtgärder. Däremot kan det ha skett på olika departement, och jag tänker då framför allt på Socialdepartementet i och med att detta rör akutsjukhus. Det är inte något jag är medveten om, men från min sida har alltså inte några särskilda åtgärder vidtagits.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2025/26:194 om effekter för kommunerna av bygglovsförenklingar

Anf. 50 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Denis Begic har frågat mig om jag har för avsikt att säkerställa att kommunerna inte behöver kompensera regeringens bygglovsreform genom höjda skatter eller nedskärningar i annan verksamhet om kostnaderna för tillsynen ökar.

Regeringen har satsat den största reformen av bygglovsreglerna på 15 år. Det har blivit lättare att bygga nytt, bygga om och bygga till. Det administrativa krånglet har minskat och friheten för enskilda fastighetsägare ökat. Enskilda som har varit i kontakt med Regeringskansliet har överlag ställt sig positiva till reformen. Det är också tydligt att det finns ett stort intresse hos allmänheten.

Det stämmer att kritik har riktats mot lättnaderna i lov- och anmälningsplikten i det nya plan- och byggregelverket. Kritiken är till stor del baserad på uppfattningen att kommunernas tillsyn kommer att öka i samma omfattning som förprövningen minskar.

Regeringen och jag delar inte den bilden. Regeringens bedömning är att de åtgärder som nu undantagits från förprövning typiskt sett inte innebär en oacceptabel omgivningspåverkan för exempelvis närboende. Därtill finns det skäl att anta att den enskilda fastighetsägaren utvecklar sin egendom på ett varsamt och ansvarsfullt sätt i enlighet med regelverket. I motsats till de kritiska remissinstanserna har regeringen därför bedömt att antalet tillsynsärenden endast kommer att öka marginellt och att de direkta ekonomiska konsekvenserna för kommunerna i denna del därmed blir begränsade.

Kommunerna har en viktig uppgift att inom ramen för sina rådgivningsverksamheter hjälpa enskilda att göra rätt. För att stötta kommunerna fick Boverket 2025 ett särskilt uppdrag att utveckla sin vägledning PBL Kunskapsbanken utifrån det nya regelverket. Även enskilda kan ta del av Boverkets vägledning, vilket också bör bidra till att antalet tillsynsärenden inte ökar mer än marginellt. Det finns dessutom möjlighet att frivilligt söka lov om man som fastighetsägare är osäker på om en åtgärd är lovbeFriad eller inte.

Anf. 51 DENIS BEGIC (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Interpellationen handlar inte om huruvida bygglovsregler ska förenklas eller inte. Den handlar om ansvar, om finansiering och om skillnaden mellan regeringens antaganden och kommunernas verklighet.

Bakgrunden till min fråga är konkret. I tidningen Villaägaren redovisas att Örebro kommun, min hemkommun, räknar med ökade tillsynskostnader på mellan 1 ½ och 2 miljoner kronor per år. Tidningen

skriver: "Villaägaren har upprepade gånger sökt ansvarigt departement för att få svar på hur regeringen tänkt sig att en ökad tillsyn ska finansieras, men de har tyvärr inte återkommit."

Det är därför jag ställde frågan om det ekonomiska ansvaret. Ministern beskriver reformen som den största på 15 år. Den sägs minska administrativa kostnader och öka friheten för den enskilde. Men nästan samtliga tunga remissinstanser pekar på samma sak: När förhandsprövningen tas bort flyttas kontrollen till att ske i efterhand. Det innebär mer tillsyn, mer rådgivning och fler ingripanden när fel redan har begåtts.

Detta är inte min personliga åsikt, utan det är slutsatser från kommuner, länsstyrelser, mark- och miljödomstolar, Sveriges Arkitekter, Villaägarna, Bostadsrätterna, KTH, Skatteverket och så vidare. Det blir alltså mer rådgivning och fler ingripanden. Det är svårt att hitta ett bredare samförstånd i remisskritik än just i denna fråga.

Statsrådet avfärdar dock den samlade bilden och menar att tillsynen endast kommer att öka marginellt. Det är ett påstående, men det redovisas inga beräkningar, det finns ingen konsekvensanalys och det finns inga besked om vad som händer om verkligheten blir en annan.

Här uppstår kärnproblematiken: Tillsynen får inte avgiftsfinansieras. Kommunerna säger att arbetsbördan inte minskar, utan den förändras från förebyggande arbete till reaktiv tillsyn.

I praktiken innebär detta att staten fattar beslut medan kommunerna får bära kostnaden. När kommunerna inte kompenseras återstår bara tre alternativ: höjd skatt, neddragningar i annan verksamhet eller helt enkelt minskad tillsyn.

Statsrådet hänvisar i sitt svar till Boverkets vägledning och antagandet att fastighetsägare agerar ansvarsfullt. Men vägledning ersätter inte personal, och lagstiftning kan inte bygga på förhoppningar om att alla alltid gör rätt.

Min fråga till statsrådet kvarstår därför: Var finns statens ansvar för de ekonomiska konsekvenser som denna reform riskerar att få för kommunerna?

Anf. 52 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tack så mycket, Denis Begic, för frågan!

Jag har svarat på frågan, och svaret är fortsatt att regeringen gör en annan bedömning än flera av remissinstanserna utifrån att de åtgärder som undantas från förprövning typiskt sett inte innebär en oacceptabel omgivningspåverkan.

Det handlar om att bygga ut i större utsträckning, men det handlar också om möjligheten att bygga ett så kallat attefallshus utan förprövning och att ta bort anmälningsplikten för det. Det är dock förbundet med kravet på 4 ½ meter från tomtgräns enligt det regelverk som finns.

Baserat på hur de ungefär 40 förändringarna har tillämpats tidigare, alltså när det fanns

förprövningskrav på dem, är regeringens bedömning att detta typiskt sett är åtgärder som inte innebär en oacceptabel påverkan på exempelvis närboende.

Det finns också, som jag sa, starka skäl för den enskilde fastighetsägaren att ta hand om sitt hus, att bygga ut på ett varsamt sätt och att vara noggrann med regelverket. Är man osäker finns det omfattande rådgivning via de medel som regeringen har tillskjutit till Boverket för att uppdatera PBL Kunskapsbanken. Om man fortfarande är osäker kan man lämna in en frivillig ansökan om lov och få sin sak förprövad.

Allting kommer inte att gå åt skogen bara för att man rullar tillbaka lite grann av den kommunala byråkratin och makten och ger den till den enskilde. Vi litar på att vanligt folk kan fatta kloka beslut, men det är förstås också baserat på att man som fastighetsägare vill göra rätt för sig och vill se till att bibehålla värdet i fastigheten och inte göra förändringar som påverkar det.

Det handlar helt enkelt om att rulla tillbaka lite grann av den makt och byråkrati som har legat på kommunerna för de här enkla åtgärderna, som typiskt sett inte har någon oacceptabel påverkan. Genom detta kan vi underlätta även den kommunala byråkratin.

Antalet lovärenden bedöms minska med upp till 40 procent. Det är en förändring som kan avlasta administrationen i kommunerna och korta kvarvarande lovprocesser avsevärt. Att färre ärenden av enklare karaktär behöver förprövas frigör ju tid för kommunerna att hinna hantera andra lovärenden inom lagstadgad tidsfrist. Man får helt enkelt mer tid att jobba med de mer komplicerade ärendena och kan nå ett resultat i dem tidigare. Det är ett viktigt led i att korta ledtider i byggprocessen, samtidigt som vi gör en massiv regelförenkling och en stor frihetsreform för den enskilde fastighetsägaren.

Jag är övertygad om att den enskilde fastighetsägaren både är kapabel till och har ett starkt intresse av att ta ansvar för att det som byggs på den egna fastigheten följer regelverket och att det tas nödvändig hänsyn till omgivningen.

Anf. 53 DENIS BEGIC (S):

Herr talman! Statsrådets svar bygger på en tydlig premiss: att antalet tillsynsärenden inte kommer att öka nämnvärt. Men det är just denna premiss som de tunga remissinstanserna ifrågasätter.

Kommunerna, som ytterst ansvarar för tillsynen, beskriver en annan verklighet än statsrådet. De menar att tillsyn i efterhand är mer resurskrävande än förprövning. Det kräver utredning, platsbesök och ibland rättsliga processer när fel redan har begåtts.

Häromdagen, herr talman, satt jag med några bekanta. En av dem berättade för mig: Nu ska jag äntligen få byggas ut mitt garage. Då frågade jag: Varför? Jo, nu behöver jag inte längre söka bygglov, svarade han.

Den här personen hade tidigare fått avslag på grund av att bygget skulle gå ut en meter eller något sådant

på prickmark. Nu skulle han dock få bygga eftersom man inte längre behöver söka bygglov.

Då sa jag: Det stämmer inte. Alla regler är precis likadana som tidigare. Däremot kan du få tillsyn. Annars riskerar du både att få vite och att få riva det garage som du har byggt.

Detta visar på kärnan i problemet. Reformen förändrar inte regelverket. Den förändrar vem som bär risken.

Det handlar därför inte bara om kommunernas ekonomi. Det handlar också om den enskilda personens ekonomi. När kontrollerna görs först i efterhand ökar risken att människor gör fel utan att förstå det. Konsekvenserna kan bli mycket kostsamma, faktiskt förödande för vissa.

Statsrådet hänvisar till möjligheten att frivilligt söka bygglov. Men just de tillsynsärenden som oroar kommunerna uppstår när människor inte inser att de borde ha sökt lov eller gjort en anmälan. Det är därför förprövningen finns.

Det jag saknar i statsrådets svar är följande besked: Vad gör regeringen om tillsynsbehoven inte visar sig vara marginella? Hur ska reformen följas upp? Och finns det någon beredskap att justera finansieringen för kommunerna om detta visar sig vara något väldigt stort?

Att man genomför en så här omfattande reform utan att ta höjd för dessa frågor är för mig väldigt svårt att förstå. Ska man lämna kommunerna och de enskilda ensamma med den risken? Eller är regeringen och statsrådet beredda att titta på konsekvenserna och se vad som skulle kunna göras om de blir stora?

Anf. 54 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Denis Begic har helt rätt i att detta är en omfattande reform. Det är en massiv regelförenkling, en av de största förändringarna på 15 år i bygglovsregelverket. Vissa påstår att man kan gå ännu längre tillbaka i tiden, beroende på hur man jämför.

Grunden är att vi ser ett behov av att ge ökade möjligheter för den enskilde fastighetsägaren att enklare vidta åtgärder såsom utbyggnad och tillbyggnad av just enklare karaktär. Är man osäker finns det ett gediget underlag att ta del av i PBL Kunskapsbanken. Regeringen har också skjutit till medel för att kunna utveckla den plattformen utifrån det nya regelverket. Som vi också har varit inne på finns också möjligheten, om man är osäker, att frivilligt söka lov.

Jag konstaterar att det finns ett engagemang från Denis Begic i frågan. Och det är inte bara Denis Begic som är engagerad; det här är en mycket uppskattad reform. Väldigt många ställer frågor till kommunen och Boverket och även till Regeringskansliet och departementet.

Självklart behöver man gå in och titta på omständigheterna där man är, i det enskilda fallet, och då är det fastighetsägaren som fortsatt är ansvarig. Man är givetvis ansvarig för att följa regelverket. Vår bedömning är att fastighetsägarna är kapabla till detta och att

det finns rådgivning och stöd att få för att kunna fatta ett väl avvägt beslut om hur man ska gå vidare om man vill bygga ut, bygga till eller bygga om.

Jag konstaterar också att Socialdemokraterna i sin följdmotion på propositionen vill gå i andra riktningen. Vi vill ta bort anmälningsplikten helt för exempelvis attefallshus, komplementbostadshus, komplementbyggnad och tillbyggnad av enbostadshus, men detta vill Socialdemokraterna införa igen. Det tycker jag är lite oroande, när det nu finns en så stor uppbäckning och ett så stort stöd bland dem som vi har varit i kontakt med kring de här förslagen. Man tycker att det är positivt att det nu blir enklare att göra en tillbyggnad utan att som i dag behöva anmäla det och därmed inte heller behöva betala den kostnad för detta som finns i dag.

Socialdemokraterna vill nu återinföra anmälningsplikten. Den utredning som ligger till grund för propositionen pekade på att det inte går, då det inte är förenligt med EU-rätten att ha den anmälningsplikt vi har i dag, och föreslog därför att det skulle ställas krav på bygglov för attefallshus. Regeringen gick inte i den riktningen utan i den andra, nämligen att helt ta bort anmälningsplikten.

Det jag tror att många är oroliga för är att Socialdemokraterna med sin politik vill rulla tillbaka denna frihetsreform och införa bygglov för attefallshus – inte bara gå tillbaka till anmälningsplikt, vilket alltså inte är förenligt med EU-rätten, utan införa bygglov igen.

Detta, herr talman, vill jag ge Denis Begic chansen att kommentera i den här debatten. Jag tror att många är oroliga över att man vill rulla tillbaka den här frihetsreformen.

Jag ska så svara på Denis Begics specifika fråga. Om det visar sig att regeringens bedömning att detta inte innebär någon större ökning av antalet tillsynsärenden inte uppfylls till hundra procent får vi förstås vara beredda att titta på och utvärdera detta. Det gör man med all lagstiftning man tar fram, och detta är inget undantag. Vi kommer förstås att följa tillämpningen av den nya lagstiftningen när den nu rullar ut. Inte minst när snön börjar smälta och många som har väntat kan börja bygga ut på sina tomter kommer vi att följa detta – så är det givetvis.

Anf. 55 DENIS BEGIC (S):

Herr talman! Jag börjar med att svara på frågan. Vi har lyssnat på och läst allt som kommit från de olika remissinstanserna, inklusive både blå och röda kommuner. De varnar för den här förenklingen. Den förstör kommunernas planering vad gäller anpassning till vatten och avlopp, brandskydd etcetera. Allt det där går att läsa i utredningen.

Kärnan i frågan är denna: När staten genomför reformer som förändrar kommunernas uppdrag måste staten också ta konsekvenserna. Annars uppstår ett glapp mellan beslut och verklighet.

Regeringen säger att detta är en förenkling. Kommunerna säger att det är en kostnadsförskjutning. Remissinstanserna varnar för ökade risker, ökade

tillsynsbehov och sämre planeringsförutsättningar – precis det som ministern anklagar mig för att inte vilja ha.

Min uppmaning till statsrådet är tydlig: Följ reformen noga, lyssna på kommunerna och var beredd att ta ekonomiskt ansvar om konsekvenserna visar sig vara stora!

Till alla människor som tänker att de nu ska bygga fritt vill jag säga: Ta reda på allt i förväg! Gör en anmälan om du är osäker! Den här regeringen har nämligen flyttat ansvaret till dig, och konsekvenserna för dig – och för kommunerna – kan bli förödande. Jag förstår pratet om förenkling, men risken lämnas över till den enskilda personen och till kommunerna. Det är min stora oro.

Anf. 56 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Denis Begic kan givetvis vara trygg med att vi kommer att följa frågan mycket noga. Men det är inte så många som i första hand tänker på kommunernas byråkrati och administration. Man har upplevt att även enkla ärenden har varit krångliga. Vi gör det nu betydligt lättare för den enskilde. Man har givetvis kvar ansvaret, men vi tror på att människor är kapabla att ta det ansvaret.

Här finns det delvis också en ideologisk skillnad i debatten. Vi ger mer makt, inflytande och beslutsmöjligheter med hjälp av förenklingar för den enskilde, och vi bedömer att människor även i fortsättningen är kapabla att ta del av rådgivningen och kan fatta kloka beslut. Finns osäkerheter finns råd att få, och man kan ansöka om ett frivilligt lov.

Det besked som Denis Begic ger visar klart och tydligt att man har lyssnat, men det innebär att man kommer att rulla tillbaka frihetsreformen. Man kommer att igen behöva införa krav på bygglov för attefallshus, för komplementbostadshus, för komplementbyggnader och för tillbyggnader av enbostadshus.

Jag noterar också att oppositionen är splittrad, precis som i så många andra frågor. Till exempel vill Socialdemokraterna införa krav på bygglov igen för attefallshus och Vänsterpartiet avslå hela propositionen medan Centerpartiet vill gå åt helt andra hållet och se ännu mer långtgående regelförenklingar. Det blir osäkert vad som kommer att hända om olyckan är framme och vi får en ny regering. Därför är vårt besked tydligt, nämligen att vi kommer att fortsätta att förenkla för den enskilde så att det blir lättare att bygga till, bygga om och bygga nytt. Vi litar på att vanligt folk kan fatta besluten. Vi menar att de är kapabla att göra det för att utveckla sina fastigheter på ett säkert och bra sätt som är tryggt för hela området.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2025/26:205 om den svenska uranbrytningens klimatutsläpp

Anf. 57 Klimat- och miljöminister ROMINA
POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jytte Guteland har frågat mig om jag haft kännedom om att beslutet att tillåta uranbrytning i Oviken riskerar att medföra att Sverige ökar utsläppen av växthusgaser med i storleksordningen 20 miljoner ton koldioxid under elva år.

Herr talman! Jag vill först tydliggöra att det inte finns något beslut om att tillåta uranbrytning i Oviken. Det här är en del av en stor debatt som pågår just nu och som också uppmärksammades under partiledardebatten. Det finns alltså inga beslut om att tillåta uranbrytning i Oviken, så som påstås i interpellationen.

Regeringen fattade den 28 augusti 2025 beslut om en proposition med förslag om ändringar i miljöbalken och minerallagen som syftar till att möjliggöra utvinning av uran i Sverige. Ett sådant beslut skapar förutsättningar för att bryta uran och andra kritiska och strategiska mineral som ofta återfinns tillsammans med uran. Att ta bort förbudet mot utvinning av uran möjliggör även utvinning av det som annars är att betrakta som gruvavfall, vilket innebär en mer effektiv hushållning av resurser och ett tillgodogörande av de metaller och mineral som finns tillgängliga i befintliga gruvor i dag.

Detta är viktigt för att minska Sveriges och Europas energiberoende och för att säkra vår självförsörjning av dessa typer av metaller och mineral. En ökad tillgång till metaller och mineral är nödvändig för att möjliggöra klimatomställningen och det fossilfria samhällsbygget, för att stärka konkurrenskraften, elektrifiera Sverige och för att stärka svensk försvarsförmåga. Sverige är i dag Europas ledande gruvnation, och det ska vi fortsätta vara.

För att kunna starta en gruvverksamhet krävs tillstånd enligt miljöbalken, som beslutas av en domstol. Domstolen ska säkerställa att utvinningen uppfyller samma miljökrav som annan industriell verksamhet i Sverige. Detta gäller även alla potentiella framtida gruvverksamheter i Sverige. När det gäller brytning ur alunskiffer finns dessutom ett särskilt lämplighetskrav i minerallagen. Lämplighetskravet innebär en skärpning för aktörer som vill bryta ur alunskiffer, och det omfattar bland annat sökandens lämplighet och tekniska och ekonomiska möjligheter att fullfölja den tänkta brytningen.

Gruvbrytning ger upphov till utsläpp av växthusgaser – det stämmer – från bland annat arbetsmaskiner i gruvor och energiintensiva förädlingsprocesser. Gruvnäringens växthusgasutsläpp ingår i det fantastiska utsläppshandelssystem som EU har, nämligen EU ETS, och de omfattas därmed av de utsläppsminskningar som krävs på EU-nivå. Eftersom EU:s utsläppshandelssystem sätter ett tak för utsläppen från verksamheter som ingår i systemet leder det till att nya gruvor i Sverige inte ökar utsläppen inom EU. Nya och befintliga gruvverksamheter är tvungna att köpa

utsläppsrätter motsvarande sina utsläpp, och det är utsläppsrätter som ingen annan verksamhet kan nyttja. I takt med att taket inom EU:s utsläppshandelssystem sänks kommer verksamheterna att behöva ställa om till fossilfri produktion för att kunna fortsätta bedriva sin verksamhet.

Avslutningsvis vill jag tydliggöra att det inte finns någon principiell skillnad mellan uranbrytning och annan gruvbrytning. All form av gruvverksamhet kommer med miljörisker, oavsett om vi pratar om koppar, vanadin eller uran. Det är därför som Sverige ska ha den tydliga och starka miljölagstiftning som finns i dag, en av världens mest strikta med krav för utsläpp av föreningar som sätts i en domstolsförhandling. Klarar man inte de högt ställda miljökraven blir det ingen gruvverksamhet i Sverige. Och så ska det vara även i fortsättningen.

Anf. 58 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Jag tackar klimatministern för svaret på interpellationen och för att vi ska ha detta samtal om denna viktiga fråga.

Uranbrytning och brytning för andra metaller i alunskiffer är en fråga som måste tas på allvar. I och runt Oviken finns en oro över detta, och det pågår en stor debatt om det som händer nationellt.

Min interpellation är förstås av mer principiell karaktär, nämligen regeringens syn på att uranbrytning kan ske i Oviken, inte huruvida det är beslutat att ske i Oviken. Många oroar sig för att det kommer att bli gruvbrytning där, och då även av uran. Oron beror på att forskningen visar att det kan bli stora klimatutsläpp. Forskare från SLU har visat att vi riskerar utsläpp av cirka 20 miljoner ton koldioxid under elva års tid. Det är lika stort som utsläppen från vägtrafiken under ett år. Det är därför svårt att förstå hur motivationen för den typen av brytning finns där. Hur kan vi vilja släppa ut så mycket i syfte att minska utsläppen? Det skulle i så fall vara en av Sveriges största utsläppsskällor.

Klimatministern hävdar att detta inte spelar någon roll eftersom utsläppen ingår i ETS-systemet, men så kan vi inte räkna. Vi måste ändå ta ansvar för att inte skapa nya stora utsläppsskällor i dag när vi vet hur bråttom det är att driva på att ETS-systemet minskar utsläppen och att klara våra svenska mål.

I den andra delen av ministerns svar framgick att det finns lämplighetskrav som företag och riskkapitalister ska stå för. Stora utländska företag ska när de bryter i känslig mark i Sverige lova att de klarar lämplighetskraven.

Det är lite som att – ursäkta mig – fråga räven om att vakta fåren. De här företagen kommer ju absolut inte att säga att de är olämpliga. I debatten har detta kritiserats. Man har sagt att väldigt många företag skulle hävda att de är lämpliga och att det alltid finns någon att hänvisa till som skulle kunna sköta det hela rent tekniskt. Forskningen är dock väldigt tydlig med att det i dag inte finns ett miljösäkert sätt att utvinna i den här känsliga bergarten.

Jag vill därför återigen fråga statsrådet: Har statsrådet haft kännedom om att en eventuell brytning av uran men också andra mineral skulle kunna leda till utsläpp av denna storleksordning? Visste klimatministern detta?

Anf. 59 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag hör att ledamoten hävdar att hon i sin fråga till mig inte utgår ifrån att det finns en gruva utan att det här är en debatt som nu pågår. Varför skickar hon då en fråga till regeringen där hon uttrycker sig ordagrant om ”den planerade gruvan i Oviken” och använder sig av uttrycket ”beslutet om uranbrytning”? Hon spär på den enorma oro som finns bland medborgarna i Oviken, trots att jag återigen påpekar att det inte finns något beslut om en gruva i Oviken eller om att tillåta brytning i alunskiffer.

Det här görs ju för att skrämma upp medborgare och vinna billiga politiska poäng. Jag tycker att det är ovärdigt. Det är ovärdigt den politiska debatt vi behöver ha, och det är ovärdigt partiet Socialdemokraterna, herr talman. Den ena stunden har man företrädare som säger ”Jag älskar gruvor” när de träffar gruvnäringen. Men här i kammaren väljer andra att säga ”riskkapitalister” och ”räven” när de talar om gruvföretag.

Hur ska det vara? Hur går resonemanget i Sveriges största parti? Jag tycker inte att det är värdigt att man inför svenska folket låtsas hålla båda sidor nöjda på det här viset. Det är olämpligt.

Låt mig därför återigen påpeka att det inte finns något beslut om att tillåta uranbrytning i Oviken. Man kan ansöka om att få ett sådant tillstånd. Ett av skälen till att man har rätt att ansöka om att driva en sådan gruva är att de rödgröna och Socialdemokraterna under förra mandatperioden utredde om man skulle förbjuda att man får driva urangruvor eller ha andra typer av gruvnäring i alunskiffer i Sverige. Sedan landade de i den egna utredarens synpunkt att inte ha något förbud mot sådana gruvor och brytning i alunskiffer.

Socialdemokraterna ägnade alltså själva den tidigare mandatperioden då man styrde åt att möjliggöra brytning i alunskiffer genom att inte gå fram med ett förbud mot det. Nu kritiserar de oss för beslut om gruvor som inte existerar.

Herr talman! Jag tycker att det här är ovärdigt den debatt som vi verkligen behöver ha. Som jag nämnde i mitt första anförande är Sverige det land som har den största kapaciteten att förse Europa med väldigt många olika typer av metaller och mineral som vi behöver och som krävs. Om man säger ”Nej, de krävs inte” blir det inga elbilar. Det blir inte heller några vindkraftverk, som också behöver dessa metaller och mineral.

Då kanske man tänker ”Det spelar ingen roll, för jag vill inte ha några kärnkraftverk som behöver uran”. Det är inte vad det handlar om. Det här handlar om att det i dag i Sverige finns gruvor som bryter vanadin och andra typer av metaller och mineral som behövs och som inte är uran, men de har svårt att få ihop sin lönsamhet. Varje gång man hittar lite uran, måste man

nämligen hantera det som avfall och göra sig av med den mängd uran man har hittat. Enligt kärntekniklagar måste man ha prövningar om det plötsligt finns uran. Det gör det hela dyrt och olönsamt.

Vad betyder det? Läggs gruvan ned så att vi inte kommer att ha några gruvor i Sverige? Nej, det betyder allra främst att vi importerar mer metaller och mineral från Kina, Kazakstan, Australien och Kanada. Är det så vi ska jobba framöver? Eller ska vi se till att Europa står starkt i sitt klimatarbete och att Sverige tar sitt ansvar och har en stark miljölagstiftning som tillåter en etisk gruvnäring med goda arbetsvillkor och goda miljökrav? Det är i varje fall vad Tidöregeringen tycker vore det riktiga.

Anf. 60 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Jag noterar att klimatministern är väldigt uppjagad över situationen. Jag tycker det är olämpligt av ett statsråd som är ansvarig för frågan att bli så arg över en fråga som är helt berättigad.

Regeringen sänder upprepat ut budskapet att man vill se denna verksamhet. Samtidigt finns redan en opinion i Oviken som är jätteoroad. Därför har statsrådet chansen att här i dag säga att hon inte vill se brytning i ett område där människor riskerar att få förorenat vatten. Där finns ju en sjö som försörjer 55 000 människor med dricksvatten. Forskare säger att utsläppen riskerar att bli en av Sveriges största utsläppskällor. Vi vet ju att det inte finns någon teknik i dag för brytning av alunskiffer som är säker för miljön och klimatet.

Det blir därför väldigt märkligt när statsrådet blir uppjagad över att jag ställer en fråga. Det finns alla chanser för ministern att säga till lokalinvånarna i dag: ”Ni behöver inte oroas. Vi håller med. Det finns ingen säker metod. Vi kommer att få större utsläpp om vi tillåter den här brytningen. Den är inte säker, för vare sig klimatet eller miljön. Jag tar chansen här i dag och säger väldigt tydligt att jag lyssnar på lokalinvånarna som är så oroad.”

Det är väl bara en moderat som står på statsrådets sida, någon politiker som vill vara regeringen trogen? Det är nog den enda person som har sagt att det här är en bra idé. Varför kan inte statsrådet lugna lokalbefolkningen om hon blir så oroad över min fråga?

Jag står här som oppositionspolitiker och vill att statsrådet ska få ett utrymme att lugna befolkningen. Ta det utrymme! I stället blir statsrådet förbannad på mig för att jag ställer frågor om klimatet och miljön.

Det är dessutom rättmätiga frågor, sådana som debatteras där ute.

För det första: Det finns risk att vi får en gruvnäring som släpper ut mer än den ska rädda.

För det andra: Det finns risk att en jättestor del av Sveriges befolkning blir av med sin dricksvattenförsörjning. Det är ingenting som man ser komma på ett år, utan det sker långsamt och gradvis. Men plötsligt står man där med förgiftat vatten. Vi har sett det hända förr. Och vi vet att det är oerhört svårt att utvinna ur alunskiffer.

För det tredje: Vi får hänvisningar till andra länder som gör detta och att vi borde göra det här i Sverige. Men det är inte det vi säger. Vi säger att vi ska låta bli just alunskiffer eftersom det finns så stora risker och på grund av den stora sjö som riskerar att bli kontaminerad. Det är detta vi säger.

Jag betackar mig verkligen för populism i debatten. Jag ställer rättmätiga frågor, och jag ställer dem till det statsråd som kan lugna en stor del av Sveriges befolkning.

Jag tar också upp de mjölkbönder som i dag framhåller att de försörjer sin region med mjölk och att deras kor kommer att förgiftas om gruvbrytningen blir av. Det här betyder att det också finns många lantbrukare som är oroad. Det här kan alltså innebära en risk också för vår livsmedelsförsörjning.

Jag betackar mig för populism. Jag vill höra svaren, och jag ger statsrådet en chans att här i dag lugna en stor del av Sveriges befolkning med hur det blir i denna viktiga fråga.

(Applåder)

Anf. 61 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag noterar att ledamoten vill att jag lugnar befolkningen i Oviken efter de påståenden hon har i sin interpellation om besluten om gruvan i Oviken när det inte finns ett beslut om en gruva i Oviken. Det kallar jag populism.

Det är helt okej att Socialdemokraterna själva inte begriper vad det är de sysslar med i dessa tider. Men jag tycker att det är alldeles uppenbart. Det kommer också att vara alldeles uppenbart för svenska folket när de ser på vad Socialdemokraterna ägnade sig åt då de innehade makten.

Något man inte ägnade sig åt var att införa ett förbud mot brytning i alunskiffer trots att man utredde frågan. Man lade svenska medborgares skattemedel på att i över ett år utreda huruvida vi ska förbjuda brytning i alunskiffer. Sedan bestämde Socialdemokraterna, till vissa miljöpartisters missnöje, om jag minns rätt, att man fortsatt ska tillåta brytning i alunskiffer i Sverige. Nu står man här och anklagar regeringen för att det är så hemskt om vi skulle få en situation med kontaminerat vatten i Sverige. Det är fullkomligt obegripligt, herr talman, att det kommer sådana påståenden.

Det kommer inte att hända att en domstol ger en gruva tillåtelse att bedriva en verksamhet i alunskiffer, vilket kräver att särskilda lämplighetskrav är uppfyllda och inte har medgetts sedan dessa infördes, om jag inte minns fel, och att bryta på ett sätt som kontaminerar svenskt vatten. Vi har den striktaste miljölagstiftningen i hela världen. Sedan den miljölagstiftningen kom på plats och vi fick en modern miljöbalk har ingen aktör hittills beviljats tillstånd att bryta i sådan känslig mark.

Socialdemokraterna utredde frågan och landade i att inte ta bort den här möjligheten. Och nu står man här och anklagar mig för den oro som finns bland befolkningen. Jag tycker att man kan ha lite mer sans och

balans och lite mer respekt för sin egen politik, som man bedrev i regeringsställning, när man tar den här diskussionen – särskilt, herr talman, när man fortsatt har andra företrädare än ledamoten Guteland som står och talar om att de älskar svenska gruvor. Någon ordning får det vara.

Om ett gruvbolag vill bryta i alunskiffer krävs först och främst att de har den ekonomiska och tekniska kompetens som behövs för gruvbrytning generellt. Sedan kommer det ett ytterligare raster med lämplighetskrav som gäller just alunskiffer och som ska visa att de har miljöteknisk kompetens att hantera alunskiffer, just för att man inte ska hamna i en situation med kontaminerat vatten och annat. Hittills har inga sådana tillstånd delats ut.

Tvärtom är det här regelverket väldigt kraftfullt. Det skapar en hög tröskel som gör att endast de mest seriösa aktörerna med den tekniska kompetensen ens kan komma i fråga för att ansöka om en sådan potentiell prospektering.

Den som bor i Oviken och är bekymrad över varför kommunerna inte får säga nej och varför man ens får ansöka om att bryta i alunskiffer tycker jag ska fråga Socialdemokraterna varför de inte förbjöd det när de hade chansen och varför de ställer sig i opposition med detta höga populistiska tonläge och påstår att det är den här regeringen som skapar en oro. Jag får frågan varför jag inte lugnar medborgarna. Det är ledamoten Guteland och halva Socialdemokraterna, de som inte påstår att de älskar gruvor, som skapar den här oron och inte tar ansvar för att de inte själva såg till att förbjuda detta när de faktiskt hade chansen.

Jag tycker att den här debatten förtjänar lite mer höjd än vad som visas just nu.

Anf. 62 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! När det först och främst gäller Socialdemokraterna har vi varit tydliga och tog på vår senaste partikongress beslut om att vi inte vill tillåta brytning i alunskiffer. Jag, som blev invald i Sveriges riksdag under den här mandatperioden, var också med på vår kongress och drev denna fråga, och vi har nu ett sådant beslut. Vi kände att det var viktigt, särskilt med tanke på att den här regeringen vid flera tillfällen har tillkännaggett att man vill ta bort det kommunala vetot. Då är det oerhört viktigt att de lokala politikerna får ett tydligt skydd.

Därför kan alla de som just nu oroas när det gäller Oviken veta att Socialdemokraterna har givit det tydliga skyddet i sin egen politik. Vi tycker att regeringens borttagande av vetot i den här frågan innebär en otydlighet och en otrygghet för alla lokalt som nu är oroade över regeringens politik.

Populism eller inte – det är i det här läget fullt möjligt för statsrådet att väldigt tydligt säga att hon inte vill se gruvbrytning i alunskiffer, att hon vill skydda Oviken och att hon är oroad över Storsjön, över dricksvattnet och över de miljörisker som det skulle kunna innebära om företaget går in och bryter på det sätt som

sker i dag, som enligt forskningen inte kan ske vare sig miljömässigt eller med skydd för klimatet.

Statsrådet kan skydda miljön. Miljöministern kan vara miljöminister. Hon har chansen här i dag.

Anf. 63 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Vi hör i debatten att Socialdemokraterna fortsatt vägrar ta ansvar för att man använder resurser, skattemedel, för att utreda huruvida man ska förbjuda uranbrytning i alunskiffer och sedan landar i att man inte ska förbjuda det. Man ska fortsatt tillåta svenska gruvbolag att ansöka om att driva gruvor i alunskiffer. Man ska inte göra som Miljöpartiet faktiskt antydde att man borde göra, och som det partiet ville göra i regering. Socialdemokraterna valde att köra över dem i den här frågan och ta fajten för brytning av alunskiffer. Nu står man här och beklagar sig över den oro som man själv har föranlett genom att inte gå vidare med ett förbud mot brytning i alunskiffer.

Man gör detta, herr talman, genom att kidnappa regeringens hållning i uranfrågan. Det är här det blir lite komplext. Det regeringen har gjort är att lägga fram förslag som handlar om att inte särbehandla just uran som mineral.

Den gruvnäring som bedrivs i Sverige i dag innebär att man bryter uran men inte får ta vara på det. Man måste hantera det som avfall. Detta, menar jag, ökar miljöriskerna. Vad händer med det uran som man inte använder på ett produktivt, nyttigt sätt, exempelvis för att göra det till en resurs för den svenska eller europeiska kärnkraften och sälja det? I stället ska det på grund av den rödgröna regeringen hanteras som avfall, med de kostnader det medför, som gör att gruvnäringen generellt får en sämre lönsamhet och konkurreras ut av Kina, Kazakstan, Kanada, Australien och andra länder, som inte har sådan här absurd, särbehandlande lagstiftning.

Det uran som bryts i Sverige i dag måste hanteras som avfall när man råkar hitta det. Det tycker jag är resursslöseri, och därför lägger regeringen fram lagar som innebär att vi ska kunna ta hand om uranet i Sverige, med starkt miljöskydd och med stort ansvar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2025/26:262 om åtgärder för att nå klimatmålen

Anf. 64 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Katarina Luhr har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att vända utvecklingen och minska Sveriges utsläpp till en nivå som får ned utsläppen till målbanan mot 2030-målet igen och vilka politiska åtgärder som enligt mig bör prioriteras för att Sveriges klimatutsläpp snabbt ska minska i den takt som behövs för att nå både EU:s och Sveriges nationella klimatmål till 2030.

Det är bråttom att minska utsläppen i världen. Sedan 1990 har Sverige minskat de territoriella utsläppen med en tredjedel samtidigt som vår bnp nästan har fördubblats. År 2024 hade Sverige också lägst utsläpp per capita i EU, enligt EU-kommissionens databas Edgar. Det gör Sverige till ett föregångsland.

Med regeringens klimatpolitik beräknas Sveriges utsläpp minska från och med i år och varje år fram till 2030. I regeringens budgetproposition för 2026 finns flera förslag på åtgärder som tar oss närmare klimatmålen. Det handlar bland annat om en miljardsatsning på Klimatklivet. Vi förlänger dessutom de efterfrågade klimatpremierna för lätta ellastbilar och ska inom kort införa en träffsäker elbilspremie riktad till hushåll i glesbygd. Åtgärderna i budgetpropositionen beräknas minska utsläppen i ESR-sektorn med cirka 1,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter till och med 2030.

Herr talman! I budgetpropositionen har regeringen även föreslagit åtgärder för att öka nettoupptaget i skog och mark. Det handlar bland annat om en satsning på information och rådgivning till skogsägare avseende ökat kolupptag och biologisk mångfald, ett nytt stöd för återvätning av nedlagd jordbruksmark och utökade medel för att påskynda prövning av våtmarksåtgärder. Regeringens satsningar på återställande av våtmarker är historiskt stora.

Regeringen står fast vid vårt ansvar att verka för att nå ESR-åtagandet till 2030 på ett effektivt och socialt acceptabelt sätt. Vi är på rätt väg, men det är uppenbart att det krävs mer politik och fler politiska åtgärder. Som ett led i detta har regeringen tillsatt den så kallade styrmedelsutredningen, som presenterar sin analys i maj 2026, och parallellt fortsätter regeringen att analysera vilka ytterligare effektiva och genomförbara insatser som behövs för att vi ska lyckas hålla kursen.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram att det är positivt att Naturvårdsverkets statistik för 2024 visade en ljusning för upptaget av växthusgaser i skog och mark. Även om siffrorna är behäftade med osäkerheter visar ändå statistiken att trenden med minskat upptag har vänt. Under de senaste åren har skogstillväxten återhämtat sig, och nettoupptaget har ökat.

Anf. 65 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Tack, klimatministern, för svaret! Sedan valet har det varit genuint plågsamt att se hur Tidöpartierna har monterat ned mycket av den klimatpolitik som med stor möda hade byggts upp innan Tidöpartierna kom till makten.

När klimatministern pratar om Sverige som ett föredöme med ett fossilfritt elsystem och låga utsläpp pratar hon om åtgärder som byggts upp av tidigare regeringar sedan 1990-talet och som bidragit till att Sverige år efter år i mer eller mindre jämn takt minskat sin användning av fossil energi. Problemet har varit att inte ens den takten har varit tillräckligt hög. Det var först när Parisavtalet kom på plats som det blev tydligt för fler hur snabbt utsläppsminskningarna faktiskt behövde ske. Men att Tidöpartierna skulle sätta på utsläppskranen och att utsläppen skulle öka och öka så

mycket som de gjort under tiden regeringen har inte varit på kartan.

År 2024 ökade Sveriges utsläpp mest i hela EU. Att det skedde i en lågkonjunktur är också extremt anmärkningsvärt. När Tidöregeringens partier kampanjade inför valet 2022 var budskapet att klimatet är viktigt men att man hade andra idéer om hur utsläppen skulle minska. Efter valet har regeringen i stället monterat ned klimatåtgärd efter klimatåtgärd utan att ersätta åtgärderna med någon ny politik. Utsläppen har förstås ökat i samma utsträckning.

Att följa de ökade utsläppen i ett välfärdsland under en pågående klimatkris har varit extremt smärtsamt för många, inte minst när utsläppen härrör från en kortsiktig populistisk politik som bara eldar på klimatkrisen och inte ger någon som helst långsiktig klimatnytta framåt.

I våras kallade regeringen in Miljömålsberedningen, som i bred enighet föreslog att Sverige ska behålla befintligt klimatmål till år 2030 och att 17,3 miljoner ton därmed ska vara utsläppstak år 2030 för utsläppen utanför industrisektorn. Anledningarna att behålla klimatmålen är många, men jag tror att det är tydligt för många av oss att klimatförändringarna påverkar oss redan i dag och att det inte finns utrymme att försvaga någon klimatpolitik.

Året efter valet, 2023, låg Sveriges utsläpp på 26,6 miljoner ton efter en stadig minskning år efter år. 2024 ökade utsläppen rejält, till 30,3 miljoner ton.

Alla partier är som sagt överens om att målet ska ligga fast, vilket innebär att vi nu ska gå från 30 miljoner ton till 17 miljoner ton under kommande mandatperiod. I Miljöpartiets budget har vi föreslagit åtgärder för att klara det. Det handlar om ett nationellt utsläpps-handelssystem med utdelning, höjd koldioxidskatt, ökat stöd till Klimatklivet, en nationell elbilsoffensiv för att underlätta övergång till elbil och också Sverige-kortet, som ska ge alla tillgång till den svenska kollektivtrafiken för 500 kronor per månad. Vi räknar med att de åtgärder som vi föreslagit räcker för att klara och överträffa det svenska klimatmålet till år 2030.

Men tillräckliga åtgärder finns tyvärr inte i regeringens plan, och tiden fram till 2030 krymper hela tiden. Det börjar bli väldigt bråttom att få fram tillräckliga åtgärder och få dem på plats.

Jag uppfattar dagens svar från ministern som att det inte i dagsläget finns några nya åtgärder på gång från regeringen för att komma tillbaka till målbanan. Jag vet att ministern står bakom det svenska klimatmålet, och jag skulle därför gärna vilja höra ett resonemang från klimatministern om vad hon faktiskt tror skulle behöva göras för att vi ska kunna nå de svenska klimatmålen till år 2030.

Anf. 66 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Tack till ledamoten Luhr, som ju är talesperson för dessa frågor i Miljöpartiet! Jag tror att vi kommer att ha många spännande debatter om klimatpolitiken framöver, och det ser jag fram emot.

Låt mig börja med synen på klimatmål. Sedan regeringens tillträde har jag behövt försvara mig mot påståenden från inte minst ledamotens eget partis språkrör Daniel Helldén men även andra företrädare från Miljöpartiet, som har påstått att regeringen vill avskaffa eller sänka klimatmålen. Inte minst har det gällt det arbete som ledamoten Luhr nu nämner och krediterar, nämligen arbetet med översynen av klimatmålen. Det var ju någonting som Isabella Lövin själv skrev in i klimatlagen när målen sattes upp.

När jag annonserade att det här arbetet skulle påbörjas – ledamoten själv har tagit del av det och varit en del av det – fick jag stå i tv och försvara mig mot språkröret Daniel Helldén, som påstod att det här är regeringens sätt att avskaffa klimatmål, sänka klimatmål och så vidare. Bilden att den här regeringen avskaffar och sänker klimatmål är något jag varje dag måste försvara mig mot.

Jag tycker att det är synd, för i Sverige har vi en fantastisk enighet när det gäller klimatmålen, en enighet som är värd att försvara. Det är en enighet som många andra länder är avundsjuka på och en enighet som oppositionen tyvärr verkar vilja splittra genom att påstå att vi vill avskaffa och sänka klimatmålen när vi inte vill det.

Men låt oss i stället diskutera innehållet i klimatpolitiken, för det är det som är det värdefulla här. Det som de facto har hänt, herr talman, är att utsläppen i Sverige minskade 2023. De ökade 2024 men bedöms minska igen 2025 och 2026, ända fram till 2030. Detta tycker jag är viktigt att poängtera.

Det vi diskuterar när vi talar om ökade utsläpp är alltså ett enskilt år under mandatperioden, nämligen året 2024. Då sänkte regeringen reduktionsplikten till den lägsta nivån, 6 procent, en nivå vi nu har höjt till 10 procent, där vi även inkluderar elektrifiering och laddel på olika sätt.

Förändringen är en konsekvens av en väldigt aggressiv bränslepolitik som inte minst Miljöpartiet har tagit fram och drivit.

Jag tycker att det är viktigt att ha den debatten, för jag vill inte att Sverige på nytt hamnar i en situation igen där man lägger alla ägg i samma korg: Man sätter reduktionsplikt väldigt högt och lutar sig sedan tillbaka och påstår att man kommer att nå målen till 2030.

Därför är jag väldigt glad över att Miljöpartiet har backat från den politik man bedrev under förra mandatperioden och menade att man skulle kunna nå målen 2030 med. Men numera vill Miljöpartiet avskaffa reduktionsplikten efter ett visst årtal. Man har helt enkelt förstått att omställningen av transportsektorn inte bygger på en piska med höga priser utan också på en utbyggd elektrifiering av vår transportsektor. Den bygger på transporteffektivitet och mycket mer. Det välkomnar jag. Man ansluter sig till linjen om nationella utsläppshandelssystem, som ju mitt parti Liberalerna har varit med och tagit fram.

Herr talman! Året 2024, då utsläppen ökade i Sverige, hade Sverige fortsatt de lägsta utsläppen per person i hela EU. Ledamoten lyfter fram att utsläppen

ökade mest av alla EU-länder, men trots att de ökade mest var de alltså fortfarande lägst per person bland alla EU-länder. Det tycker jag är värt att lyfta fram i sammanhanget.

Varför är de då det? Jo, de är det eftersom Sverige inte likt många andra EU-länder kämpar för att få ren el. I Sverige har vi tvärtom under lång tid haft vattenkraft, som vi ju elektrifierade vår nation med, och också kärnkraft och vindkraft. Där har vi nyckeln till att fortsatt ha låga utsläpp i Sverige.

Anf. 67 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Tack, klimatministern, för alla ord! Förhoppningsvis kommer vi att se att utsläppen från Tidöregeringens toppnivå år 2024 minskar. Om de inte minskar är det faktiskt en katastrof.

Frågan är dock om Tidöregeringens politik innan mandatperioden är över kommer ta oss ned till de utsläppsnivåer som vi var på 2022 och 2023. Mandatperioden riskerar att vara fyra helt förlorade år för det svenska klimatarbetet. Och det är tyvärr inte bara fyra förlorade år, för förutsättningarna för att bedriva ett starkt klimatarbete har försämrats, vilket kommer att göra att målen blir ännu svårare att nå efter den här mandatperioden. Det gäller till exempel alla de nedmonterade reformer som Tidöregeringen med klimatministern i spetsen har slaktat under mandatperioden.

Jag vet att ministern gärna pratar om att den tidigare regeringen lade alla ägg i en korg när det gäller klimatarbetet, vilket såklart inte är korrekt.

Under Tidöregeringen har ministern sedan 2022 varit med och slopat ett stort antal klimatåtgärder som den tidigare regeringen införde. Efter nedläggningen av Miljödepartementet är det mycket nedmonterad klimatpolitik som har bidragit till de ökade utsläppen. Jag tänkte nämna ett axplock.

Tidöpartierna har sänkt energiskatten, sänkt reduktionsplikten för bensin och diesel, slopat koldioxidskatt i kraftvärmeverk och värmeverk, tagit bort stöd till energieffektivisering i flerbostadshus, höjt momsen på reparationer, stoppat utbyggnaden av nya stambanor för höghastighetståg, slopat reformeringen av reseavdraget, vilket gynnar bilåkning, skjutit upp lagstiftning om klimatkrav vid nybyggnation, stoppat lagstiftning om klimatkrav vid upphandling, stoppat kreditgarantier för gröna investeringar, avvecklat stads-miljöavtalen, sänkt skatten på fossila drivmedel, sänkt skatten på jordbruksdiesel, avskaffat flygskatten, miljardsatsat på flyget, minskat subventioner för solceller, slopat skattereduktionen för mikroproduktion av förnybar el, avslagit ansökningar om 13 havsbaserade vindkraftsparker i Östersjön, försvagat hållbarhetspolicyn för fossila investeringar, antagit en ny statlig resepolicy för ökat flygande och så vidare. Riksdagens utredningstjänst har tittat på det här. Listan är ganska lång, så jag kommer inte att dra hela.

Att regeringen har tagit bort en så stor del av Sveriges klimatpolitik gör det såklart mycket svårare att nå klimatmålen. Åtgärderna för att nå klimatmålen lyser i stället med sin frånvaro.

Klimatministern svarar att den styrmedelsutredning som ska presenteras i maj ska komma med en analys. Om utredningen presenterar åtgärder under ett valår skulle det vara ett lyckligt mirakel om några åtgärder skulle hinna komma på plats före riksdagsvalet. Min magkänsla är ganska stark – att Tidöpartierna kommer att vara ganska ovilliga att införa några åtgärder även efter valet – inte minst eftersom det bara dröjde några veckor efter Miljömålsberedningens beslut innan både Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna offentligt propagerade mot det nationella klimatmålet. Jag antar också att det är därför klimatministern lite försiktigt skriver att regeringen ständigt analyserar frågan, inte att man planerar några specifika åtgärder.

Frågan kvarstår: Med vilka åtgärder skulle regeringen kunna styra tillbaka klimatpolitiken för att nå de klimatmål som vi säger oss vara överens om? Vilka åtgärder anser klimatministern kan behövas? Det är nu åtta månader fram till valet. Kommer klimatministern att göra någonting under sin kvarvarande tid på posten för att underlätta så att Sveriges klimatmål ska kunna nås?

I detta anförande instämde Jacob Risberg (MP).

Anf. 68 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Vilken fantastisk debatt det blir när vi faktiskt får prata om vad vi ska göra för att minska utsläpp eller eliminera utsläpp, som jag som liberal gillar att fokusera på.

Ledamoten Luhr räknar upp olika nedmonterade reformer, som hon väljer att kalla det. Hon nämner exempelvis att regeringen har avslagit ansökningar om havsbaserad vindkraft. Det hon väljer att avstå från att nämna är att regeringen har godkänt fler ansökningar om havsbaserad vindkraft än den tidigare regeringen gjorde. Det är alltså så här: I stället för att låta ansökningar om havsbaserad vindkraft ligga på hög och samla damm, som miljöpartisten Per Bolund gjorde, ser vi till att utfallen kommer. Det gäller både avslagen och bifallen och både de vindkraftverk som ska byggas och de som exempelvis Forsvarsmakten menar är olämpliga att bygga.

Jag menar att det är positivt att utfallen kommer i stället för att man låter ansökningarna samla damm och lutar sig tillbaka med att det är en mer neutral politik för havsbaserad vindkraft. Skälet till att utfallen kommer är att regeringen har prioriterat budgetmedel för att snabba på hanteringen och faktiskt ge utfallen. Det är inte en slump eller en tidsfråga, utan det är en prioritering från den här regeringen. Den prioriteringen hänger ihop med vår vilja att fokusera på elektrifieringen, som vi menar är det grundläggande och viktiga svaret för hur Sverige ska fortsätta sitt arbete med att eliminera utsläpp.

I termer av nedmonterade reformer finns det väldigt mycket man kan nämna. Man kan exempelvis nämna att den här regeringen har avskaffat

elbilsbonusen. Jag väljer att notera att varken Socialdemokraterna eller Miljöpartiet vill återinföra den bilbonus som vi avskaffade, utan de passar på att plocka fram nya, förbättrade modeller. Jag tycker att det är jättebra att man ser samma behov som jag och regeringen har sett. Den här bonusen såg till att subventionera dyra fabriksnya elbilar till personer som har stora ekonomiska muskler i stället för att fokusera på att sänka trösklarna för dem som faktiskt ser klimatomställning som ett hot mot deras möjlighet att exempelvis köra bil.

Jag välkomnar att man nyttjar den här tiden till att förbättra sin egen politik. Det är bra för Sverige. Det är bra för svenska folket. Men man ska också vara ärlig. Om man inte vill återinföra de reformer som man anklagar oss för att nedmontera blir det lite konstigt att kritisera oss för nedmonteringen.

Herr talman! Man kan också notera att det under Tidöregeringen finns mer pengar än någonsin tidigare till Klimatklivet, mer pengar än någonsin tidigare till arbetet med att återställa våtmarker och en tydlig fokusering på flera olika delar som en liberal och borgerlig regering ser som lösningar på klimatutmaningarna i Sverige.

Exempelvis har vi ett arbete med Industriklivet, något som påbörjades under Miljöpartiets tid och som byggs vidare med den här regeringen. Detsamma gäller Klimatklivet, som inte minst handlar om att bygga ut den infrastruktur som krävs för elektrifiering i hela vårt avlånga land.

Det finns mycket man kan fokusera på. Det finns också vissa delar av politiken där man absolut kan påpeka att vi tycker olika. Vi har exempelvis avskaffat symboliskt strössel som elcykelsubventioner, plastpåseskatter och annat. Men det man inte kan kritisera Tidöregeringen för är järnvägsunderhållet. Det finns alltså inget tillfälle då vi haft större satsningar på järnvägsunderhåll än vi har just nu i Sverige. Jag tror att svenska folket märker det – att det är mycket arbete på våra järnvägar och att det är mycket som pågår. Man kan själv se hur myndigheterna säger: Vi kan inte ta emot mer pengar för järnvägsunderhåll än för det vi arbetar med nu.

Budgeten har fördubblats på tio år och uppgår nu till 16 miljarder kronor per år. Det är bra för Sverige.

Anf. 69 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Jag tycker att det är intressant när klimatministern lyfter att vi båda vill diskutera innehåll och åtgärder, för det är faktiskt det som är det viktiga för att nå klimatmålen. Jag har fortfarande inte hört om några nya åtgärder från klimatministern för att man ska kunna komma tillbaka till målbanan och styra mot de klimatmål som vi faktiskt tydligt är överens om.

Jag är ganska förundrad över hur Romina Pourmokhtari, Sveriges klimatminister under snart fyra år, fortfarande kan stå här och försvara Tidöpartiernas klimatpolitik. Det är helt uppenbart att politiken inte har varit bra för Sveriges klimat- och miljöarbete och inte heller för Sveriges klimatrykte internationellt. Det blev

exempelvis tydligt i höstens internationella klimatgranskning, där Sverige, inte minst i kategorin klimatpolitik, fortsatte att rasa nedåt i rankningen.

Nedmonteringen av Sveriges klimatpolitik har vad jag kan se inte heller lett till det omtalade folkliga stödet för en ny klimatpolitik. Det verkar inte heller som att Liberalernas klimatpolitik har lett till några starka liberala väljarsiffror. Jag förstår helt enkelt inte vad som finns att vinna på den här teatern från klimatministern. Vad kan vara viktigare för en klimatminister än att minska klimatutsläppen? Vad är det som gör det värt att gå till jobbet för en liberal klimatminister just nu?

Jag hade en misstanke om att jag inte skulle få så många svar om tydliga nya reformer just nu. Men jag önskar ändå att klimatministern kommer att lämna något bättre efter sig än en springnota när mandatperioden är över, och jag undrar fortfarande vad det kommer att finnas att bygga på när klimatministern lämnar över jobbet till någon annan.

Det är svårt att avsluta en debatt där man har fått ganska lite svar, men jag skulle ändå vilja tacka för möjligheten till debatt och önska alla en trevlig helg när det är dags.

Anf. 70 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Låt mig svara rakt på ledamoten Lührs fråga. Vad är det som gör att man är så trygg som liberal klimat- och miljöminister i en borgerlig regering? Det som gör att man är så trygg är att det finns en grundläggande förståelse inom borgerligheten för att det är katastrof i fråga om utsläppen när det behövs kolkraft i elsystemet. Det är detta vi ser i länder där de gröna styr. Vi har sett det historiskt i Sverige. Vi ser det också i Tyskland i dag.

Man kan titta på mängden utsläpp i Tyskland per person och särskilt totalt. I jämförelse med Sverige är det absurd höga utsläpp. De gröna i Tyskland är jättestolta över att de har det fantastiska tågkortet – man kan betala en liten peng och åka tåg i hela Tyskland. Det är någonting som Miljöpartiet i Sverige har inspirerats av. Nu pratar man om Sverige-kortet, som vi ska ha i Sverige. Det känner man en stor stolthet över.

Men vad spelar det för roll att man delar ut subventionerade tågkort till alla medborgare när tågen går på kolkraft? Är det bra för planeten? Är det så man löser klimatutmaningar?

Det tycker inte jag. Jag är mycket stolt över att mitt parti Liberalerna, som då hette Folkpartiet, tog kampen mot många andra partier här i kammaren för att vi i Sverige skulle bygga kärnkraft och för att vi i Sverige skulle ha ren el – mot krafter som Miljöpartiet och de gröna som tyckte att kärnkraft verkade läskigt och mot Socialdemokraterna som på den tiden ville bygga kolkraftverk längs hela Östersjöns kust.

I ett borgerligt samarbete förstår man att den grundläggande kärnan i att Sverige även 2024, det enskilda år när utsläppen ökade, hade lägst utsläpp per capita av alla EU-länder är vår fantastiska rena el som

bygger på vattenkraft, vindkraft och kärnkraft. Det kan man vara trygg med.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellationerna 2025/26:223, 228 och 229 om granskningen av Sverige av FN:s kommitté mot rasdiskriminering

Anf. 71 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Herr talman! Ulrika Westerlund har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen planerar att vidta med anledning av rekommendationerna från CERD, hur berörda civilsamhällesorganisationer kommer att involveras samt om jag och regeringen kommer att ta hänsyn till rekommendationerna från CERD vid ett eventuellt utarbetande av ett nytt Tidöavtal.

Dzenan Cisić har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att muslimer och afrosvenskar ska kunna känna sig välkomna, trygga och jämlika i Sverige mot bakgrund av den ökande islamofobi och afrofobi som kommittén pekar på samt om jag och regeringen kommer att säkerställa att nuvarande och framtida lagstiftning och politik som bygger på Tidöavtalet inte får diskriminerande effekter för muslimer, afrosvenskar och andra minoriteter.

Leila Ali Elmi har frågat mig hur jag avser att stärka arbetet mot hatbrott, särskilt vad gäller den låga uppklaringsgraden, svårigheterna att fastställa rasistiska motiv och den ökande förekomsten av hatpropaganda även från offentliga personer, samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att Sverige får tillförlitlig och heltäckande statistik över hur minoriteter, migranter och andra utsatta grupper drabbas av diskriminering och ojämlikhet, i enlighet med CERD:s återkommande rekommendationer. Hon har slutligen frågat hur jag avser att säkerställa att de åtgärder som följer av Tidöavtalet inte strider mot internationella åtaganden eller får diskriminerande konsekvenser, i enlighet med CERD:s rekommendationer.

Den svenska regeringen rapporterar återkommande om efterlevnaden av FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering till FN:s rasdiskrimineringskommitté, CERD. Granskningarna resulterar i sammanfattande slutsatser med rekommendationer från kommittén.

Synpunkter och rekommendationer från internationella granskningsorgan är inte juridiskt bindande men ger en vägledning i arbetet med att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. De sammanfattande slutsatserna med rekommendationer som kommittén lämnade till Sverige i december förra året rör ett stort antal områden. Rekommendationerna analyseras och följs upp i Regeringskansliet.

Av Regeringskansliets rutiner för arbete med uppföljning av Sveriges internationella åtaganden om

mänskliga rättigheter följer att civilsamhällesorganisationer och relevanta myndigheter ska bjudas in till dialog om slutsatserna och rekommendationerna när så bedöms lämpligt.

Det är för tidigt att i nuläget kommentera innehållet i sak i slutsatserna med rekommendationer som lämnades för ett par veckor sedan, liksom att säga vilka åtgärder som eventuellt kan komma att vidtas med anledning av dem. För att sprida de sammanfattande slutsatserna och rekommendationerna har de lagts upp på regeringens webbplats.

Jag kan dock redan nu säga att Sverige kommer att svara kommittén i enlighet med den tidsplan som kommittén angett, så som Sverige alltid gör till de olika traktatkommittéerna i FN. FN:s rasdiskrimineringskommitté begär att Sverige svarar inom ett år vad gäller tre av de nu aktuella rekommendationerna. Vidare rekommenderar kommittén att Sverige lämnar sin nästa periodiska rapport senast den 5 januari 2029.

Rasism är skadligt för individen som utsätts men också för vårt demokratiska samhälle som helhet. Regeringens arbete mot rasism fortsätter med samlad kraft utifrån den nya handlingsplanen mot rasism och hatbrott som lägger grunden för ett träffsäkert, utvärderbart och långsiktigt arbete på området.

Handlingsplanen tar ett samlat grepp om arbetet för att bekämpa all form av rasism men syftar också till att synliggöra, och med olika åtgärder motverka, specifika former av rasism, däribland antimuslimsk rasism och antisvart rasism. Ett stort antal åtgärder mot olika former av rasism, diskriminering och hatbrott genomförs för närvarande.

Regeringen arbetar för hela Sverige och för alla svenskar, oavsett om man är född här eller har sina rötter någon annanstans. Vi har en grundlagsskyddad religionsfrihet, där kärnan är att enskilda får utöva sin religion enskilt och tillsammans med andra. Det gäller lika för alla – kristna, muslimer, judar och andra troende. Rasism och diskriminering ska aldrig tillåtas att inskränka människors rättigheter och möjligheter i livet.

Anf. 72 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Det handlade framför allt om processen, så jag tänkte gräva ned mig lite grann i olika teman från de rekommendationer och kommentarer som Sverige fick av rasdiskrimineringskommittén.

Inledningsvis vill jag prata lite om framför allt det som rör Tidöavtalet. Som ministern känner till skriver kommittén bland annat att den är oroad över de inrapporterade diskriminerande effekter som avtalet har fått för vissa grupper i Sverige och de negativa konsekvenser som de här grupperna har drabbats av när Tidöavtalet har börjat resultera i olika lagändringar. Särskilt nämner kommittén muslimer, romer, människor med bakgrund i Afrika eller Asien, samer och människor som inte har medborgarskap i Sverige, som statslösa, papperslösa, asylsökande och flyktingar.

Kommittén oroar sig över Sveriges bristande förmåga att skydda gruppernas möjligheter att åtnjuta sina mänskliga rättigheter fullt ut och då särskilt rätten till säkerhet och skydd, rätten till rörelsefrihet och rätten till åsikts- och yttrandefrihet och hälsa. Sedan radar kommittén upp några konkreta exempel som Tidöavtalet har resulterat i och som de finner särskilt oroande, till exempel kravet på offentliganställda att rapportera in papperslösa som de kommer i kontakt med till polisen och migrationsmyndigheterna, det som vi i oppositionen har kallat för angiverilagen. Nu har regeringen backat från det ursprungliga förslaget som inkluderade även exempelvis vårdpersonal. Förslaget gäller nu bara anställda på vissa myndigheter, men det här har också mötts av stark kritik från fackföreningsrörelsen. Hur har regeringen resonerat här? Kommer förslaget att tas vidare?

Rasdiskrimineringskommittén lyfter också fram bland annat Tidöavtalets förslag om att dra in betald tolkning till svenska för personer som har varit här en längre tid, inklusive inom sjukvården. Det här ligger på en propositionslista, såg jag nyligen, och ska komma upp i mars.

Kommittén kritiserar även det beslut som vi redan har om att införa så kallade säkerhets- eller visitationszoner. Inför den här granskningen var det väldigt många civilsamhällesorganisationer som var engagerade och skrev egna rapporter till kommittén. Civil Rights Defenders inriktade sig på bland annat visitationszonerna och konstaterade att även barn under 15 år kan bli föremål för visitation och att lagen kraftigt ökar risken för godtyckliga ingripanden av polisen. Det här är särskilt allvarligt, eftersom polisen saknar tydliga riktlinjer om hur man ska arbeta utan att riskera att diskriminera.

Det här är också allvarligt eftersom det inte är möjligt för dem som utsätts för den här typen av rasprofilering och blir visiterade i de här zonerna att driva sina fall, eftersom diskriminerande åtgärder av polisen inte är förbjudna i diskrimineringslagen. Det fanns ett sådant förslag i en utredning som den förra regeringen tillsatte, men det har inte tagits vidare av regeringen. Det är väldigt allvarligt, skriver Civil Rights Defenders.

Civil Rights Defenders berör även konsekvenserna av Tidöavtalet – inte bara av själva förslagen utan också av effekterna av regeringens politik på det offentliga samtalet. Bland annat ger de några exempel på hur representanter för regeringspartierna och Sverigedemokraterna riktat in sig på muslimer genom att publikt uttala sig om att alla moskébyggen ska stoppas, antyda att muslimer som grupp inte har samma grundläggande värderingar som andra i EU och att det är ett problem eller att det är ett problem att islam sprider sig i Sverige.

Kommittén rekommenderade, med anledning av några av de problem som jag har lyft fram, att Sverige ska göra en granskning ur ett mänskliga rättigheterperspektiv av de lagändringar som genomförts med anledning av Tidöavtalet för att säkerställa att Sverige

lever upp till sina internationella åtaganden. Jag undrar om regeringen avser att genomföra en sådan granskning.

Jag undrar också över den specifika förändringen i diskrimineringslagen. Jag hittade ett uttalande från ministrarnas företrädare, Paulina Brandberg, från april 2024, där hon sa att det skulle hända. Jag hittade inget mer än det. Det gör mig såklart nyfiken.

Anf. 73 DZENAN CISIJA (S):

Herr talman! Tack till ministern för svaret!

I dag befinner sig många muslimer och afrosvenskar i en särskilt utsatt position. Islamofobi och afrofobi har gjort det mycket svårare för dessa grupper att leva i Sverige nu än för bara några år sedan. Hatbrotten ligger kvar på en oroande hög nivå – över 6 400 anmälda hatbrott på ett år, varav 20 procent med afrofobiska motiv. Eftersom utredningarna oftast läggs ned är det i dag i princip riskfritt att begå den typen av brott. Samtidigt vittnar allt fler om vardagsrasism i skolan, på bussen, i affären och på arbetsplatsen. Hot och hat har blivit vanligt, och många av oss märker av en normalisering av rasistiska uttryck som tidigare var helt oacceptabla.

I december förra året offentliggjorde FN:s kommitté mot rasdiskriminering sina slutsatser efter granskningen av hur Sverige lever upp till FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. FN-organet riktar allvarlig kritik mot Sveriges bristande arbete mot rasism, hatbrott och strukturell diskriminering. Särskilt uppmärksammas situationen för etniska och religiösa minoriteter, däribland muslimer och personer med afrikanskt ursprung. FN:s kommitté konstaterar att dessa grupper utsätts för återkommande diskriminering inom bland annat arbetsmarknaden, utbildningen, bostadsmarknaden och hälso- och sjukvården.

FN:s kommitté konstaterar att dessa minoritetsgrupper också utsätts för ett högt antal hatbrott och rasistisk hatretorik även från offentliga personer. FN-kommittén pekar bland annat på låg uppklaringsgrad för hatbrott och bristande identifiering av rasistiska motiv. Kommittén pekar även på omfattande islamofobi och afrofobi samt strukturell diskriminering av afrosvenskar, vilket påverkar deras liv väldigt negativt.

Vidare konstaterar FN-organet att Sverige tillåter hatretorik från offentliga personer, ofta högt uppsatta politiker, och att de diskriminerade grupperna inte involveras i beslut som handlar om dem.

Sverige har tagit fram flera handlingsplaner mot rasism och hatbrott, men vi väntar fortfarande på att regeringen ska verkställa dem. Muslimska och afrosvenska grupper vittnar om att situationen försämras under denna väntan. Många berättar att de inte längre känner sig välkomna i sitt eget land, vilket är djupt oroande och helt oacceptabelt i ett demokratiskt samhälle, som Sverige ska vara.

Herr talman! Jag vill fråga ansvarig minister: Vilka konkreta åtgärder avser regeringen att vidta, och när,

för att muslimska och afrosvenska minoriteter ska känna sig hemma i sitt eget land?

Anf. 74 LEILA ALI ELMI (MP):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka ministern för att hon är här och tar debatten. Men jag kan i likhet med min kollega inte tacka för svaret, för det rörde mest den interna processen i Regeringskansliet. Jag kommer nu att upprepa mina frågor eftersom de inte besvarades.

Herr talman! FN:s kommitté mot rasdiskriminering har granskat Sverige. Kommittén pekar ut tre särskilt allvarliga områden: utvecklingen av rasism och hatbrott, diskrimineringen av minoriteter och personer med migrantbakgrund samt situationen för det samiska folket.

Kommittén konstaterar att Sverige har betydande brister. Man pekar på den mycket låga uppklaringsgraden av hatbrott, svårigheterna att utreda och styrka rasistiska motiv och den ökande spridningen av rasistisk hatpropaganda – särskilt när den kommer från personer i offentlig ställning. Man pekar också särskilt ut Tidöavtalet och rekommenderar en systematisk granskning av de åtgärder som följer av avtalet för att säkerställa att de inte strider mot internationella åtaganden och inte får diskriminerande konsekvenser. Kommittén kritiserar även att Sverige saknar tillförlitlig och heltäckande statistik över hur minoriteter, migranter och andra utsatta grupper drabbas av diskriminering och ojämlikhet.

Herr talman! Mot denna bakgrund ställer jag tre tydliga frågor till ministern: Hur avser ministern att stärka arbetet mot hatbrott och mot den låga uppklaringsgraden och för att rasistiska motiv ska kunna styrkas bättre? Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att Sverige ska få tillförlitlig och heltäckande statistik över hur minoriteter, migranter och andra utsatta grupper drabbas av diskriminering och ojämlikhet? Hur avser ministern att säkerställa att de åtgärder som följer av Tidöavtalet inte strider mot internationella människorightsåtaganden och inte får diskriminerande konsekvenser?

Anf. 75 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Herr talman! Målet för politiken för mänskliga rättigheter är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Synpunkter och rekommendationer från internationella granskningsorgan ger vägledning i arbetet med att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden i MR-frågor.

Den kritik som har framkommit, varav flera delar lyfts fram av interpellanterna, analyserar vi nu noggrant från regeringens sida. Vi har för avsikt att återkomma till den. Exakt hur vi kommer att åtgärda och svara på detta är ännu för tidigt att säga. Det är frågor som vi kommer att diskutera framöver, men jag vill ändå fördjupa mig i några delar och svara på interpellanternas frågor.

Jag börjar med kritiken mot bristande lagföring av hatbrott, som kommittén lyft fram och som flera av interpellanterna nämnde. En bakomliggande orsak till bristande lagföring är bland annat utmaningen med att identifiera hatbrottsmotiv vid anmälningsupptagning av olika brott. Gärningspersonen kan också vara anonym, vilket kan försvåra. I samband med en hel del brott, till exempel klotter och skadegörelse, kan det även vara svårt att finna en specifik gärningsperson.

Polismyndigheten har sedan 2015 en specialistverksamhet för utredning av hatbrott och påverkansbrott mot demokratibärande funktioner. Verksamheten, som går under benämningen grupp för demokratihotande brottslighet, är nationell men bedrivs i tre av sju polisregioner: Stockholm, Syd och Väst. Funktionerna har samverkan med Åklagarmyndighetens så kallade hatbrottsåklagare samt internt samarbete med exempelvis Redex, Polismyndighetens och Säkerhetspolisens samverkan för reducering av extremism.

Åklagarmyndigheten har också särskilt utsedda åklagare som hanterar hatbrottsärenden. Myndigheten har en särskilt utsedd ämnesspecialist när det gäller hatbrott som arbetar nära den åklagare som är ansvarig för ämnet för att höja kunskapsnivån bland de operativa åklagarna. Kunskapshöjande insatser är av betydande värde i detta.

Det görs även insatser för att skapa förutsättningar för utbyte av erfarenheter och information mellan dessa åklagare, bland annat genom nätverk och årliga konferenser.

Polisens och Åklagarmyndighetens arbete utvecklas kontinuerligt.

Hatbrott ska bekämpas oavsett var de förekommer. Ett av delmålen i regeringens handlingsplan mot rasism och hatbrott är att en större andel av de hatbrott som begås ska anmälas, utredas och lagföras. I handlingsplanen pekas bland annat Brå, alltså Brottsförebyggande rådet, och Polismyndigheten ut som särskilt viktiga i arbetet för att utveckla verksamheten och nå detta delmål. Den kunskap som Brå tar fram, bland annat genom statistik över polisanmälda hatbrott och fördjupande studier om hatbrott, är ett viktigt bidrag till det utvecklingsarbetet.

Polismyndigheten ska fortsätta att utveckla arbetet med att utreda och lagföra personer för hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Även detta är en del i handlingsplanen mot rasism och hatbrott. Där inkluderar också arbetet mot it-relaterade hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Vidare har Polismyndigheten enligt handlingsplanen i uppdrag att ha kontinuerlig dialog och samarbete med de grupper som upplever sig vara utsatta för hatbrott.

Anf. 76 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det innehöll inte svar på mina frågor, så jag överlåter åt kollegorna här att kommentera det.

Jag går vidare och återkommer kanske till de frågor jag ställde inledningsvis. Nu vill jag prata om någonting som fanns med i granskningen av Sverige och som

tidigare inte har funnits på detta tydliga sätt, nämligen ett barnperspektiv.

I höstas hade riksdagens nätverk för mänskliga rättigheter i Sverige ett möte. Vi fick dragningar av olika organisationer som hade arbetat med rapporter inför granskningen. Bland andra deltog Rädda Barnens ungdomsförbund. Många av oss som var där blev nog berörda av citaten från barn i deras rapport, som jag rekommenderar för läsning om ministern inte redan har läst den. Bland annat fanns ett citat från ett barn som menade att alla har minst en rasistisk lärare. Ett annat barn konstaterade att rasism blir till vardag när de med makt inte reagerar.

Kommittén skriver i sin granskning, i avsnittet om barns situation, bland annat att man oroar sig över rapporter om rasdiskriminering och hatbrott som drabbar barn i Sverige, också i skolan, och att hanteringen av dessa attacker inte är tillfredsställande. Här, och genomgående i rapporten, nämns särskilt muslimska och romska barn, barn med ursprung i Afrika eller Asien och barn som är samer. Kommittén nämner också i det här sammanhanget visitationszonerna och hur de drabbar barn ur vissa specifika grupper.

Även här finns ett gäng rekommendationer till Sverige med anledning av iakttagelserna. Bland annat uppmanar man Sverige att säkerställa att diskrimineringslagen verkligen tillämpas effektivt i skolan och att de som utsätts för diskriminering kan få upprättelse. Det behöver också vidtas ytterligare åtgärder för att Sverige ska få bukt med diskriminering, hets och hatbrott i skolan. Kommittén har fått rapporter om att detta är något som elever från de nämnda grupperna utsätts för både av andra elever och av lärare.

Kommittén vill se ett system där barn som utsätts för diskriminering och hatbrott, och deras föräldrar, lätt kan rapportera det. Det här systemet ska vara barnvänligt.

Kommittén vill också att Sverige ska samla in information om klagomål om rasdiskriminering och hatbrott i skolor och redovisa det i nästa rapport till kommittén. Statistiken ska innehålla information om etnicitet, ålder, religion och så vidare samt information om vad som gjordes efter det att brotten rapporterades in. Hur utreddes de? Vad ledde det till? Hur fick offren upprättelse? Här är kommittén inne på det som vi brukar kalla jämlikhetsdata. Det vore intressant att höra en kommentar till detta.

Kommittén rekommenderar också Sverige att utveckla och implementera obligatorisk utbildning för lärare och skolpersonal för att motverka diskriminering och hatbrott. Man vill förstås också att Sverige ska se över lagstiftningen om visitationszonerna.

Med anledning av alla dessa rekommendationer vill jag fråga ministern hur planerna ser ut för att vidta åtgärder också på barnens och skolans område i enlighet med rekommendationerna.

Det vore intressant att få veta hur regeringen kommer att gå till väga för att inkludera barn i arbetet mot rasism. Det här är generella kommentarer av den typ som denna och andra FN-kommittéer ofta kommer

med. Involveringen av berörda grupper är för dålig; det gäller också gruppen barn. Att lyssna på barns vittnesmål kan vara ett sätt att säkerställa att åtgärder som man har vidtagit faktiskt har fått effekt.

Jag påminner avslutningsvis om några av de andra frågorna, om MR-granskning av Tidöavtalet och vad som händer med förändringen av diskrimineringslagstiftningen.

Anf. 77 DZENAN CISIJA (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret att inga åtgärder för närvarande är planerade. Jag vill dock framhålla att situationen kräver konkret handling nu. Ministern har ett särskilt ansvar för att värna diskriminerade och hotade minoriteter i vårt land.

FN:s kommitté mot rasdiskriminering har granskat Sverige. Man rekommenderar oss bland annat att i enlighet med FN-konventionen förbjuda organisationer och grupper som sprider hat och att förhindra att nazister och rasister kan organisera sig, värva medlemmar och demonstrera sin styrka på gatorna.

FN rekommenderar Sverige att bevaka och motverka spridningen av rasistisk propaganda i offentligheten, inte minst hets mot folkgrupp på internet. Regeringen bör också tydligt fördöma rasistiska uttalanden från offentliga personer, även från högt uppsatta politiker. Det är anmärkningsvärt att det i dag saknas fällande domar mot politiker för hets mot folkgrupp.

Sverige bör sluta med den strukturella diskrimineringen mot afrosvenskar. På grund av rasism har de sämre tillgång till utbildning, jobb, hälsa och bostäder.

Vidare bör Sverige bekämpa islamofobi. Det behövs en bred satsning för att motverka stigma och negativa stereotyper när det gäller muslimer, särskilt i medier och i politisk diskurs. Staten bör aktivt främja lika möjligheter för muslimer – exempelvis ska muslimska kvinnor inte diskrimineras på arbetsmarknaden om de bär slöja. Hatpropaganda, attacker mot moskéer, hot och våld måste upphöra.

FN-organet rekommenderar dessutom att de utsatta grupperna involveras i beslut och arbete som handlar om dem själva. De som själva upplever rasism måste få vara med och påverka lösningarna.

Fru talman! De sex rekommendationer som jag nu räknat upp kommer från FN-organet. Detta är vad världssamfundet anser att Sverige bör göra för att leva upp till sina åtaganden om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering. Alla människor är lika mycket värda, och ingen svensk ska behöva tvivla på sin rätt att vara en del av Sverige.

Den ansvariga ministern har sagt att det är för tidigt att säga om regeringen kommer att följa FN:s rekommendationer. Därför ställer jag en annan fråga: Tänker regeringen erkänna att Sverige har problem med ökande islamofobi och afrofobi?

Anf. 78 LEILA ALI ELMİ (MP):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret men vill påminna om att FN:s kommitté mot rasdiskriminering mycket väl känner till polisens uppdrag, Brås uppdrag

och regeringens handlingsplan mot rasism men trots det finner detta otillräckligt. Vad mer vill ministern göra för att möta denna kritik?

Jag ska dock försöka koncentrera mig på en fråga. FN har kritiserat Sverige för brist på tillförlitlig och heltäckande statistik om diskriminering och ojämlikhet. Granskning efter granskning säger samma sak: Sverige vet för lite om hur rasism och diskriminering slår. Utan kunskap kan vi inte bedriva verkningsfull politik, och utan rätt statistik kan vi inte bekämpa rasism och diskriminering på rätt sätt.

Fru talman! En vanlig invändning mot jämlikhetsdata är att de kan vara farliga eller hamna i fel händer. De likställs också med rasregister, men de jämlikhetsdata FN rekommenderar bygger på självidentifikation och anonymitet. De är raka motsatsen till ett tvångsregister, nämligen ett verktyg för skydd. Samtidigt drar sig Liberalerna inte för att kartlägga invandrare på rasistiska grunder och satsar 5 miljoner på att kartlägga invandrares åsikter och värderingar.

Jag frågar därför ministern: Varför är det legitimt att kartlägga invandrares värderingar men farligt att kartlägga diskriminering? Varför vill man mäta människor men inte makt? Varför vill man kartlägga dem som utsätts och inte de de utsätts för? (Applåder)

Anf. 79 Jämställdhetsminister NINA

LARSSON (L):

Fru talman! Jag tackar interpellanterna för frågorna och kommentarerna, och jag välkomnar deras engagemang.

Rapporten med kritiken kom för några veckor sedan, och regeringen analyserar nu de förslag och åtgärder som har inkommit. Det är dock för tidigt att säga exakt hur vi kommer att svara på detta, men vi kommer att göra det enligt tidsplan.

Flera av interpellanterna efterfrågar jämlikhetsdata eller heltäckande statistik över hur minoriteter, migranter och andra utsatta grupper drabbas av diskriminering. Jag ska därför ägna en stund åt att kommentera detta. Statistik och övergripande uppgifter om befolkningens sammansättning och levnadsförhållanden är ett viktigt och många gånger nödvändigt underlag för att forma, utveckla och följa upp regeringens politik.

Samtidigt är datainsamling komplext, särskilt inom ramen för arbetet mot rasism, och hänsyn behöver tas såväl till metodmässiga frågor om anonymitet, vilket ledamoten var inne på, och integritet som till att delar av befolkningen känner oro inför en eventuell insamling av vissa uppgifter. Det finns skäl att även fortsatt vara restriktiv med statistik och datainsamling med koppling till etnicitet. Frågan om hur relevant kunskap om människors livsvillkor och koppling till rasism och diskriminering kan inhämtas på ett ändamålsenligt sätt kräver också en fortsatt fördjupad analys.

Vi har dock i dagsläget tillgång till mycket statistik och kunskap om detta, och för närvarande vidtas flera åtgärder för att öka kunskapen om hur rasism och intolerans påverkar människor. Bland annat ger

Vetenskapsrådets uppdrag att i samråd med Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd utlysa medel för ett nationellt forskningsprogram om rasism förutsättningar för fortsatt utveckling av angelägen kunskap inom detta område.

Brås fördjupade rapporter om afrofobiska, antisemitiska och islamofobiska hatbrott respektive hatbrott mot samer har också bidragit med angelägen kunskap om den utsatthet som olika grupper av människor i Sverige lever med och vilka konsekvenser det får i människors vardag. Brå har nu i uppdrag att genomföra motsvarande arbete med fokus på antiziganistiska hatbrott.

Därutöver synliggör också Diskrimineringsombudsmannens årliga rapporter om förekomst av diskriminering i samhället på vilket sätt människor utsätts för diskriminering. Även dessa rapporter utgör viktiga underlag i arbetet med att förebygga och motverka rasism, diskriminering och hatbrott.

När det gäller diskrimineringslagen avser regeringen att återkomma, men jag kan inte säga något närmare om tidsplanen. Det är dock angelägna frågor. Men jag kan nämna att i gårdagens regeringsbeslut om genomförandet av lönetransparensdirektivet föreslår regeringen i lagrådsremissen en justering av diskrimineringslagen rörande möjlighet till fastställsetalan i domstol även om aktören har betalat ut diskrimineringsersättning, något som i dagsläget inte är möjligt. Även på detta område ser vi alltså möjligheterna och flyttar fram positionerna.

Anf. 80 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Som vanligt i dessa debatter väcker svaren ibland fler frågor, och vi skulle behöva ha en ny debatt direkt efter denna för att kunna följa upp allt. Jag blir väldigt nyfiken på vad den fortsatta, fördjupade analysen gällande införandet av jämlikhetsdata innebär. Pågår det alltså något sådant i syfte att eventuellt införa jämlikhetsdata? Detta får ministern gärna kommentera.

Jag kommer nu att fokusera på processen i arbetet med att följa upp rekommendationerna och förbättra Sveriges arbete mot diskriminering och hatbrott. På ett flertal ställen i kommitténs rapport nämns vikten av samråd med civilsamhället på ett strukturerat sätt under hela processen med bland annat nästa rapport från Sverige och i arbetet med rekommendationerna som har getts till Sverige och uppföljningen av dem. Kommittén är också inne på att det finns en brist i hur olika handlingsplaner implementeras och att civilsamhället inte heller där konsulteras tillräckligt. Detta har också kollegorna här nämnt.

Kommittén uppmanar därför Sverige att säkerställa att civilsamhället inkluderas på ett meningsfullt sätt generellt i arbetet mot rasism.

Ibland säger civilsamhällesorganisationer att regeringar kallar till ett möte inför en granskning och sedan kanske igen när rekommendationerna har kommit men att det däremellan inte sker så mycket. Det skulle alltså behövas en strukturerad process så att man jobbar

tillsammans under hela perioden fram till nästa granskning. Detta skulle förmodligen göra arbetet mer effektivt och säkerställa att regeringar plockar upp allt de skulle behöva ta fasta på i sina egna rapporter.

Svaret på min fråga om diskrimineringslagen var att ni ska återkomma. Men låt mig åter nämna det jag inte fick svar på: MR-granskningen av Tidöavtalet, åtgärder på skolans område och andra områden som rör barn samt behovet av mer kompetens hos polis och åklagare.

Anf. 81 DZENAN CISIJA (S):

Fru talman! Jag konstaterar att ministern inte svarade på om den ökande islamofobin och afrofobin är ett problem för regeringen.

Avslutningsvis måste jag adressera elefanten i rummet. Vi kan prata om allas lika värde, men samtidigt vet vi att regeringens makt vilar på SD, som har en helt motsatt agenda.

Sverigedemokraterna är ett parti vars nazistiska rötter är grundligt dokumenterade. Partiets egen vitbok bekräftar att en stor andel av SD:s grundare kom direkt ur nazistiska och fascistiska kretsar. SD:s ideologiska arv består av rasism och främlingsfientlighet, som än i dag är den röda tråden i deras retorik och politik. Det pekar också FN:s kommitté mot rasdiskriminering på.

Fru talman! Jag hoppas innerligt att ministern och regeringen inser allvaret. Islamofobin och afrofobin måste bekämpas på riktigt. Vi behöver mer resurser till att utreda hatbrott, stödja offer och utbilda myndigheter och skolor. Vi behöver ledare som tydligt säger ifrån när rasistiska myter sprids. Vi behöver politiker som står upp för varenda grupp medborgare, även när det blåser. Sverige är allas vårt hem. Svenska muslimer och afrosvenskar är våra vänner, grannar och kollegor. De är svenskar lika mycket som alla andra.

Jag tackar talmannen och ministern för denna debatt.

Anf. 82 LEILA ALI ELMI (MP):

Fru talman! I den här debatten har tre saker blivit tydliga.

För det första: Ministern lyckas inte svara på frågorna över huvud taget – inte om hatbrotten, inte om heltäckande statistik för att motverka diskriminering och inte om huruvida Tidöavtalet leder till diskriminering.

För det andra: I sitt svar valde ministern att betona att FN-kommitténs rekommendationer inte är bindande. Detta visar alla som drabbas av rasism och diskriminering hur låg ambition regeringen och Liberalerna har när det gäller att skydda människors rättigheter.

Samtidigt väljer regeringen att kartlägga invandrarres åsikter och att införa visitationszoner, trots att remissinstanser som Diskrimineringsombudsmannen, Justitiekanslern och Institutet för mänskliga rättigheter har varit tydliga med att det leder till diskriminering.

För det tredje: Regeringen styr med ett underlag där det största partiet, Sverigedemokraterna, vill

försvaga lagen om hets mot folkgrupp genom att ta bort skyddet för sexuell läggning och trosbekännelse. Samma parti vill också avskaffa de sju diskrimineringsgrunderna och alltså i praktiken montera ned diskrimineringslagen.

Om ministern redan nu är likgiltig inför den diskriminerande politik som finns i Tidöavtalet måste man fråga sig: Vad kommer ett Tidöavtal 2.0 att innebära?

Anf. 83 Jämställdhetsminister NINA
LARSSON (L):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna och interpellanterna för viktiga frågeställningar, även om jag inte instämmer i att det är Tidöavtalet som leder till ökade hatbrott och ökad intolerans. Lika lite håller jag med om slutsatsen att vi inte agerar.

Jag har svarat på frågorna. Rapporten kom för några veckor sedan, och regeringen avser att svara på den. Men det är för tidigt att säga exakt hur detta ska ske.

Rasism, hatbrott och diskriminering är fullständigt oacceptabelt. Det har högsta prioritet att vi kan se till att vi har ett samhälle som håller ihop. Att människor hanteras och bemöts lika är helt avgörande för att kunna stärka motståndskraften och öka tilliten i vårt samhälle. Därom är vi helt överens, och det är en prioriterad fråga.

Regeringen har gett ökade anslag till Diskrimineringsombudsmanen, som nu har möjlighet att följa upp fall i mycket högre utsträckning än tidigare. För något år sedan antog vi en handlingsplan med en rad åtgärder mot rasism och hatbrott. Vi har överlämnat en lagrådsremiss om justering av diskrimineringslagstiftningen så att fastställelsestalan kan föras i domstol för samtliga diskrimineringsgrunder. Vi flyttar fram positionerna också inom det området.

Det är allvarligt att polariseringen och olika former av krafter gör att rasism och hatbrott ökar. Det är regeringens absoluta uppdrag, ansvar och ambition att verkligen motverka detta med full kraft.
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
EU-dokument

COM(2025) 784 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2019/1242 vad gäller beräkning av utsläppskrediter för tunga fordon för rapporteringsperioderna för åren 2025–2029

COM(2025) 946 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2024/1252

§ 14 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 15 januari

2025/26:277 Idrottens tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

av Anna Wallentheim (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 januari

2025/26:396 Utvecklad drönarverksamhet i Stockholm

av Mattias Vepsä (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:397 Risker med bekämpningsmedel

av Emma Nohrén (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:398 Inkludering av geoenergi i Kraftlyftet

av Rickard Nordin (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:399 Reform för det enskilda vägnätet

av Carina Ödebrink (S)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 13.25.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med
§ 7 anf. 41 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 75 (delvis)
och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 2 Svar på interpellation 2025/26:232 om polisens agerande mot kvinnor som utnyttjas i prostitution	1
Anf. 1 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	1
Anf. 2 GUDRUN NORDBORG (V)	2
Anf. 3 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	2
Anf. 4 GUDRUN NORDBORG (V)	3
Anf. 5 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	3
Anf. 6 GUDRUN NORDBORG (V)	4
Anf. 7 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	4
§ 3 Svar på interpellation 2025/26:234 om en modern och ändamålsenlig pliktmateriallagstiftning	4
Anf. 8 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	4
Anf. 9 EWA PIHL KRABBE (S)	5
Anf. 10 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	5
Anf. 11 EWA PIHL KRABBE (S)	6
Anf. 12 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	6
Anf. 13 EWA PIHL KRABBE (S)	6
Anf. 14 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	6
§ 4 Svar på interpellation 2025/26:254 om rätten till skola och utbildning för personer med funktionsnedsättning	6
Anf. 15 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	6
Anf. 16 NADJA AWAD (V)	7
Anf. 17 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	8
Anf. 18 NADJA AWAD (V)	8
Anf. 19 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	8
Anf. 20 NADJA AWAD (V)	9
Anf. 21 Gymnasie-, högskole- och forskningsminister LOTTA EDHOLM (L)	9
§ 5 Svar på interpellation 2025/26:240 om brister i psykiatrisk tvångsvård av barn och unga	9
Anf. 22 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	9
Anf. 23 CLARA ARANDA (SD)	10
Anf. 24 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	11
Anf. 25 CLARA ARANDA (SD)	11
Anf. 26 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	12
Anf. 27 CLARA ARANDA (SD)	12
Anf. 28 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	13
§ 6 Svar på interpellation 2025/26:246 om religiösa paraplyorganisationer och bristen på transparens	13
Anf. 29 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	13
Anf. 30 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	14
Anf. 31 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	14
Anf. 32 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	14
Anf. 33 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	15
Anf. 34 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	15
Anf. 35 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	15
§ 7 Svar på interpellation 2025/26:206 om konsekvenser av nedstängda 2G- och 3G-nät	16
Anf. 36 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	16

Anf. 37 ISAK FROM (S).....	16
Anf. 38 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	17
Anf. 39 ISAK FROM (S).....	17
Anf. 40 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	18
Anf. 41 ISAK FROM (S).....	18
Anf. 42 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	18
§ 8 Svar på interpellation 2025/26:251 om upprätthållen	
verksamhet vid akutsjukhus när telefoni och nät ligger nere	19
Anf. 43 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	19
Anf. 44 MARKUS SELIN (S)	20
Anf. 45 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	20
Anf. 46 MARKUS SELIN (S)	21
Anf. 47 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	21
Anf. 48 MARKUS SELIN (S)	21
Anf. 49 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	22
§ 9 Svar på interpellation 2025/26:194 om effekter för	
kommunerna av bygglovsförenklningar.....	22
Anf. 50 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS	
CARLSON (KD)	22
Anf. 51 DENIS BEGIC (S).....	22
Anf. 52 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS	
CARLSON (KD)	23
Anf. 53 DENIS BEGIC (S).....	23
Anf. 54 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS	
CARLSON (KD)	24
Anf. 55 DENIS BEGIC (S).....	24
Anf. 56 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS	
CARLSON (KD)	25
§ 10 Svar på interpellation 2025/26:205 om den svenska	
uranbrytningens klimatutsläpp.....	25
Anf. 57 Klimat- och miljöminister ROMINA	
POURMOKHTARI (L)	25
Anf. 58 JYTTE GUTELAND (S).....	26
Anf. 59 Klimat- och miljöminister ROMINA	
POURMOKHTARI (L)	26
Anf. 60 JYTTE GUTELAND (S).....	27
Anf. 61 Klimat- och miljöminister ROMINA	
POURMOKHTARI (L)	27
Anf. 62 JYTTE GUTELAND (S).....	28
Anf. 63 Klimat- och miljöminister ROMINA	
POURMOKHTARI (L)	28
§ 11 Svar på interpellation 2025/26:262 om åtgärder för att nå	
klimatmålen	28
Anf. 64 Klimat- och miljöminister ROMINA	
POURMOKHTARI (L)	28
Anf. 65 KATARINA LUHR (MP)	29
Anf. 66 Klimat- och miljöminister ROMINA	
POURMOKHTARI (L)	29
Anf. 67 KATARINA LUHR (MP)	30
Anf. 68 Klimat- och miljöminister ROMINA	
POURMOKHTARI (L)	31
Anf. 69 KATARINA LUHR (MP)	31
Anf. 70 Klimat- och miljöminister ROMINA	
POURMOKHTARI (L)	32
§ 12 Svar på interpellationerna 2025/26:223, 228 och 229 om	
granskningen av Sverige av FN:s kommitté mot	
rasdiskriminering	32
Anf. 71 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L).....	32
Anf. 72 ULRIKA WESTERLUND (MP).....	33
Anf. 73 DZENAN CISIJA (S)	34

Anf. 74	LEILA ALI ELMI (MP)	34
Anf. 75	Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)	34
Anf. 76	ULRIKA WESTERLUND (MP)	35
Anf. 77	DZENAN CISIJA (S)	36
Anf. 78	LEILA ALI ELMI (MP)	36
Anf. 79	Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)	36
Anf. 80	ULRIKA WESTERLUND (MP)	37
Anf. 81	DZENAN CISIJA (S)	37
Anf. 82	LEILA ALI ELMI (MP)	37
Anf. 83	Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)	38
§ 13	Bordläggning	38
§ 14	Anmälan om interpellation	38
§ 15	Anmälan om frågor för skriftliga svar	38
§ 16	Kammaren åtskildes kl. 13.25	38